

z. 8° 141

Wschodzenak.

Wrotyna

ja Sserbow

na lęto

1894.

Z nakładom Maćicy Serbskeje.

W kommissiji M. Smolerja.

Czieszy Smolerjcz knihowniczesce w macziczym domje w Budystinie.

W tutym 1894. lécze po Khrystuŝu, kotreż ma 365 dnjow, liczi ło lět:

wot stworjenja śwëta 5843,	wot ŝafoženja Budyŝŝkeho tachantstwa . . . 674,
" wustajenja julianskeje protyżi 1939,	" ŝpoczãtka reformazije 377,
" czerpjenja a horjeŝtaczã Khrystuŝowego . 1861,	" naroda krala Alberta 66,
" ŝpoczãtka Kŝeŝczjãnstwa w Eŝerbach . . . 874,	" ŝafoženja Maczjizy Eŝerbŝkeje . . . . . 47.

Zyrkwinske lëtne ŝnamjenja.

W porjedżenej ŝrjechorjowej protyży:	W starej julianskeje protyży:
14 . . . ŝlota liczba 14	14 14
27 . . . wobwóð ŝlónza 27	27 27
7 . . . romŝke danŝŝe cziŝŝo 7	7 7
G. . . piŝmit njedżelŝi . . . . . B.	
XXIII . . . epakty XXIII	
25. mërza . . . jutrowniczka . . . . . 2. haprl.	
2. deż. . . . 1. njedżela adwenta . . . . 9. deż.	

ŝacznice ŝlónza a mēŝaczka.

W lécze 1894 ło ŝlónzo a też mēŝaczŝ dwóizy ŝacznitej, pola naŝ paŝ budże jenoż druge mēŝaczŝowe ŝacznice widżecz.

Brënje mēŝaczŝowe ŝacznice, podżelne, 21. mërza, budże widżecz na wjeczornych brjohach połnożneje Ameriki, w wulkim ozeanje, w Afriŝkej, Auŝtralskeje, w indyŝkim ozeanje a traje wot 2 h. 25 m. hać do 4 h. 16 m. pop.

Brënje ŝacznice ŝlónza, koleŝkojte, 5. haprljeje, ło ŝ zyla na ŝemi rano 2 h. 16 m. ŝapoczãnje a 7 h. 32 m. ŝlónczji. Widżecz je w Afriŝkej, ŝ dżela w połnożno-nawjeczornym róizku połnożneje Ameriki, w raniŝkej Europje a na połnożnych brjohach Afriki.

Druge mēŝaczŝowe ŝacznice, też jenoż podżelne, 15. ŝept., ma ŝpoczãt rano 4 h. 36 m. a kónz 6 h. 27 m. (po ŝhowanju mēŝaczka). Widżecz budże w najwjetŝim dżele wjeczorneje Europy, w wjeczornej Afrizy, w atlantyŝkim ozeanje, w Ameriży a w raniŝkej poloizy wulkeho ozeana.

Druge ŝacznice ŝlónza, doŝpołne, 29. ŝept., je widżecz w raniŝkej poloizy Afriki, w Arabiŝkej, w jużnym dżele Indyŝkeje, w jużnej poloizy Auŝtralskeje a nowym ŝeelandy a w indyŝkim ozeanje. ŝapoczãnje ło 4 h. 1 m. rano a pŝeŝtãnje dopołdnja 9 h. 17 m.

W lécze 1894 mēŝaczŝ ☾ knjezi.

Mēŝaczŝowe lëta ŝu ŝ wjetŝa bóle wložne hać ŝymne a ŝuche.

Nałeczjo. ŝe jara wložne a pódla czopte, ŝ namēŝchanymi ŝmjerŝkami. Zyrly mërż je ŝymny. Haprljeja ma deŝecz, meja je w ŝapoczãtku rjana, ma paŝ tola też deŝeczje, poŝdżiŝcho wulku ŝymu. Junij je jara podołny a ma ŝ czoŝami deŝeczji.

Leczjo. ŝe ŝ ŝhwilemi czopte, tola paŝ ŝ wjetŝa ŝymne.

Naŝyma a ŝyma. ŝe ŝ wopredka wložna, brënio ŝymna, potom jara ŝymna a wložna. Deżember brëh pŝchinjeŝe, poŝdżiŝcho wulke ŝlimki; po 20. je khetro ŝyma, tola mróczno hać nēhdje do 12. januara, potom miłiŝcho, bóry ŝaŝo ŝyma hać nēhdje do 25., na to ŝoŝo wulke ŝlimki, ŝlóncznje brëh. Mërż je ŝ wopredka hruby a ŝymny, potom czopty. W tajŝkich ŝymach wowzy a pczoly rady mërja.

ŝŝtyri lëtne czaŝy.

ŝapoczãt nalécza: 20. mërza do połdnja 4 hodż.
" lécza: 21. junija pŝchipołdnju 12 hodż.
" naŝymy: 23. ŝeptembra rano 2 hodż.
" ŝymy: 21. deżembra do połdnju 3 hodż.

ŝŝtyri kwatembry.

W porjedżenej ŝrjechorjowej protyży:	W starej julianskeje protyży:		
14. februara	}	9. mërza	
16. meje		ŝw. Trojizy	8. junija
19. ŝeptembra		ŝŝiżã	21. ŝeptembra
19. deżembra		Luzje	14. deżembra.

12 njebjeŝkich ŝnamjenjow.

 boran,	 law,	 ŝelnit,
 był,	 knjeżna,	 koŝorożł,
 dwójnikaj,	 waħa,	 wółny muž,
 rał,	 ŝŝkorpion,	 rybje.

Zutry:

1895: 14. haprljeje.	1898: 10. haprljeje.
1896: 5. haprljeje.	1899: 2. haprljeje.
1897: 18. haprljeje.	1900: 15. haprljeje.

Abbreviatury abo pŝchikrótschenja ŝłowow.

☉ ŝlónzo, ☽ mēŝaczŝ, ☾ połny mēŝaczŝ, ☾ poŝleni bërlił, ☼ mlody mēŝaczŝ, ☾ preni bërlił, ŝhadż, ŝhadjenje, ŝhow, ŝhowanje, dop. do połdnja, pop. do połdnju, h. hodżina, m. minuta.

1894. Januar,

wulki rōjt,
ma 31 dnjow.

Dny.	Porjedgeņa protyka.		☉		☽	☾	
	Evangeliska.	Katholska.	šhadž. h. m.	řhow. h. m.		šhadž. h. m.	řhow. h. m.
1. tydžen. II. Na nowe lěto: Rom. 2, 21.							
1 pōndžela	Nowe lěto	Nowe lěto	8	6 4	2	☽	2 43 pop.
2 wutora	Majcharja	Maŕarija	8	6 4	3	☽	3 57 12 29
3 řjeda	Kašchpra	Genowefy	8	6 4	5	☽	5 11 12 51
4 šchtwōrtk	Baltasara	Titusa B.	8	5 4	6	☽	6 22 1 21
5 pjatk	Simeona	Telesfora	8	5 4	7	☽	7 25 2 1
6 řobota	3 kralow	Swj. 3kral.	8	5 4	8	☽	8 18 2 54
2. tydžen. II. Rōm. 12, 1—8.							
7 njedžela	1. po 3 fr. ☽	1. n. po 3 fr.	8	4 4	9	☽	8 59 3 58
8 pōndžela	Erharda	Severina	8	4 4	11	☽	9 29 5 10
9 wutora	Čzeŕčim.	Juliana	8	3 4	12	☽	9 50 6 25
10 řjeda	Zacharijaša	Agata	8	3 4	13	☽	10 6 7 40
11 šchtwōrtk	Mloyfije	Hygina	8	2 4	15	☽	10 20 8 54
12 pjatk	Reinholba	Arnošča	8	1 4	16	☽	10 31 10 10
13 řobota	Šilarija	Bohuměra	8	1 4	18	☽	10 42 11 25
3. tydžen. II. Rōm. 12, 9—17.							
14 njedžela	2. n. p. 3 fr. ☽	2. n. p. 3 fr.	8	0 4	19	☽	10 54 dop.
15 pōndžela	Blazija	mjeno Jeŕuř.	7	5 9	21	☽	11 8 12 43
16 wutora	Erđmuty	Marcela	7	5 8	22	☽	11 25 2 7
17 řjeda	Antonija	Antonija	7	5 7	24	☽	11 49 3 36
18 šchtwōrtk	Felizity	Pětra stol	7	5 6	25	☽	pop. 5 5
19 pjatk	Briřki	Kanuta	7	5 5	27	☽	1 16 6 28
20 řobota	řab. a Bořč.	řab. a B.	7	5 4	29	☽	2 31 7 34
4. tydžen. II. 1 Kor. 9, 24—27.							
21 njedžela	Sept. ☽	Septuages.	7	5 3	31	☽	4 1 8 20
22 pōndžela	Vinzenta	Vincenta	7	5 2	32	☽	5 35 8 50
23 wutora	Řharity	Marj. řlub.	7	5 1	34	☽	7 6 9 11
24 řjeda	Timoteja	Timoteja	7	5 0	36	☽	8 32 9 27
25 šchtwōrtk	Paw. wob.	Pawōla wob.	7	4 8	37	☽	9 53 9 41
26 pjatk	Poljčarpa	Poljčarpa	7	4 7	39	☽	11 11 9 53
27 řobota	Jana Řhr.	Jana Řryřof.	7	4 6	41	☽	dop. 10 5
5. tydžen. II. 2 Kor. 11, 21—30.							
28 njedžela	Sezag. ☽	Sezagefim.	7	4 4	43	☽	12 27 10 17
29 pōndžela	Theobalda	Franza z Gal.	7	4 3	45	☽	1 43 10 33
30 wutora	Abelgundy	Martiny	7	4 2	46	☽	2 58 10 53
31 řjeda	Birgilija	Pětr z Mol., w.	7	4 0	48	☽	4 11 11 19

Sermanki a škōtne wiki
pntaj sady na stronomaj 17 a 18.

Měřaczkowe přcheměnje a wjedro.

- ☉ Młody měřaczk 7. januara rano 4 h. 7 m. řymu a řněř přčinjeře.
- ☽ Přěni běrtlik 15. jan. rano 1 h. 9 m. ma mutne a milne wjedro.
- ☺ Pořny měřaczk 21. jan. popoł- dnju 4 h. 11 m. na řněř potařuje.
- ☾ Pořledni běrtlik 28. jan. popoł- dnju 5 h. 51 m. řymu přčinjeře.

Stolětna protyka.

Trajaža řyma hačž do 30. jan., potom wětrojte a milniře wjedro.

Wot 2. hačž do 10. řapřkowanjē přow. — Wot 10. hačž do 31. přyčzi dawt.

Řaspomnjenje.

1894. Februar,

malý rózť,
ma 28 dnjow.

Dny.	Porjedadna protyka.		☉		Wječisťe inamjen.	☾	
	Evangelsta.	Katholsta.	šhadž. h. m.	řhow. h. m.		šhadž. h. m.	řhow. h. m.
1 šchtwórtk	Brigity	Ignaca	7 39	4 50	☿	5 18	11 57
2 pjatt	Mar. wučž.	Sw. Marije	7 37	4 51	♄	6 15	pop.
3 řobota	Blažija	Blažija	7 36	4 53	♄	7 0	1 47

6. tydžej. II. 1 Kor. 13.

4 njedžela	Čstomih	Quinquag.	7 34	4 55	♄	7 31	2 58
5 póněžela	Agaty	Agaty	7 32	4 57	♄	7 55	4 13
6 wutora	Bóstnizh	Bóstnich	7 31	4 58	♄	8 13	5 29
7 řrjeda	Řopjel. řrjeda	Řopj. řrjeda	7 28	5 0	♄	8 27	6 45
8 šchtwórtk	Honorija	Jan ř Mata	7 27	5 2	♄	8 40	8 0
9 pjatt	Upolonije	Upolonije	7 25	5 4	♄	8 51	9 15
10 řobota	Scholastiki	Scholastiki	7 24	5 6	♄	9 1	10 33

7. tydžej. II. 2 Kor. 6, 1—10.

11 njedžela	Žwofawit	1. n. pošta	7 22	5 8	♄	9 14	11 54
12 póněžela	Jordana	Eulalije	7 20	5 10	♄	9 30	dop.
13 wutora	Eulalije	Benigna	7 18	5 11	♄	9 50	1 18
14 řrjeda	Řwatember	Řwat. S. d.	7 16	5 13	♄	10 20	2 45
15 šchtwórtk	Faustina	Sigfrieda	7 14	5 15	♄	11 2	4 8
16 pjatt	Oneřima	Juliany	7 13	5 17	♄	pop.	5 19
17 řobota	Konřtanžije	Řintana wob.	7 11	5 19	♄	1 26	6 13

8. tydžej. II. Řebr. 12, 1—6.

18 njedžela	Řeminiř.	2. n. pošta	7 9	5 20	♄	2 57	6 49
19 póněžela	Suřany	Manřuety	7 7	5 22	♄	4 30	7 13
20 wutora	Řebereřhta	Eleuterije	7 5	5 24	♄	5 59	7 31
21 řrjeda	Řoř. džen	Eleonory	7 3	5 26	♄	7 24	7 45
22 šchtwórtk	Řěťr. řtoř	Řěť. řť.	7 1	5 27	♄	8 46	7 58
23 pjatt	Řazara	Řěť. Dan. wob.	6 59	5 29	♄	10 5	8 10
24 řobota	Řatija	Řatija	6 57	5 31	♄	11 23	8 23

9. tydžej. II. Řef. 5, 1—9.

25 njedžela	Řulki	3. n. pošta	6 55	5 33	♄	dop.	8 37
26 póněžela	Řonařa	Řeřhtildy	6 52	5 34	♄	12 41	8 55
27 wutora	Řollbreřhta	Řeandra	6 50	5 36	♄	1 57	9 19
28 řrjeda	Řafara	Řomana	6 48	5 38	♄	3 8	9 52

Řermanki a řkótne wiki
řhtaj řady na řtronomaj 17 a 18.

Řěřacžkowe přřeměnenje a wjedro.

☉ Młody měřacžť 5. řebr. w nožy
10 h. 45 m. ma milne wjedro.

☾ Řřeni běťřťik 13. řebr. dopo-
dnja 11 h. 43 m. milne wjedro dale
řnježi.

☼ Řořny měřacžť 20. řebr. rano
6 h. 16 m. na wložne wjedro po-
řafuje.

☾ Řořľedni běťřťik 27. řebr. po-
pořdnju 1 h. 25 min. řo ř řmje
přřitřřila.

Řtoľětna protyka.

1. mutne a milne, wot 3. řacž
do 6. mutne a řmne wjedro, 8. řjenje,
13. deřęež, wot 16. řacž do řonža
řněř a wulka řuma.

1. maľ. rózťa: 1. termija ģrunt-
řteřo dawla.

Řařpomnujenja.

1894. Mèrc,

nalétnik,
ma 31 dnjow.

Dny.	Porjedžena protyka.		☉		Mjejske mjanjen.	☾	
	Evangelsta.	Katholsta.	šhadž. h. m.	thow. h. m.		šhadž. h. m.	thow. h. m.
1 šchtwórtk	Albina	Albina	6 46	5 39	☾	4 9	10 36
2 pjatt	Amalije	Simplicija P.	6 44	5 41	☾	4 58	11 34
3 šobota	Kunigundy	Kunigundy	6 42	5 43	☾	5 34	pop.

10. tydžej. II. Rom. 5, 1-6.

4 njeđzela	Lätare	4. n. posta	6 40	5 45	☾	6 1	1 56
5 pónđzela	Bjedricha	Theofila	6 37	5 47	☾	6 20	3 12
6 wutora	Fridolina	Fridolina	6 35	5 48	☾	6 35	4 29
7 šrijeda	Perpetun ☾	Domascha sA.	6 33	5 50	☾	6 47	5 45
8 šchtwórtk	Philemona	Jana w. B., w.	6 31	5 52	☾	6 59	7 2
9 pjatt	Rebefi	Franciski, w.	6 29	5 53	☾	7 10	8 20
10 šobota	Alexandra	Mafarija	6 27	5 55	☾	7 23	9 41

11. tydžej. II. Šebr. 9, 11-15.

11 njeđzela	Judita	5. n. posta	6 24	5 57	☾	7 37	11 6
12 pónđzela	Šrjehorja	Šrjehora w. b.	6 22	5 58	☾	7 55	dop.
13 wutora	Salomona	Mikephora	6 20	6 0	☾	8 21	12 33
14 šrijeda	Abigaila ☾	Matilby	6 18	6 2	☾	8 59	1 58
15 šchtwórtk	Šhristofha	Longina	6 16	6 3	☾	9 53	3 11
16 pjatt	Henriety	Šeriberta	6 13	6 5	☾	11 6	4 9
17 šobota	Herty	Patricija	6 11	6 7	☾	pop.	4 49

12. tydžej. II. Šilip. 2, 5-11.

18 njeđzela	Palmar.	6. n. posta	6 9	6 8	☾	2 2	5 16
19 pónđzela	Josefa	Josefa ž. 7	6 7	6 10	☾	3 31	5 36
20 wutora	Joachima	Joachima	6 4	6 12	☾	4 56	5 51
21 šrijeda	Benedikta ☺	Benedikta	6 2	6 13	☾	6 18	6 4
22 šchtwórtk	Seleny šcht.	Zeleny šcht.	6 0	6 15	☾	7 39	6 16
23 pjatt	Štjahi pjatt	Wulki pjatt	5 5	6 16	☾	8 59	6 28
24 šobota	Gabriela	Gabriela	5 5	6 18	☾	10 18	6 41

13. tydžej. II. 1 Šètr. 1, 3 9.

25 njeđzela	1. š. jutrow	1. š. dž. jutr.	5 53	6 20	☾	11 37	6 58
26 pónđzela	2. š. jutrow	2. š. dž. jutr.	5 51	6 21	☾	dop.	7 19
27 wutora	Ruperta	Ruperta, b.	5 48	6 23	☾	12 52	7 48
28 šrijeda	Angeliki	Guntrama	5 46	6 25	☾	1 58	8 27
29 šchtwórtk	Eustachija ☺	Eustafija	5 44	6 26	☾	2 53	9 20
30 pjatt	Guidoa	Quirina	5 42	6 28	☾	3 34	10 25
31 šobota	Detlana	Guidoa	5 39	6 30	☾	4 3	11 37

Sermanki a škótné wiki
pytaj šady na štronomaj 17 a 18.

Měšaczkowe pšcheměnjenje a wjedro.

☾ Młody měšacžk 7. měrza pop.
3 h. 18 m. je deščežojty.

☾ Prěni bértlik 14. měrza wječor
7 h. 25 m. hiščeže deščež lubi.

☾ Połny měšacžk 21. měrza po-
połdnju 3 h. 11 m., s njewidžom-
nym šacžmicžom měšacžka, nowe
šymne wjedro pščinješe.

☾ Pošledni bértlik 29. měrza dop.
9 h. 28 m. je hrubny a wětrojty.

Štolětna protyka.

6., 8. a 9. měrza wložne wjedro,
wot 13. hačž do 15. deščež, wot
18. hačž do 20. wošchtrot.

31. měrza: prěnja termija traf-
neje renty.

Šaspomnjenja.

1894. Hapreleja,

jutrownik,
ma 30 dnjow.

Dny.	Porjędżena protyka.		☉		Wybieście inamjen.	☾	
	Evangelsta.	Katholsta.	sthadż. h. m.	thow. h. m.		sthadż. h. m.	thow. h. m.
14. tydżeń. II. 1 Jan. 5, 1—6.							
1 njeđzela	Duařim.	1. n. p. jutř.	5 37	6 31		4 25	pop.
2 pónđzela	Rosamundy	Frz. i B. w.	5 35	6 33		4 42	2 8
3 wutora	Agapy	Richarda	5 33	6 35		4 55	3 25
4 řrjeda	Ambrosija	Jřidora	5 31	6 36		5 6	4 42
5 ŗhtwórtk	Magima	Vinc. J., w.	5 28	6 38		5 19	6 1
6 pjatk	Freneja	☉ Sixtus I., b.	5 26	6 39		5 30	7 22
7 řobota	Luisy	☾ Herm. Jož., w.	5 24	6 41		5 43	8 47

15. tydżeń. II. 1 Pětr. 2, 20—25.

8 njeđzela	Miř. Dom.	2. n. p. jutř.	5 22	6 43		6 0	10 16
9 pónđzela	Theofila	Waltrudy, ab.	5 19	6 44		6 23	11 44
10 wutora	Daniela	Mechtilda	5 17	6 46		6 57	dop.
11 řrjeda	Godoberta	Leona Wulf.	5 15	6 48		7 48	1 3
12 ŗhtwórtk	Eustorgija	Julija	5 13	6 49		8 55	2 6
13 pjatk	Justina	☾ Jdy	5 11	6 51		10 17	2 51
14 řobota	Tiburzija	Bamberta, bž.	5 9	6 53		11 45	3 21

16. tydżeń. II. 1 Pětr. 2, 11—17.

15 njeđzela	Jubilate	3. n. p. jutř.	5 7	6 54		pop.	3 43
16 pónđzela	Narona	Fruktuořa	5 5	6 56		2 36	3 59
17 wutora	Rudolfa	Aniceta	5 2	6 57		3 58	4 12
18 řrjeda	Balerija	Eleutera	5 0	6 59		5 18	4 23
19 ŗhtwórtk	Hermogena	Emmy	4 58	7 1		6 37	4 35
20 pjatk	Sulpizija	☺ Viktora	4 56	7 2		7 56	4 48
21 řobota	Abolara	Anselma	4 54	7 4		9 15	5 3

17. tydżeń. II. Ĺaf. 1, 13—18.

22 njeđzela	Kantate	4. n. p. jutř.	4 52	7 6		10 32	5 22
23 pónđzela	Jurja	Jurja	4 50	7 7		11 43	5 47
24 wutora	Alberta	Fidelija S.	4 48	7 9		dop.	6 22
25 řrjeda	Marka řřen.	Marka řř.	4 46	7 10		12 43	7 9
26 ŗhtwórtk	Cleta	Kleta	4 44	7 12		1 29	8 9
27 pjatk	Tertuliana	Zitta	4 42	7 14		2 4	9 18
28 řobota	Vitala	☾ Vitala	4 41	7 15		2 28	10 32

18. tydżeń. II. 1 Ĺim. 2, 1—3.

29 njeđzela	Moęate	5. n. p. jutř.	4 39	7 17		2 46	11 47
30 pónđzela	Eutropija	Katon. i S.	4 37	7 18		3 1	pop.

Sermanki - škótnu wiki
přtaj řady na Ĺronomaj 17 a 18.

Měřacžkowe přřeměnenje a wjedro.

☉ Měřby měřacžk 6. Ĺapř. rano
5 h. 0 m., ř widomym řacžnicžom
řlónža, je deřčezojty

☾ Přřni běřtkř 13. Ĺapř. rano
1 h. 33 m. jařne řuche wjedro přři-
njeře.

☺ Pořny měřacžk 20. Ĺapř. rano
4 h. 2 m. ma řjane nařětnu wjedro.

☾ Pořledni běřtkř 28. Ĺapř. rano
4 h. 21 m. mořte wjedro přřipowje.

Stolětna protyka.

☉ Wot 1. Ĺacž do 9. wěřojte,
mutnje, deřčez, 10. Ĺacž 13. deřčez,
14. Ĺacž do 20. řřma, 21. řjenje,
26. Ĺacž do řónža deřčez.

1. Ĺapřeje: 1. termija wopaleń-
řteje řažy. — 30. Ĺapřeje: 1. termija
dořhodneho dawta.

Řaspomnjenja.

1894. Meja,

różownik,

ma 31 dnjow.

Dny.	Porjędżena protyka.		☉		Miejsce namjen.	☾	
	Evangeliska.	Katholiska.	řhadż. h. m.	řhow. h. m.		řhadż. h. m.	řhow. h. m.
1 wutora	Wakpóra	Fil. a Jak., jap.	4 35	7 20		3 13	2 19
2 řrjeda	Sigmunda	Athanasija	4 33	7 22		3 24	3 66
3 řchtwórtk	Boże řp.	Boże řpicze	4 31	7 23		3 36	4 56
4 pjatk	Moniki	Floriana m.	4 29	7 25		3 49	6 20
5 řobota	Gottharda ☉	Pius V., bż.	4 28	7 26		4 4	7 49

19. řhdzeń. II. Ęfej. 2, 4—10.

6 njeđżela	Graudi	G. n. p. jutr.	4 26	7 28		4 25	9 20
7 póndżela	Bohuwera	Stanisława	4 24	7 29		4 56	10 46
8 wutora	Dietricha	Michała řj.	4 23	7 31		5 39	11 58
9 řrjeda	řioba	řrjeh. ř Mac.	4 21	7 32		6 44	dop.
10 řchtwórtk	Viktorije	Antonija	4 19	7 34		8 4	12 50
11 pjatk	Abdofka	Mamerta	4 18	7 35		9 32	1 25
12 řobota	řankraza ☾	řankraza	4 16	7 37		10 59	1 49

20. řhdzeń. II. Ęfej. 2, 19—22.

13 njeđżela	1. ř. řwjatk.	1. ř. řwjatk.	4 15	7 38		pop.	2 6
14 póndżela	2. ř. řwj.	2. ř. řwjatk.	4 13	7 40		1 47	2 20
15 wutora	Sofije	Sofija	4 12	7 41		3 4	2 32
16 řrjeda	řwatemb.	řuch.d., ř.N.	4 10	7 43		4 21	2 44
17 řchtwórtk	řodofka	řrunoa	4 9	7 44		5 40	2 55
18 pjatk	řenanzija	řriga	4 8	7 46		6 57	3 9
19 řobota	řotenziany ☺	řetra Ęelest.	4 7	7 47		8 14	3 26

21. řhdzeń. II. Rom. 11, 33—36.

20 njeđżela	řswj. troj.	1. n. p. řwj.	4 5	7 48		9 28	3 49
21 póndżela	řugustina	řonstantina	4 4	7 50		10 33	4 20
22 wutora	řelenny	řmilina	4 3	7 51		11 25	5 3
23 řrjeda	řeřiderija	řeřiderija	4 2	7 52		dop.	5 59
24 řchtwórtk	řomiziana	řincenca	4 1	7 54		12 3	7 5
25 pjatk	řórbana	řrjeh. VII. bż.	3 59	7 55		12 30	8 17
26 řobota	ředy	řilipa jap.	3 58	7 56		12 51	9 31

22. řhdzeń. II. 1 Jan. 4, 16—21.

27 njeđżela	1. p. ř. tr. Ę	2. n. p. řwj.	3 57	7 57		1 6	10 44
28 póndżela	řilema	řermana	3 56	7 59		1 19	11 58
29 wutora	řřeřeřcijany	řaximina	3 55	8 0		1 31	pop.
30 řrjeda	řarucha	řottharda	3 55	8 1		1 41	2 30
31 řchtwórtk	řetronile	řangele	3 54	8 2		1 53	3 50

řermanki a řkótnie wiki
pytaj řady na řtronomaj 17 a 18

Řeřaciškowe přřeměnenje a wjedro.

☉ Młody meřacz 5. meje pop.
3 h. 42 m. nakhila řo ř deřeřeje.

☾ Přeni bėrtlik 12. meje rano 7 h.
21 m. potařuje na pńodnu cżopłotu.

☺ Połny meřacz 19. meje popoř.
daju 5 h. 43 m. ujeńjedro a deřeře
přcinjeře.

☾ Pořledni bėrtlik 27. meje wjeřzor
9 h. 4 m. je řhódnny a deřeřeřojty.

řtolėtna protyka.

řacz do 9. meje rjenje cżopłto,
wot 10. řacz do 13. řoržo, potom
řyma a deřeře, 14. řyma a łóđ, 25.
řacz 27. mutne wjedro, 28. a 29.
řyma, 30. a 31. cżopłto.

řaspomunjenja.

1894. Junij,

kmajnik,
ma 30 dnjow.

Dny.	Porjedszena protyka.		☉		☽	☽			
	Evangeljska.	Katholska.	šhadž.	thow.		šhadž.	thow.		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1 pjatt	Nitodema	Theobalda	3	53	8	3	2	7	5 16
2 šobota	Marzellina	Grasma	3	52	8	4	2	25	6 47

23. tydzeń. II. 1 Jan. 3, 13—18.

3 njedźela	2. p. š. tr. ☉	3. n. p. swj.	3	51	8	5	2	50	8 18
4 pøndzela	Karpazija	Quirina	3	51	8	6	3	29	9 38
5 wutora	Bonifaza	Bonifaca	3	50	8	7	4	26	10 41
6 šrijeda	Benigny	Norberta, bž.	3	50	8	8	5	42	11 24
7 šchtwórtk	Lukrezije	Roberta	3	49	8	9	7	11	11 52
8 pjatt	Medarda	Medarda	3	49	8	9	8	43	dop.
9 šobota	Prima	Kolumbana	3	48	8	10	10	11	12 12

24. tydzeń. II. 1 Pětr. 5, 5—11.

10 njedźela	3. p. š. tr. ☽	4. n. p. swj.	3	48	8	11	11	35	12 27
11 pøndzela	Nikandra	Barnabaša	3	48	8	12	pop.		12 39
12 wutora	Barnabaša	Jana F., wob.	3	48	8	12	2	11	12 51
13 šrijeda	Tobiaša	Antona Pad.	3	47	8	13	3	28	1 3
14 šchtwórtk	Elisea	Basilij, w. b.	3	47	8	13	4	45	1 16
15 pjatt	Wita	Wita, m.	3	47	8	14	6	2	1 32
16 šobota	Engelberta	Benna, bž.	3	47	8	14	7	16	1 53

25. tydzeń. II. 2 Kor. 4, 13—18.

17 njedźela	4. n. p. š. tr.	5. n. p. swj.	3	47	8	15	8	24	2 21
18 pøndzela	Arnulfa ☺	Marcelliana	3	47	8	15	9	20	3 0
19 wutora	Gervafija	Gervas. a P.	3	47	8	15	10	2	3 52
20 šrijeda	Silverija	Florentiny	3	47	8	15	10	33	4 55
21 šchtwórtk	Filipiny	Mlohsija, G. w.	3	47	8	16	10	56	6 5
22 pjatt	Gott Helfa	Paulinuja	3	47	8	16	11	12	7 18
23 šobota	Basilija	Edeltrudy, abt.	3	48	8	16	11	25	8 32

26. tydzeń. II. 1 Pětr. 3, 8—15.

24 njedźela	5. n. Jana t.	6. n. Jana t.	3	48	8	16	11	36	9 45
25 pøndzela	Eulogija	Prospera, b.	3	48	8	16	11	48	10 57
26 wutora	Jeremiaša ☾	Jana a Paw.	3	49	8	16	11	58	pop.
27 šrijeda	7 spanzow	Ladiškawa, t.	3	49	8	16	dop.		1 27
28 šchtwórtk	Irenea	Irenea	3	50	8	16	12	11	2 49
29 pjatt	Pětr. Paw.	Pětr. Paw.	3	50	8	16	12	27	4 14
30 šobota	Pawoł. wop.	Pawoł. wop.	3	51	8	16	12	47	5 44

Hermaniki a škótné wiki
pytaj sady na stronamaj 17 a 18.

Měšaczkowe pšcheměnjenje a wjedro.

- ☉ Młody měšaczk 3. jun. w nožy 11 h. 56 m. jažne wjedro lubi.
- ☽ Přeni bértlik 10. jun. pop. 2 h. 14 m. čyoply woštanje.
- ☺ Polny měšaczk 18. jun. dop. 8 h. 6 m. wulku horzotu lubi.
- ☾ Požledni bértlik 26. jun. dop. 11 h. 3 m. sujewjedrami pšchšhadžka.

Stolětna protyka.

Junij šo kaž meja šapocznje, 4. a 5. nutne wjedro a furjawa, 7. deščez, potom čyoplo, 27. hačž 29. deščez, 31. hymna nóz.

30. junija: 2. termija krajnjeje renty.

Aspomnjenja.

1894. Julij,

praznik,
ma 31 dnjow.

Dny.	Porjedžena protyka.		☉		Mjesec lunijer.	☾	
	Evangeliska.	Katholiska.	šhadž. h. m.	řhow. h. m.		šhadž. h. m.	řhow. h. m.
27. tydžer. II. Rom. 6, 3—8							
1 njedžela	6. n. p. ř. tr.	7. n. p. řwj.	3 52	8 15	☀	1 17	7 11
2 pøndžela	Marje domap.	Marje dom.	3 52	8 15	☀	2 4	8 23
3 wutora	Kornelija ☉	Anathol, bž.	3 53	8 14	☀	3 12	9 16
4 řrjeda	Florijana	Udalrika	3 54	8 14	☀	4 39	9 51
5 řhtwórtř	Charlotty	Cyřil. a Meth.	3 55	8 14	☀	6 14	10 15
6 pjatt	Jesaijařa	Goara	3 55	8 13	☀	7 48	10 32
7 řobota	Willibrorda	Wilibalda	3 56	8 13	☀	9 15	10 46
28. tydžer. II. 1 Pětra 2, 5—10.							
8 njedžela	7. n. p. ř. tr.	8. n. p. řwj.	3 57	8 12	☀	10 38	10 59
9 pøndžela	Cyrilla ☽	Antolije	3 58	8 11	☀	pop.	11 10
10 wutora	Bohuřława	Amalije, řr.	3 59	8 10	☀	1 17	11 23
11 řrjeda	Pija	Pija I, bž.	4 0	8 10	☀	2 35	11 38
12 řhtwórtř	Hendriřa	Jan. Gualbrt.	4 1	8 9	☀	3 53	11 57
13 pjatt	Marhaty	Anakleta, bž.	4 3	8 8	☀	5 8	dop.
14 řobota	Bonavent.	Bonaventa, w.	4 4	8 7	☀	6 17	12 22
29. tydžer. II. Rom. 8, 12—17.							
15 njedžela	8. n. p. ř. tr.	9. n. p. řwj.	4 5	8 6	☀	7 16	12 58
16 pøndžela	Rafaela	Rainelby	4 6	8 5	☀	8 2	1 45
17 wutora	Alexija, w. ☺	Alexija, w.	4 7	8 4	☀	8 36	2 45
18 řrjeda	Eugena	Kamilla L., w.	4 8	8 3	☀	9 1	3 54
19 řhtwórtř	Ruffiny	Vincenc B., w.	4 10	8 2	☀	9 19	5 7
20 pjatt	Eliřa	Marhata, m.	4 11	8 1	☀	9 33	6 21
21 řobota	Braxedny	Arbogasta, bž.	4 12	7 59	☀	9 45	7 34
30. tydžer. II. 1 Kor 10, 12, 13.							
22 njedžela	9. n. p. ř. tr.	10. n. p. řwj.	4 13	7 58	☀	9 55	8 47
23 pøndžela	Apollinar.	Apollinar. b.	4 15	7 57	☀	10 6	9 59
24 wutora	Řhryřtyny	Řhryřtyny	4 16	7 56	☀	10 17	11 12
25 řrjeda	Jakuba ☾	Jakuba, jap.	4 17	7 54	☀	10 30	pop.
26 řhtwórtř	Hany	Hany, m.	4 19	7 53	☀	10 48	1 51
27 pjatt	Marře	Natalije, m.	4 20	7 51	☀	11 14	3 17
28 řobota	Řantaleona	Innoc. I., bž.	4 22	7 50	☀	11 51	4 44
31. tydžer. II. Rom. 2, 1—11.							
29 njedžela	10. n. p. ř. t.	11. n. p. řwj.	4 23	7 48	☀	dop.	6 2
30 pøndžela	Řuty	Abd. a S. M.	4 25	7 47	☀	12 47	7 4
31 wutora	Flořentyny	Řgnac Loy.	4 26	7 45	☀	2 4	7 46

Sermanki a řkótnu wíki
pytaj řady na řtronomaj 17 a 18.

Měřacřkowne přřeměňjenje a wjedro.

☀ Měřacy měřacřř 3. julija rano
6 h. 45 m na rjane lětnu wjedro
pořafuje.

☾ Přerňi běřřřř 9. julija w nořy
11 h 15 m řorzotu přřinjeře.

☺ Pořny měřacřř 17. jul. w nořy
11 h. 3 m. je mutny a deřřeřojřy.

☾ Pořleđni běřřřř 25. jul. w nořy
10 h. 7 m. buđže řuřa a wěřojřy.

řřolětna protyka.

1. julija řurjawa, wot 3. řacř do
5. řřajny deřřeř, wot 7. řacř do 13.
wěřojřte wjedro, 15. deřřeř, potom
řacř do řonřa rjenje.

21. julija řpocřřř přřeřřř
dnjow.

Řaspomňjenje.

1894. August,

juženj,

ma 31 dnjow.

Dny.	Porjedžena protyka.		☉		☽ Mjesec	☾	
	Evangeljska.	Katholska.	šhadž. h. m.	řhow. h. m.		šhadž. h. m.	řhow. h. m.
1 řrjeda	Pëtra w r. ☉	Pëtra w rječ.	4 27	7 44	☽	3 36	8 15
2 řchtwórtk	Gustava	Alfonſa, bž.	4 29	7 42	☽	5 13	8 35
3 pjatk	Mugufſta	Šchězëp. nam.	4 30	7 40	☽	6 45	8 51
4 řobota	Dominika	Dominika	4 32	7 39	☽	8 14	9 4

32. tydžen. II. Rom. 1, 16—25.

5 njedžela	11. n. p. ř. t.	12. n. p. řw.	4 33	7 37	☽	9 38	9 16
6 póněžela	Přhefr. Řhr.	Přhefr. Řhr.	4 35	7 35	☽	10 59	9 29
7 wutora	Donata	Cajetana	4 36	7 34	☽	pop.	9 42
8 řrjeda	Severa ☽	Cyriaka	4 38	7 32	☽	1 39	10 1
9 řchtwórtk	Erifa	Romana	4 39	7 30	☽	2 56	10 24
10 pjatk	Lawrjenža	Lawrjenca	4 41	7 28	☽	4 9	10 56
11 řobota	Ĥermana	Sufany	4 42	7 26	☽	5 12	11 40

33. tydžen. II. 1 Kor. 4, 1—5.

12 njedžela	12. n. p. ř. t.	13. n. p. řw.	4 44	7 24	☽	6 2	dop.
13 póněžela	Murory	Hippolyt.	4 45	7 23	☽	6 39	12 37
14 wutora	Eufebija	Alhanafije	4 47	7 21	☽	7 6	1 43
15 řrjeda	Theodola	Mar. do nj.	4 49	7 19	☽	7 26	2 56
16 řchtwórtk	Rocha ☺	Rocha, w.	4 50	7 17	☽	7 41	4 10
17 pjatk	Liberta	Liberta	4 52	7 15	☽	7 53	5 24
18 řobota	Mugufſtyny	Ĥeleny, řh.	4 53	7 13	☽	8 4	6 37

34. tydžen. II. Rom. 7, 18—25.

19 njedžela	13. n. p. ř. t.	14. n. p. řw.	4 55	7 11	☽	8 14	7 50
20 póněžela	Bernharda	Bernharda	4 56	7 9	☽	8 25	9 3
21 wutora	Anaſtafija	Jana Franc.	4 58	7 7	☽	8 38	10 19
22 řrjeda	Alfonſa	Filiberta	4 59	7 5	☽	8 53	pop.
23 řchtwórtk	Zachäja	Fil. Ben. w.	5 1	7 3	☽	9 14	1 1
24 pjatk	Bartrómja ☽	Bartrómja	5 3	7 1	☽	9 45	2 26
25 řobota	Ludwiga	Ludw. XI., řr.	5 4	6 59	☽	10 32	3 46

35. tydžen. II. Ĥilip. 3, 12—16.

26 njedžela	14. n. p. ř. t.	15. n. p. řw.	5 6	6 56	☽	11 37	4 51
27 póněžela	Gebharda	Joř. Kalaf.	5 7	6 54	☽	dop.	5 41
28 wutora	Belagija	Mugufſtina, bž.	5 9	6 52	☽	1 2	6 14
29 řrjeda	Jana řmj.	Jana řřh. řč.	5 10	6 50	☽	2 35	6 37
30 řchtwórtk	Benjamina ☽	Roža Lim., řn.	5 12	6 48	☽	4 10	6 55
31 pjatk	Jořuy	Řajm. Ř. w.	5 14	6 46	☽	5 41	7 9

Ĥermaniki a řkótnë wiki
pntaj řady na řtronomaj 17 a 18.

Měřacřkownë přřemënjënje a wjedro.

☉ Młody měřacřk 1. aug. pop.
1 h. 24 m. čzople wjedro plobži.
☽ Přëni běřtkřt 8. aug. dop. 11 h.
5 m. trajnu čzopřotu řubi.
☺ Pořny měřacřk 16. aug. pop.
2 h. 17 m. je pořřmurjënny a tužny.
☾ Pořbledni běřtkřt 24 aug. rano
6 h. 40 m. řřmanja a tam a jow
beřčëž přřinjeřë.
☉ Młody měřacřk 30. auguřta
wječřor 9 h. 4 m. na wëtr a řřčotu
pořaluje.

Stolëtna protyka.

Ĥacž do 8. čzopřo, 10. mröz a
řyma Ĥacž do 13., 14. beřčëž, 15.
a 16. řjenje, 20. wulka řoržota, 21.
Ĥacž do 26. beřčëž, 27. Ĥacž do řónža
řjenje.

1. auguřta: 2. termija grunř-
řřeho dawka. — 23. auguřta řónž
přřëžřřch dnjow.

Řaspomnjenja.

1894. Sept.,

póznienz,

ma 30 dnjow.

Dny.	Porjedżena protyka.		☉		miesiące pamięć.	☾	
	Evangelsta.	Katholsta.	śhadż. h. m.	řhow. h. m.		śhadż. h. m.	řhow. h. m.
1 śobota	Egidija	Egidija	5 15	6 43	♄	7 8	7 22
36. tydzień. II. Gal. 5, 25—6, 5.							
2 njeđżela	15. n. p. ś. t.	16. n. p. śwj.	5 17	6 41	♄	8 33	7 34
3 pónđżela	Manfueta	Migulfa	5 18	6 39	♄	9 56	7 47
4 wutora	Konst. Ś. w. Ś.	Kosalije	5 20	6 37	♄	11 18	8 4
5 śrjeda	Nathanaela	Lawrij. Just.	5 21	6 35	♄	pop.	8 25
6 śctwórtk	Magna	Limbanije	5 23	6 33	♄	1 56	8 54
7 pjatk	Reginy	Reginy	5 24	6 30	♄	3 4	9 33
8 śobota	Marj. narod.	Mar. nar.	5 26	6 28	♄	4 0	10 26
37. tydzień. II. Efeł. 3, 14—21.							
9 njeđżela	16. n. p. ś. t.	17. n. p. śwj.	5 27	6 26	♄	4 41	11 30
10 pónđżela	Bulcherije	Nitol. Tolent.	5 29	6 24	♄	5 11	dop.
11 wutora	Abrahama	Proba	5 31	6 21	♄	5 33	12 41
12 śrjeda	Bohumila	Świda, w.	5 32	6 19	♄	5 49	1 55
13 śctwórtk	Amata	Amata	5 34	6 17	♄	6 1	3 10
14 pjatk	Řschiza pow.	Řow. ś. řschiz.	5 35	6 14	♄	6 12	4 24
15 śobota	Friederiki ☺	Nikodema	5 37	6 12	♄	6 23	5 37
38. tydzień. II. Efeł. 4, 1—4.							
16 njeđżela	17. n. p. ś. t.	18. n. p. śwj.	5 38	6 10	♄	6 33	6 51
17 pónđżela	Laperta	Hildegart	5 40	6 8	♄	6 45	8 7
18 wutora	Tita	Jos. Rupert, w.	5 42	6 5	♄	7 0	9 26
19 śrjeda	Řwat. Řen.	Such. d. Jan.	5 43	6 3	♄	7 19	pop.
20 śctwórtk	Kalixta	Ćustachija	5 45	6 1	♄	7 46	12 13
21 pjatk	Mateja	Mateja	5 46	5 58	♄	8 26	1 34
22 śobota	Maurizija ☾	Mauricija, m.	5 48	5 56	♄	9 25	2 44
39. tydzień. II. Řebr. 10, 38—11, 6.							
23 njeđżela	18. n. p. ś. tr.	19. n. p. śwj.	5 49	5 54	♄	10 40	3 37
24 pónđżela	Jana pod.	Gerarda	5 51	5 52	♄	dop.	4 14
25 wutora	Řleosafa	Řleosafa	5 53	5 49	♄	12 8	4 41
26 śrjeda	Řypriana	Řustiny	5 54	5 47	♄	1 40	4 59
27 śctwórtk	Florenza	Řoźm. a Dam.	5 56	5 45	♄	3 10	5 14
28 pjatk	Řjazłkawa	Řjacłkawa	5 57	5 43	♄	4 38	5 27
29 śobota	Řichala ☉	Řichala	5 59	5 40	♄	6 3	5 39
40. tydzień. II. Efeł. 4, 22—28.							
30 njeđżela	19. n. p. ś. t.	20. n. p. śwj.	6 1	5 38	♄	7 27	5 52

Sermanki a śkótnie wiki
pytaj jady na ųronomaj 17 a 18.

Měřacłkowe přřeměnenjenje a wjedro.

☾ Přěni běrtłk 7. sept. rano 2 ģ.
3 m. budźe czopty a řpodobny.

☺ Pótny mėřacłk 15. sept. rano
5 ģ. 21 m., ř widomnym řacłmiezom
mėřacłta, deřcłż nacłini.

☾ Póřłedni běrtłk 22. sept. po-
pódnju 1 ģ. 32 m. ģřcłcłże deřcłż
wobłřhowa.

☾ Młoby mėřacłk 29. sept. rano
6 ģ. 44 m., ř niewidomnym řacłmiez-
czom kłónza, ma njeřtajne wjedro.

Śtołětna protyka.

Śacł do 6. cłopło, 8. mróř, 9.
muine a řyma, 13., 14., 15. a 16.
řjenje, 18. deřcłż, potom řjenje ģacł
do 21., na to deřcłż a řřmurne
wjedro ģacł do kłónza.

30. septembra: 3. termija traj-
neje renty. — 2. termija dořřod-
neho dawka.

Řaspomnjenja.

1894. Oktob.,

winowz,
ma 31 dnjow.

Dny.	Porjedbena protyka.		☉		Wjeleste snamjen.	☾				
	Evangelista.	Katholika.	sthadž. h. m.	thow. h. m.		sthadž. h. m.	thow. h. m.			
1 pónđzela	Remigija	Remigija, b.	6	25	36	8	51	6	8	
2 wutora	Mahela	Leodegara	6	4	5	34	10	14	6	27
3 brjeda	Maximiana	Ewalda	6	5	5	32	pop.	6	52	
4 sčtwórtk	Franza	Franca N. w.	6	7	5	29	12	49	7	28
5 pjatk	Blazida	Blacida	6	8	5	27	1	51	8	15
6 sobota	Fidy	Bruna	6	10	5	25	2	38	9	16

41. tydžeń. II. Kol. 3, 12—17.

7 njedzela	20. n. p. ř. t.	21. n. p. řwj.	6	12	5	23	3	13	10	25
8 pónđzela	Efraima	Brigitty	6	13	5	20	3	37	11	38
9 wutora	Dionyša	Dionyša	6	15	5	18	3	55	dop.	
10 brjeda	Athanasija	Franca Borg.	6	17	5	16	4	9	12	53
11 sčtwórtk	Gereona	Blacida	6	19	5	14	4	20	2	7
12 pjatk	Maximil.	Maximiliana	6	20	5	12	4	31	3	20
13 sobota	Kolomana	Eduarda	6	22	5	10	4	42	4	34

42. tydžeń. II. Egef. 6, 10—17.

14 njedzela	21. p. ř. t.	22. n. p. řwj.	6	24	5	8	4	54	5	50
15 pónđzela	Hedwigi	Theresije	6	25	5	5	5	7	7	9
16 wutora	Hawoła	Hawoła, a.	6	27	5	3	5	25	8	32
17 brjeda	Imozenza	Jadwiga, w.	6	29	5	1	5	50	9	58
18 sčtwórtk	Lukascha	Lukascha řčž.	6	30	4	59	6	26	11	22
19 pjatk	Ferdinanda	Pětra Alkant.	6	32	4	57	7	18	pop.	
20 sobota	Wendelina	Wendelina	6	34	4	55	8	29	1	35

43. tydžeń. II. Filip. 1, 3—11.

21 njedzela	22. p. ř. t.	23. n. p. řwj.	6	35	4	53	9	53	2	17
22 pónđzela	Kordule	Kordula	6	37	4	51	11	21	2	45
23 wutora	Severina	Severina, b.	6	39	4	49	dop.	3	5	
24 brjeda	Salome	Kasaela, arcj.	6	41	4	47	12	50	3	21
25 sčtwórtk	Krispina	Krispina, m.	6	42	4	45	2	16	3	34
26 pjatk	Amanda	Bernwarda, b.	6	44	4	43	3	39	3	46
27 sobota	Sabiny	Frumenta, b.	6	46	4	41	5	2	3	59

44. tydžeń. II. Filip. 3, 17—21.

28 njedzela	23. ř. řud.	24. n. p. řwj.	6	47	4	39	6	25	4	13
29 pónđzela	Marziša	Renobija	6	49	4	38	7	48	4	30
30 wutora	Klaudija	Germana	6	51	4	36	9	11	4	52
31 brjeda	řř. řef.	Wolfganga	6	53	4	34	10	28	5	23

Šermanki a škótne wiki
pytaj sadu na stronamaj 17 a 18.

Měšaczkowe pšcheměnjenze a wjedro.

☾ Přeni bértlik 6. okt. 7 h. 56 m.
wječor je mutne a furjamošte.

☺ Polny měšacžk 14. okt. wječor
7 h. 36 m. nětotre jašne dny do-
čjafacž da.

☾ Pošledni bértlik 21. okt. wječor
7 h. 51 m. hrosne wjedro pichinješe.

☼ Młody měšacžk 28. okt. wječor
6 h. 52 m. směje mhlowe a motre
wjedro.

Štolětna protyka.

Šacž do 14. okt. nještajne, 25. jara
šymne wjedro, 29. a 30. šyma, 31.
dešččž.

1. oktobra: 2. termija wopaleń-
šteje řažy.

Řaspomnjenja.

1894. Novmb.,

nashnuit,
na 30 dnjow.

Dny.	Porjedžena protyka.		☉		Mjesečne znamjen.	☾	
	Evangeljska.	Katholska.	šhadž. h. m.	šhom. h. m.		šhadž. h. m.	šhom. h. m.
1 shtwórtk	Benigna	Wsch. swjat.	6 55	4 32		pop.	6 6
2 pjatk	Cesarija	Khude dušch.	6 56	4 30		12 31	7 2
3 šobota	Huberta	Huberta	6 58	4 29		1 10	8 8

45. tydžej. II. Gal. 6, 7—10.

4 njedžela	24.n.p. š. t.	25.n.p. swj.	7 04	4 27		1 39	9 20
5 pónđzela	Blandiny ☽	Zach. a Hilž.	7 24	4 25		1 59	10 34
6 wutora	Leonharda	Leonarda	7 34	4 24		2 15	11 47
7 šrijeda	Erdmana	Willibrorda	7 54	4 22		2 28	dop.
8 shtwórtk	Emerika	Bohumera	7 74	4 20		2 38	1 1
9 pjatk	Theodora	Theodora	7 94	4 19		2 48	2 14
10 šobota	M. Luthera	Šandr. Abell.	7 104	4 17		3 0	3 28

46. tydžej. II. 2 Kor. 5, 1—10.

11 njedžela	25.n.p. š. t.	26.n.p. swj.	7 12	4 16		3 13	4 45
12 pónđzela	Modesta	Marcz., š. M.	7 14	4 14		3 29	6 7
13 wutora	Arkadija ☺	Didaka	7 15	4 13		3 51	7 34
14 šrijeda	Levina	Serapija	7 17	4 12		4 23	9 1
15 shtwórtk	Leopolda	Leopolda	7 19	4 10		5 11	10 23
16 pjatk	Edmundy	Ottomara	7 21	4 9		6 17	pop.
17 šobota	Huga	Huga	7 22	4 8		7 39	12 16

47. tydžej. II. 2 Pětr. 3, 3—14.

18 njedžela	26.n.p. š. t.	27.n.p. swj.	7 24	4 6		9 9	12 49
19 pónđzela	Hilže	Hilžbjeta i D.	7 26	4 5		10 38	1 12
20 wutora	Amoša ☾	Felixa Val.	7 27	4 4		dop.	1 28
21 šrijeda	Pop. šrijed.	Marj. wopr.	7 29	4 3		12 4	1 42
22 shtwórtk	Cecilije	Cecilije	7 30	4 2		1 26	1 53
23 pjatk	Felicity	Klimant, bž.	7 32	4 1		2 46	2 5
24 šobota	Kryšogen.	Jan w. šch., w.	7 34	4 0		4 7	2 19

48. tydžej. II. Sjew. Jan. 3, 19—23.

25 njedžela	27. Šs. sem.	28.n.p. swj.	7 35	3 59		5 28	2 35
26 pónđzela	Konrada ☉	Konrada	7 37	3 58		6 50	2 55
27 wutora	Sim. Metaf.	Virgilija	7 38	3 57		8 8	3 22
28 šrijeda	Rufa	Rufa	7 40	3 56		9 20	4 0
29 shtwórtk	Walthera	Saturna	7 41	3 56		10 21	4 51
30 pjatk	Šandrija	Šandrija	7 43	3 55		11 7	5 54

Sermanki a škótne wiki
pytaj šady na stronamaj 17 a 18.

Měšaczkowe pšcheměnjjenje a wjedro.

☽ Prěni bértlik 5. nov. pop. 4 h.
11 m. je hruby a wětrojty.

☺ Polny měšacžk 13. nov. dop.
8 h. 44 m. na jašne wjedro a šmu
pošajuje.

☾ Pošledni bértlik 20. nov. rano
3 h. 3 m. šněh a mjeršjenje pšči-
nježe.

☉ Młody měšacžk 26. nov. dop.
9 h. 49 m. dale mjeršuje.

Štolětna protyka.

Wot 1. hacž do 16. deščcž, 23.
jašne njebjó a šma, 24. mile, 28.,
29. a 30. šyma šakročži.

Šaspomnjenja.

1894. Dec.,

hodovník,
ma 31 dnjow.

Dny.	Porjędžena protyka.		☉		Měsjeće inamjen.	☾	
	Evangelsta.	Katholsta.	šhadž. h. m.	řhow. h. m.		šhadž. h. m.	řhow. h. m.
1 řobota	Longina	Natalije	7 44	3 55	☾	11 40	7 5
49. tydžen. III. Łuf. 1, 67—79.							
2 njeđžela	1. n. advent.	1. n. advent.	7 45	3 54	☾	pop.	8 18
3 pónđžela	Fran. Kavera	Fřz. Kavera	7 47	3 54	☾	12 19	9 31
4 wutora	Borbory	Borbory	7 48	3 53	☾	12 33	10 42
5 řrjeda	Amosa ☾	Sabbj	7 49	3 52	☾	12 44	11 53
6 řchtwórtř	Mitkawscha	Mitkawscha	7 50	3 52	☾	12 55	dop.
7 pjatř	Markarda	Umbrosija	7 52	3 52	☾	1 5	1 6
8 řobota	Marje podj.	Marj. pod.	7 53	3 52	☾	1 17	2 20
50. tydžen. III. Mat. 3, 1—10.							
9 njeđžela	2. n. adv.	2. n. advent.	7 54	3 51	☾	1 32	3 39
10 pónđžela	Judithy	Melchiady	7 55	3 51	☾	1 51	5 2
11 wutora	Domařa	Domařa	7 56	3 51	☾	2 18	6 30
12 řrjeda	Epimacha ☺	Magencija	7 57	3 51	☾	2 58	7 56
13 řchtwórtř	Jodoka	Lucije	7 58	3 51	☾	3 58	9 12
14 pjatř	řřidora	Mikafija	7 59	3 51	☾	5 17	10 9
15 řobota	řgnaza	Řhřystiany	8 0	3 51	☾	6 48	10 48
51. tydžen. III. Łuf. 3, 15—17.							
16 njeđžela	3. n. adv.	3. n. advent.	8 0	3 52	☾	8 20	11 15
17 pónđžela	Kolumba	řloriana	8 1	3 52	☾	9 49	11 34
18 wutora	Wunibalba	Marj. woczaf.	8 2	3 52	☾	11 14	pop.
19 řrjeda	Řwat. ☺	Such. d., Abj.	8 2	3 52	☾	dop.	12 1
20 řchtwórtř	Amona	Teofila	8 3	3 53	☾	12 35	12 13
21 pjatř	Domascha	Domascha	8 4	3 53	☾	1 55	12 25
22 řobota	Beaty	řlawiana	8 4	3 54	☾	3 15	12 40
52. tydžen. III. řan. 3, 27—30.							
23 njeđžela	4. n. adv.	4. n. adv.	8 4	3 54	☾	4 35	12 59
24 pónđžela	řatorřiza	Abama a řev.	8 5	3 55	☾	5 54	1 23
25 wutora	Boři džen	1. ř. hodow	8 5	3 56	☾	7 9	1 57
26 řrjeda	2. ř. hod.	Schcžepana	8 5	3 57	☾	8 13	2 43
27 řchtwórtř	řana řcž. ☺	řana řcž.	8 6	3 57	☾	9 3	3 42
28 pjatř	řjewin. džcž.	řjewin. džcž.	8 6	3 58	☾	9 40	4 52
29 řobota	řonathana	Domascha Ř.	8 6	3 59	☾	10 6	6 4
53. tydžen. III. řan. 1, 6—14.							
30 njeđžela	Řjedž. p. ř.	Ř. po hodž.	8 6	4 0	☾	10 25	7 17
31 pónđžela	řylwester	řylwester, ř.	8 6	4 1	☾	10 39	8 29

Sermaniki a řkótné wiki
přtaj řady na řtronomaj 17 a 18.

Měřacžkowe přřeměňenje a wjedro.

☾ Přeni řertřik 5. řez. pop. 1 ř.
10 m. ma řněř a wětr.

☺ Potny měřacžř 12. řez. wjećřor
8 ř. 41 m. je mutny a řiwř.

☾ Řořřebni řertřik 19. řez. pop.
12 ř. 11 m. jařně njeřjo a mjeřřjenje
přřinjeře.

☼ Mřodny měřacžř 27. řez. rano
3 ř. 15 m. řymne wjedro wobřřowa.

řtolětna protyka.

1. řez. řyma, 4. řněř, 5. řacž do
10. řeřcžř a wulřa woda, 11. a 12.
řeřcžř, 13. řacž do 16. mřeřčřno,
21. řětrř řněř, wot 22. řacž do
řónřa řětrř řyma.

31. řezembra: 4. termija řraj-
neje renty.

Řaspomňjenja.

Wobliczenie danie.

Kapitał.	3 procent.		3½ procent.		4 procent.		4½ procent.		5 procent.		Kapitał.
	Sędnie marf up.	Męszącunje marf up.	Sędnie marf up.	Męszącunje marf up.	Sędnie marf up.	Męszącunje marf up.	Sędnie marf up.	Męszącunje marf up.	Sędnie marf up.	Męszącunje marf up.	
mf. 1	3	3/10	3½	4/10	4	4/10	4½	4/10	5	5/10	mf. 1
5	15	1	17½	1½	20	17	22½	19	25	21	5
10	30	23	35	3	40	34	45	38	50	42	10
15	45	3½	52½	4½	60	5	67½	57	75	63	15
20	60	58	70	6	80	67	90	75	—	84	20
25	75	63	87½	7½	—	84	—	98	1	105	25
30	90	78	—	9	1	10	1	113	1	125	30
35	105	83	—	10½	1	117	1	132	1	146	35
40	120	10	—	117	1	134	1	15	2	167	40
45	135	113	—	132	1	15	2	169	2	188	45
50	150	125	—	146	2	167	2	188	2	209	50
60	180	15	—	175	2	20	2	225	3	25	60
70	210	175	—	205	2	234	3	263	3	30	70
80	240	20	—	234	3	267	3	308	4	—	80
90	270	225	—	263	3	30	4	375	5	—	90
100	300	25	—	292	4	334	4	450	10	—	100
200	600	50	—	584	8	668	9	—	15	—	200
300	900	75	—	875	12	—	13	—	25	—	300
400	1200	1	—	167	16	—	18	—	41	—	400
500	1500	1	—	459	20	—	22	—	50	—	500
1000	3000	2	—	917	40	—	45	—	100	—	1000
5000	15000	12	—	584	200	—	225	—	20	—	5000
10000	30000	25	—	167	400	—	450	—	41	—	10000

Wobliczenie, szto punt placzi, hdnj je zentnar 1, 2, 3 atd. marlow.

Punt pšchezo telko n.p. placzi, kaž zentnar marlow.

X na mopał:

Zentnar pšchezo telko marlow placzi, kaž punt n.p.

Роботничје плаќањин метва, њиђи фанр јакфи лоћјј пла- баци 3 маври плаќи.

Ѓиђи фанр јакфи лоћјј пла- баци:		Ђиа плаќи метр:		Ѓиђи фанр јакфи лоћјј пла- баци:		Ђиа плаќи метр:		Ѓиђи фанр јакфи лоћјј пла- баци:		Ђиа плаќи метр:	
март	нр.	март	нр.	март	нр.	март	нр.	март	нр.	март	нр.
—	1	—	18	—	30	—	33	—	58 ₃	—	49
—	2	—	18	—	31 ₈	—	34	—	60	—	50
—	3	—	19	—	33 ₅	—	35	—	61 ₈	—	51
—	4	—	20	—	35 ₃	—	36	—	63 ₆	—	52
—	5	—	21	—	37 ₁	—	37	—	65 ₃	—	53
—	6	—	22	—	38 ₈	—	38	—	67 ₁	—	54
—	7	—	23	—	40 ₆	—	39	—	68 ₉	—	55
—	8	—	24	—	42 ₄	—	40	—	70 ₆	—	56
—	9	—	25	—	44 ₁	—	41	—	72 ₄	—	57
—	10	—	26	—	45 ₉	—	42	—	74 ₃	—	58
—	11	—	27	—	47 ₇	—	43	—	75 ₇	—	59
—	12	—	28	—	49 ₄	—	44	—	77 ₉	—	60
—	13	—	29	—	51 ₂	—	45	—	79 ₅	—	65
—	14	—	30	—	53	—	46	—	81 ₂	—	70
—	15	—	31	—	54 ₇	—	47	—	83	—	75
—	16	—	32	—	56 ₂	—	48	—	84 ₇	—	80

Роботничје плаќањин нонехо лута, њиђи фанр лут 1 нр. баци 1 мавр плаќи.

Ѓиђи фанр лут плаќи:		Ђиа плаќи нонехо лута:		Ѓиђи фанр лут плаќи:		Ђиа плаќи нонехо лута:		Ѓиђи фанр лут плаќи:		Ђиа плаќи нонехо лута:	
март	нр.	март	нр.	март	нр.	март	нр.	март	нр.	март	нр.
—	1	—	0 ₆	—	11	—	6 ₆	—	21	—	21
—	2	—	1 ₂	—	12	—	7 ₂	—	22	—	24
—	3	—	1 ₈	—	13	—	7 ₈	—	23	—	27
—	4	—	2 ₄	—	14	—	8 ₄	—	24	—	30
—	5	—	3	—	15	—	9	—	25	—	33
—	6	—	3 ₆	—	16	—	9 ₆	—	26	—	36
—	7	—	4 ₂	—	17	—	10 ₂	—	27	—	39
—	8	—	4 ₈	—	18	—	10 ₈	—	28	—	42
—	9	—	5 ₄	—	19	—	11 ₄	—	29	—	45
—	10	—	6	—	20	—	12	—	30	—	48

Hermanki a stótné wiki.

(dop. = doposdnja; pop. = poposdnju; t. = konjaze wiki; fw. = fwinjaze wiki; w. = wolmowe wiki; l. = lenowe wiki; suamjejsko * rěka stótné wiki, suamjejsko † pał hermanŭ a stótné wiki; hčžej nicžo pódla městěji, tam je jenož hermanŭ.)

NB. Dotelž šo hermanŭi druhy pšchepotožnja, šu smylŭi móžne.

Wulki rójk.

2. Pipŭ (hacž do 15.).
3. Nješwacžidlo* l.
4. Kamjenz*.
6. Kuland*.
8. Kinsbórt*.
17. Dobrilug fw., Gródt fw.
22. Biskopizy, Łufow*.
23. Łufow.
25. Kamjenz*, Süterbog.
29. Drazdžany (nowe město) t., Kinsbórt t., Kulow t.
31. Luban (3 dn., 1. dj. tž t.).

Mały rójk.

1. Stara Darbna t.
2. Kalawa fw., Kuland*.
3. Kalawa t. a*.
5. Wojerezyt, Wostrowz, Kalawa, Grabin t. a*, Jarow.
6. Damna.
7. Nješwacžidlo* l., Wulŭi Hajn t., Nadeberg*, Gašyn t., Brodyt.
8. Wulŭi Hajn.
10. Drjomt.
12. Biskopich*, Šhorjelžt, Luborast t., Polcžniža*.
13. Barščez t.
14. Gródt.
15. Kamjenz.
16. Wětošow fw.
17. Ortrand*, Wětošow* t.
19. Nowosalz, Stolpno. Kósbórt, Wětošow, Stolpno.
21. Dobrilug.
22. Nadeburg.
23. Lubin fw.
24. Budhšchin*, Žitawa, Ruŭow* t., Lubin* t.
26. Galschtrowt, Žitawa t, Ruŭow, Lubin, Pšchibus t, Nychwald t, Słanknow t t
28. Drazdžany (t. m.) hym. w., Wósbórt*, Kuland.

Měrz.

1. Witow*, Gubin* t.
2. Witow, Kuland*.
3. Mišchno* t., Trěbule t. t.
5. Biskopizy*, Drazdžany (st. a n. m.), Grabin* t., Nychbach, Zahan t.
6. Bart p. W.*, Bjarnacžizy*, Eisenberg p. M. t., Grabin. Lašt, Nychwald t, Komorow fw.
7. Nješwacžidlo* l., Komorow* t., Luban*, Nadeberg*, Kósbórt t.
8. Kamjenz*, Komorow.
9. Stara Darbna, Lubnjow fw.
10. Dubž t, Damna*, Lubnjow*.
11. Mišchno.
12. Bjarnacžizy, Lubij* t., Polcžniža*, Wojerezy*, Lubnjow, Mužafow t t, Jarow* t., Bizut, Kóštkow* t.
13. Wojerezy*, Kóštkow.
14. Stolpno*, Gašyn t. Górow* t., Gródt fw., Kóštkow, Stolpno*.
15. Šhorjelž*, Beštow*.
16. Nowe Město p. St.*, Beštow, Kalawa fw.
17. Budhšchin, Kalawa* t., Ortrand* t.
19. Drazdžany t, Kulow t, Kalawa, Luboras t t, Ortrand, Łufow* t.
20. Barščez*, Kulow t.
21. Dobrilug fw.
27. Džezet, Šherachow t.
28. Baržow*.
29. Kamjenz*.
31. Budhšchin*, St. Darbna*.

Měrz.

- row* t., Luban*, Nadeberg*, Kósbórt t.
8. Kamjenz*, Komorow.
9. Stara Darbna, Lubnjow fw.
10. Dubž t, Damna*, Lubnjow*.
11. Mišchno.
12. Bjarnacžizy, Lubij* t., Polcžniža*, Wojerezy*, Lubnjow, Mužafow t t, Jarow* t., Bizut, Kóštkow* t.
13. Wojerezy*, Kóštkow.
14. Stolpno*, Gašyn t. Górow* t., Gródt fw., Kóštkow, Stolpno*.
15. Šhorjelž*, Beštow*.
16. Nowe Město p. St.*, Beštow, Kalawa fw.
17. Budhšchin, Kalawa* t., Ortrand* t.
19. Drazdžany t, Kulow t, Kalawa, Luboras t t, Ortrand, Łufow* t.
20. Barščez*, Kulow t.
21. Dobrilug fw.
27. Džezet, Šherachow t.
28. Baržow*.
29. Kamjenz*.
31. Budhšchin*, St. Darbna*.

Saprlcja.

2. Wósbórt*, Kinsbórt*, Pipŭ hacž do 8., Khocžebus* t.
4. Nješwacžidlo*, Nadeberg*.
5. Kamjenz*, Nadeberg, Gubin* t.
6. Kuland* t.
7. Bart w Pr.
9. Galschtrowz*, Drjomt*, Misorast t.
10. Krafow p. K. t, Damna*.
11. Stolpno*, Brodyt, Gródt fw.
12. Misorast.
13. Komorow fw., Wětošow fw.
14. Komorow t t., Wětošow* t.
16. Biskopizy*, Kafezy, Komorow, Wětošow.
17. Jarow walm., Kulow*.
18. Polcžniža*.
19. Dobrilug*.
23. Biskopizy, Wojerezyt, Kulow*, Lubnjow t, Luboras t t, Radmėrižyt, Jarow* t., Łufow*.
24. Łufow, Wojerezy*.

Saprlcja.

25. Kuland, Polcžniža, Nadeburg, Nowe Město p. St., Žem t.
26. Žem t.
27. Kalawa fw.
28. Budhšchin*, Kalawa* t.
30. Kamjenz t, Lubij t, Kalawa.

Meja.

1. Bart p Wósbórt t, Ruŭow walm.
2. Nješwacžidlo*, Ruŭow* t., Nadeberg* (1/2 d.).
4. Nowe Město p. St.* Ruŭow, Lubin fw., Pšchibus t, Čerwjena Woda t, Kuland*.
5. Lubin* t., Trěbule t t., Witow* t.
7. Biskopizy*, Wósbórt*, Kinsbórt*, Słanknow t t, Witow, Lubin, Zahan t.
8. Kinsbórt, Barščez t t.
9. Nadeburg, Bjernwald t, Gašyn t, Gródt t.
10. Khocžebus* t., wóŭ. w., Gubin* t.
11. Komorow walm., Gubin.
12. Eisenberg p. Morizburg t.
15. Wotbramežyt, Kulow t, Zhabalin t.
16. Dobrilug fw.
17. Beštow*, Łufow*.
18. Beštow.
20. Mišchno.
21. Bizut.
24. Kamjenz*, Khocžebus* t.
25. Lubnjow fw., St. Darbna.
26. Budhšchin*, Wojerezy walm., Lubnjow*.
28. Bart w Pr, Šhorjelž t, Wulŭi Hajn t, Lubnjow.
29. Wulŭi Hajn, Krosšn*.
30. Krosšn.
31. Kalawa walm., Khocžebus* t., Ortrand* t.

Junij.

1. Šhorjelž hornčž, Ortrand, Kuland*.
2. Lubin* t.
4. Nychwald t.
6. Nješwacžidlo*, Lubin w., Luban (3 d.), Górow*.
7. Kamjenz*, Kalawa walm., Khocžebus* t.
8. Khocžebus w., Kuland*, Wětošow fw.

Junij.

12. Gródt w.
13. Bjernwald t, Dobrilug fw., Gródt fw., Stolpno*.
14. Kalawa w, Khocžebus* t.
18. Galschtrowz*, Žučina t, Grabin* t., Kóštkow* t.
19. Grabin, Kóštkow t.
20. Nješwacžidlo*, Damna*, Grabin walm.
21. Mužafow t t., Khocžebus* t., Damna, Gubin* t.
23. Wjeleczin t.
25. Drazdžany, Wojerezy*, Luboras t t, Nychbach h, Kinsbórt*, Jarow t.
26. Bart p. W*, Nychbach t.
27. Brodyt.
28. Khocžebus* t.
29. Komorow fw.
30. Dubž t, Komorow* t.

Julij.

2. Drazdžany (nowe město) t., Gufsa, Komorow.
3. Gašyn t.
4. Nješwacžidlo*.
5. Kamjenz*, Khocžebus* t.
6. Kalawa fw., Kuland*.
7. Kalawa* t., Łufow*.
8. Biskopizy*, Kalawa, Trěbule t t.
10. Barščez*, Džezet.
12. Khocžebus* t.
13. Wětošow fw.
14. Ruŭow* t., Lubin* t., Wětošow* t.
16. Lubij* t., Polcžniža*, Ruŭow.
17. Polcžniža.
18. Nadeburg*, Dobrilug fw., Gródt fw.
23. Wósbórt*.
24. Krafow*.
25. Jarow* t.
26. Pšchibus*.

August.

1. Nješwacžidlo*, Nadeberg*, Witow* t.
3. Kuland*, Wórkow y.
4. Budhšchin, Witow*, Bart w Pr.
6. Kulow t, Zahan t.
7. Damna*, Laš.
8. Górow t, Žem t*.
9. Kamjenz*, Gubin* t.

August.

10. Čerwjena Wodať, Komorow fiv.
11. Lubin* f., Komorow* f.
12. Žemť.
13. Kinsbórt*, Sslantnowť f. Žemť.
14. Bart p. W.* Dobrilug*, Časť.
15. Dobrilug.
16. Beštow*.
17. Beštow, Wětošchow fiv.
18. Wětošchow* f.
20. Polčjniza*, Šhorjelzť, Kumburg, Grabin* f., Kuland, Wětošchow.
21. Grabin, Gašynť.
22. Radeberg*.
23. Mitoras*.
24. Gašchtrowť, Šhorjelz horn., Lubnjow fiv., Ĥródfť.
25. Ortrand* f., Lubnjow*.
26. Miščno.
27. Wóšbortť, Wojerezy*, Lubnjow, Ortrand.
28. Grabin.
29. Rome Město p. St.*, Lorenzkirchen*, Bjerwald, Grabin* f., Brodyň, Dubaň.
30. Lorenzkirchen.
31. Kufow w., Stara Darbna*, Trěbule* f.

September.

1. Kinsbórt*, Kufow* f., Žitawa, Barščez*.
3. Žitawať, Wulki Hajn* f., Khoczebusť f. a Ĥarp., Kufow, Pišibustť.
4. Wulki Hajn, Kóstkow* f., fiv.
5. Nješwacžidlo*, Damna*, Kóstkow.
6. Damna.
7. Kalawa fiv., Kuland*.

September.

8. Wolbramezyť, Kalawa f.
10. Biskopizy*, Kalawa, Kóstkow* f., Jarowť f., Bart w Pr., Šhorjelzť.
11. Džězet, Kóstkow.
12. Stotpno*, Radeburg*, Parzow*. Ĥródf fiv.
13. Radeburg.
14. Lubin fiv., Komorow wol.
15. Miščno* f., Lubin* f., Ortrand* f.
17. Kamjenzť, Woštrowz, Lipř (hacž do 11. okt.), Mitorasť, Lubin, Mužatowť f., Rychbach, Drjowť*.
18. Rychbachť.
19. Radeberg*, Dobrilug fiv., Róšbortť.
21. Bart p. Wóšbortť.
22. Kufow fiv., Trěbuleť f. l.
24. Biskopizy, Gašchtrow*, Nowojalž, Sslantnowť f. Wojerezyť, Trěbuleť f., l.
26. Polčjniza, Krophn.
27. Polčjniza, Khoczebusť* f., Gubinť f.
29. Budyščin*, Wjelecziňť, Wojerezy walm.

Oktober.

1. Gucžinať, Kafezy, Ščěrachowť.
2. Gašyn.
3. Nješwacžidlo* l., Radeberg*.
4. Kamjenz*, Khoczebusť* f., Krafowť, Jarow walm., Ĥródfť*.
5. Kuland*.
6. Dubzť, Bart w Pr.*
8. Lubijť f., Kufow*, Grabin* f., Luborasť f., Žybalinť,

Oktober.

8. Ĥahaňť.
9. Grabinť w., Barščezť f., Stara Darbna*.
10. Rome Město p. St.*
11. Khoczebusť* f., Komorow fiv.
12. Komorow* f.
13. Lubin* f.
14. Nješwacžidlo dešť, kucžw. a fivoh.
15. Biskopizy*, Kinsbórt*, Kóstkow* f.
16. Kinsbórt, Damna*, Kóstkow.
17. Dobrilug fiv.
18. Kamjenz*, Khoczebusť* f., Wifow*.
19. Čerwjena Wodať, Wětošchow fiv., Wifow*.
20. Wětošchow* f.
22. Draždžany, Gašchtrow*, Wóšbortť*, Wětošchow.
24. Rome Město p. St.*, Górowť, Brodyň.
25. Radeberg, Beštow*, Khoczebusť* f., Ortrand* f.
26. Beštow, Ortrand, Stara Darbna.
27. Budyščin*, Drjowť*.
29. Bjarnacžizyť, Lubnjowť f., Pižnť, Rychwadbť, Kuland,
30. Wulki Hajn* f. a dešť.

November.

1. Kamjenz*, Khoczebusť* f., Ĥródfť.
2. Lubnjow fiv., Kuland*.
3. Budyščin, Kufow*, Lubnjow*.
5. Draždžany f., Lubnjow, Šhorjelzť, Kufow* f.
6. Bart p. Wóšbortť*, Časť,

November.

7. Nješwacžidlo* len., Radeberg*.
8. Khoczebusť* f. Gubinť f.,
9. Lubin fiv.
10. Lubin* f., Trěbuleť f. l.
12. Polčjniza*, Stotpno, Róšbortť, Rychbach.
13. Rychbachť.
15. Kamjenz*.
16. Šty Komorow fiv.
17. Žitawa, Šty Komorow* f.
19. Žitawa* f., Grabin* f., Šty Komorow, Bart w Pr.
21. Bjerwaldť f.
22. Kamjenz*.
26. Wóšbortť, Kufow*, Mitorasť, Beštow.
28. Dobrilug, Radeburg*, Žemť.
30. Kalawa fiv., Pišibustť.

Dezember.

1. Kalawa* f.
3. Kufow fiv.
4. Damna*, Gašynť.
5. Nješwacžidlo* l., Radeberg*.
6. Kamjenz*, Mitorasť.
7. Kuland*.
10. Nowojalž, Mužatow božodž., Drjowť.
12. Brodyň, Kumburg, Ĥródfť fiv., Róšbortť.
13. Kamjenz*.
14. Dobrilug fiv., St. Darbna.
15. Wojerezyť, Trěbuleť h. l.
17. Biskopizy*, Lubij božodž. ja domj., Kalawa, Luborasť f., Ĥródfť.
18. Draždžany božodž. ja domj., Barščez, Džězet, Kufow f.
19. Pižn božodž., Kuland.
24. Kufowť.

Wucžan se fakšeho fakonja, dořhodny dawť nastupazeho.

klafsa:	lětny dořhód:	dawť:	klafsa:	lětny dořhód:	dawť:
1.	přhes 300—400 mf.	50 np.	12.	přhes 1900—2200 mf.	30 mf.
2.	" 400—500 "	1 mf.	13.	" 2200—2500 "	38 "
3.	" 500—600 "	2 "	14.	" 2500—2800 "	48 "
4.	" 600—700 "	3 "	15.	" 2800—3300 "	59 "
5.	" 700—800 "	4 "	16.	" 3300—3800 "	76 "
6.	" 800—950 "	6 "	17.	" 3800—4300 "	94 "
7.	" 950—1100 "	8 "	18.	" 4300—4800 "	114 "
8.	" 1100—1250 "	11 "	19.	" 4800—5400 "	136 "
9.	" 1250—1400 "	14 "	20.	" 5400—6300 "	162 "
10.	" 1400—1600 "	17 "	21.	" 6300—7200 "	189 "
11.	" 1600—1900 "	22 "			

Sakub bédzi ho f Bohom psaji brodže Zabol a rjetny: Ja cje njeputšezju, thiba so mje požohnušeč.

Ja cze njepusćezju, tšiba so mje požohnujesć. 1 Mójs. 32, 26.

Esym młodzenz runje s domu starsčej' wusćot,
 Čhu pytać w šwěcze sbože žiwjenta;
 D šćto mam czinicz, so bych t sbožu dósćot?
 Esam steju, nimam žanoh' wodźerja.
 Na tebye, Božo Sakuba, šo wobroczu,
 Hać hnadnje požohnujesć mje, cze njepusćezju.

Esym hospodař, mam dom šwój, žonu, džěczi,
 Esu wšćitzy mojom' wócźka fernicźka,
 D šćto mam czinicz, so jim sbože šwěczi
 Na pucźach wšćitkich hać do škónczenja?
 Na tebye, Božo Sakuba, šo wobroczu,
 Hać hnadnje požohnujesć mje, cze njepusćezju.

Bomhaj Bóh!

Wšćedzenať je sašo wo lěto starschi. Zylė lěto je w kraju wokoto tšodžik a lube šerbste domy wopytowať. Wjele je nashonik. Hdyž pak je loni šwój pucź nastupik, je pschi šebi wobšanknyť ras hladacź, hać je w Šerbach wjele šdželanym („gebildet“) ludži. Do přědka móže prajicź, so je jich tójšćto namakať. Šćto dha nětko do šdželanym škusća? W tym myšle na dwoje džeja. Praščach šo ras měščyzansćeho psćetupza, koho sa šdželanego džerži, a wón bē hnydom s wotmolwjenjom tu. Koho sa šdželanego džeržu, čzeczje wjedźecź? Těho, kiž je prawje wjele nawuknyť, kiž móže wo wšćěch wězach derje rěczecź, kiž šo po nowej módze draščzi a na kohož šo dušćnje psćihladuje. Za jemu wotmolwid: dha bychu měščyzenjo šdželanoscź pachtowanu měli, runjež najšćupischi ludžo byli. Za wo šdželanosczi hinať myšlu.

Šćto dha je šdželaný? W Šerbach šo to mēnjenje nadešdže, so je t temu bjes druhimi rjanymi wězami nušne, so šerbsteje rěcze njesnajesć a jeno němšći rěczicź. Šćtóz šo s tym won da, so tež šerbšći rošymni, tón je kałowy hłub abo njekšmaný šćmotal, njedž tež němšću rěcź a wšćelake druge najšćepje rošymni. Wšćińdžedž ras do njesnateho domu a šo sa hospodarjom praščach. Nan bēšće w pošćednich lětach wumrjeť a šyn hospodařstwo do ruki a šebi młodu žonu wšať. Do tšěze šćupiwšći šo džomki sa hospodarjom wopraščach a ta mi na moje šerbste praščenje němšći wotmolwi. Šćlyščach, so jej Šerb na hubu bijesće, a šo ju praščach, czeho dla so mnu němšći rěczi, hdyž šo jej tola šerbšći šćepje rěczi, na czož mi wušna, so młody hospodař rad widzi, hdyž wona w domje němšći rěczi, psćetoz to je wošebnišće. Hnydom pošćach, kaž-ťeho ducha džěczo móže młody hospodař bycť a t njemu šćstupicź, so bych pola njeho to šwoje wobšćarať. Na moje šerbste praščenje psćězo němšći rěczesće, runjež jebnu smylk na drugi šćdžesće, tak so šo na njeho šćmjerć hubjenje psćižošćuchajšće, runje tak, kaž by mje

Esym šćědžiwz, t semi šćibuje šo czeľo
 A noha, ruka šćrózna wušćawa,
 Mi dokonjane je wšćo šerbšće džěťo,
 Šćto wotewri mi lube njebješa?
 Na tebye, Božo Sakuba, šo wobroczu,
 Hać hnadnje požohnujesć mje, cze njepusćezju.

A šerbšći lud šo modli, Božo, t tebi
 Na tutoh' nowoh' lěta šćpocźatku.
 D so mohť sbože dohycź, šćdžecź šebi,
 Šćto pokazje jom' šćcžezju njemylnu?
 Na tebye, Božo Sakuba, šo wobroczi,
 Hać hnadnje požohnujesć jón, cze njepusćezji.

šćto na rjeblowany wós šćdžik a nětko so mnu po s kajnjenjemi našćupany pucźu s hory dele jěť. Na moje porokowanje šo mi wušna, so šo wšćať jemu tuta němšća rěcź do jeho šerbšćeho domu prawje njehodži, ale so žona na wšćo šerbšće šćwari a praji, so budžemoj wot knježeho najěnta wjele bóľe czešćzenaj, hdyž žaneho šerbšćeho wobšćada nimamoj a žaneho šerbšćeho šćowa njepińnjemoj a so našć potom tež na kóbašu psćepošćy a so potom šćnano našće džěczi sa hódne džerži, so s jeho džěczi mi wobšćadžuja a hraja atd. Takle mi powjedajšće, so šo šwojeje maczěťneje rěcze se wšćěmi mozami hańbuje, jeno so by wot knježeho najěnta sa šdželanego džeržany byl. Mi bēšće tuteho wobošćeho cźłowjeka žel, kiž bēšće tak rad šdželaný bycť džyl, kiž pak kóczku sa wopušć psćimny a šo sa najšćupisćeho Hanša wopokasa. Szpřiwanje maczěťneje rěcze runje tak maľo šdželanego muža cžini, kaž szpřiwanje maczěťneje pēńneho šćyna. Drušy šebi myšľa, so pšćchna drašta šdželanym cžini. Šubi cžitarjo, pšćchna dobra drašta we wšćej czešćzi. Na draštu dyrbi kóždy cźłowjek hladacź. Šepje je, so tež tšudy šwoje pjenješy na pšćchnu draštu waži, hać na reje abo na palenz; psćetoz reje wuwjercza pjenješy s móšćnje a palenz šćrowoscź s rošomom s czeľa. Šćtóz šo ródnje draščzi, čze tež w domje wšćo rjane a cžiste mēcz a s maľymi přědřami maľu jšćwicźku lubošne wobydlenje šćžini. Hdyž džedža lube hošposhy šwojich mužow nawucźicź, do forćimow njekhodžicź, ale pēńnje domach wostacź, jim Wšćedzenať radži, so jim psćězo lubošne wobliczo pokazať a šwój hněw, kiž čze tu a tam wuprašćnyć, poddušća a šo psćiřćojnje a cžisćze draščza. Někotražćuliz žona je pschi šebi prajita: ač, sa dom je dobre došć a duž je rostorhanu jaľu na šo cžibľa abo šebi maľany šćóřzud šćwajasať. Wuž pak je šo na tajšu maľanu draštu hněwať a je hładať, so by jej s wócžow psćiřćošć a je do forćimow trjedchik. Tam bēchu psćězo inacźi a hdyž bē tam junu pobuť, je tam hušćizšćo tšodžik, hać šo do picza dať njeje. A na tym bē žona

w winie se kwojim: ja dom je dobre doszcz. Czím wyschłe do horow pschindżesch, czím cziszciszcho so ludzo drafcza, czím śwētłisze bu jich wokna, czím pschistojnischo je wscho w jich matych domczkach. A schtóztuliz tam jastupi, temu so tam spodobna.

Duż rjenje so wobłecacz, żadyń hręch njeje, hdyż so jeno psches swój schtant njeposbėhnjesch. Ale, so by cze drašta sżęłanego scżinika, to so njedaj nikomu naręcżecz. Ludzo bebi to Bohuzel myśla. Ssłużobna holeczka, kiz je do męsta na służbu czahnyła, přeni trócz domoj pschindże a je nętko pornjo hrabinzy sshotowana. Hdy by bebi wudżecz dała, so je teho dla sżęłanischa, hacż jejne wješne towaršchki, bychu tute šony jej nęšcho wopaczne sjewile. S draštu je tak kaž s kwętkami. Lilija na wyškotim stwjelzu je jara rjenje wuhotowana. Ale niczo mjenje rjana njeje mōdra sijałka na swojej małej schišczy. Hdyż pak by ty lilijowe kężenje wotręšnył a je na małe sijałkowe stwjelzo stajit, so czi lilija węšće lubiła njeby. Runje tak pak też sijałka na lilijowym stwjelzu žaneho rjaneho napohlada męła njeby. Wscho kōzdemu njepschisteji. S teho pschikłada widżisz, so maja wyschšchi ludzo na swoje wašnje so drafczicz, a niischi też na swoje. Ale czista a zyła a rjana dyrbi wobojich drašta bycz. Swjadła natorhana lilija abo sijałka nikoho njeswješeli, a natorhuzjena drašta hišcze wjele mjenje. Ale schtóž hižo prajach, sżęłanego cze drašta šama na bebi zenje njeczini. A Pschędżenak je njehornych sčmotłakow a htupe žoniska widżak, kiz bechu do židy iwobłecani a męjachu wuschłi se štolom napowšchane, so so wscho bimbasche, kaž na sčnōru styłane zyble, tak so so sdaču hrabjo a hrabinki abo hišcze nęšcho wjazy bycz. Hdyż pak bešče trochu na jich ręcze posłuchał a jich myšle sesnał, by jich radšcho do šwinjazeho kšłewa samtnył hacż jich komu do domu pušcził. Drašta šama sżęłanych njeczini.

Dha šnāno wuczenoscz sżęłanego cżini?

Schtóž je prawje wjele nawuknył, so s kłowu wē, kelko mil je hwęšda Mars wot semje šdalena, abo kelko regimentow je Napoleon w bitwie pola Żeny mēł a t. d., schtóž mōže w towarštwje ręcżecz, so wschitzy radzi na njeho posłuchaju a bychu spokojom byli, hdy bychu jenoż dżęšaty dżel teho wjedżeli, haj tōn je węšće sżęłany? Luby cżitarjo, wuczenoscz też hišcze njeczini. Pschędżenak raš w hosczenzu jeneho trjedhi, kiz męjesche wyškote jastojnstwo a bešče na wschelakich wyškotich sčulač pobyl, a wjele nawuknył. Na to pschindże bur se wšy, kiz dale niczo nawuknył njebē, hacż schtóž so we wješnej sčuli a s nękotrych dobrych knihow nawuknył hodzi. S wobemaj Pschędżenak dołho ręcżesche. Hdy by so jeho schtó prašak, koho sa sżęłanego dżerzi, bura abo wosbėneho knjesa, by prajit: bura. Haj wuczenoscz je jara dobra. Wona cżlowjekeji woczki šwētli a rošom wōtši a pomjāt pošylni. Wona jemu pucze pokasuje, po kotrychż runu šmuhu k swojemu

šbožu napscheczimo khwata a jemu wjele snuškowneho woskchewjenja poskiczi, dokełz jemu loško cżini, knihi cżitacz a wscho, schtóž so w šwęcze stanje, rošymicz. A hdy by schtó sčadnoscz mēł, nęšcho hōdne nawuknyč a tuteje sčadnoscze njemužiwal, tōn by so muzej runal, kiz ma wulke polo a kiz ma kšuju połnu najlępišeho šymjenja, kiz pak je pscheleni, so by šymjo do šymki brał a jo byl. Pułow hōdny by tajki cżlowjek byl a tōn, kiz ma sčadnoscz, nęšcho nawuknyč a to njeczini, je hišcze wjetšich pułow hōdny. Za přenjero prajicz kšyšak njepšym: ach so šym rjany cżak młodoscze sa wuknjenje njemužity wostajit. Wlyšlach bebi, cżeho dla wostudny cżapor pišanja a cżitanja a drugeje wēdomnoscze hatle wuknyč. Nętko wēm, so šym tehdy najwuzitnischi cżak žiwjenja pschepal. Dżęczom wschak sa što męcz njemōžesč, hdyż so jim wuknjenje wostudzi; te pak dyrbja so nusowacz k wuknjenju, a staršchi dyrbja wscho mōžne cżinicz, so bychu nęšcho nawukle. Ale njed też cżlowjek cżim wjazy nawuknje a najwyschšche męsto dozpije, sżęłany teho dla hišcze njeje.

Nętko pak, luby cżitarjo, widžu, so swoje cżolo šmoršchycišk a šyšchu, so hñewny prajicz: „Tajki Pschędżenak, nętko je nam dołho wo tym ręczał, schtó sżęłany njeje a my to do šyteje wole wēmny; hdy by nam škoro tola też prajicz chyzł, schtó dha nętko po prawym je sżęłany. Wjele jich węšće njebudze.“ Pomaku, luby cżitarjo, šym hižo na tym, czi na twoje praščenje wotmolwienie dacz. Duż posłuchał, so by wjedżit, schtó je sżęłany.

Sżęłacz je tak wjele, kaž nęšcho wobdżecacz abo sshotowacz. Šlina je nęšcho jara šnadne, ale s njeje so wschelake wēzy sshotowacz abo sżęłacz hodza, na pschikład šudobja, wschelake figury atd. Marmor je kamjen, kaž žadyń drubi. S njeho pak šu šnamjenja cżlowjekow sżęłali. Runje tak so też cżlowjek sżęłal, so ma węstu podobnoscz na nękoho, kiz je wyschšchi, dnyli wōn šam. A schtó je tōn, komuž dyrbi so cżlowjek pschezo bole podobny scżinicz? To je Bōh. To czi nętkole praji, schtó je sżęłany: tōn, kiz je najbōle Bohu podobny. Hdyż pak chzesch Bohu podobny bycz, njeje trjeba, so tu abo tamnu ręcż ręcżišch, abo so twōj rošom wōtrje šudzi, abo so mašd rjanu draštu, ale twoja wutroba dyrbi sżęłana bycz, tajka sshotowana bycz, so je podobna Bohu, so w nej dobre pocżinki bydla. Schtóž ma tajku wutrobu, schtóž je w swojej wutrobje pętny a dobry, tōn je sżęłany, njed je nętko hrabja abo prošęer, a schtóž ma hrubu njesdżęłanu wutrobu, tōn je njesdżęłany hepla, njed je hrabja, kiz w šomocze kšodzi, abo njed je prošęer, kiz wo brohach cżaha. Nętko węšch, schtó je sżęłany. A duż bebi ludzi wobhladač a hladač, koho mōžesč do sżęłanego dżerżecz a koho niž. Za runje prajach: ręcż njeczini; Šserb mōže sżęłany bycz a Nēmz też, a Nēmz mōže njesdżęłany bycz a Šserb też. Ty mōžesč sżęłany bycz, hdyż jenoż jemu ręcż ręcżišch, abo

hdyž jich sto snajesč, ty pak móžesč tež pschi wšchěch swojich rěčach njesdželanu wostacž. Ale jene je nufne a na tym wšcho leži. A šhto dha to je? Ty dyrbišch kóždu rěč čješćicž jako dar Boži a swoju rěč najbóle jako rěč swojeje maczerje. Swoju macž ma kóždy čješćicž, a hdy by ta šama šo sestarka a sešchědziwika a hdy by žaneje rjanosče wjazy njeměla. Wona je twoja macž a ma šo čješćicž. Šchtóž mot njeje ničžo wjedžecž njeha a ju šazpiva, tón móže najwjazy wjedžicž a dom pošny lubow mječ a w najrjenšich draštach šo sybolicž, wón je njesdželanu cžlowjek; pšchetož tajšeho cžlowjeka wutroba je njesdželana kaž hlinjany hrustl na polu. Runje kaž macž, ma šo pak tež macžerne mjeto, macžerňy dom, a tež macžerna rěč w čješći mječ a šo ničtó jeje haubowacž nješmē; pšchetož, šchtóž to čžini, tón hani macžer. To njeje sdželanu Němž, kiž do Franzowškeje dže a šo ša Franzowu wudawa a šo na kězbu bjerje, šo žaneho němšeho šłowa njepitnje a kiž by ša ško wšak, hdy by jeho šchtó ša Němž mēl, ale to je njesdželanu kopol. A to tež njeje sdželanu Šerb, kiž šebi ničžo s teho nješćini, šo seli a druge hrošne rěče čžini a šo teho njehańbuje, kiž pak šo bóle hač šchibienžy teho boji, šo ras šerbške šłowčžo pšhes jeho jasyt šo wušunje, a tola šu přenje šynki, kiž je štyšak, šerbške byle. Šdželanu je tón, kiž hižo k čješći swojeje maczerje, kiž je jemu rt wotamknyla še šerbštimi šłowami, k čješći swojich wótžow, kiž šu w šerbštej rěči šo trosčtowali a šo wješelili, k čješći žykeje wótžneje šemie, hdžez jeho dom steji, tež swoju macžerňu rěč ša hódž ma, ju prawje rěči a ju s žuhymi lapami njewutyla, a šo jeje ženje njehańbuje. Tón je šdželanu. Šmēščne je pšhego Ššchědenakej, hdyž s dobrým šerbškim postrowom do korežmy abo do domu pšchindže a s tym a druhim šerbški rěčecž počnje, ale čži lubi Šerbjo šo šacžerwenja, šo jich Ššchědenak ša Šerbow ma, a woni njehadža, šo by knježi najenk abo dwórski wajchtar šhonik, šo šu woni Šerbjo. Duž pšhezo šašo němški šapocznu a dołho traje, přjedy hač šo ščoncžnje do teho dadža, šo s Ššchědenatom šerbški rěča. Šim to tak čješžo padnje, kaž hdyž dyrbi k šmjercži šašudženy šchju pod mjecz položicž. A tola by šo tutym džiwym šwjatym derje pšchisťejało, hdy bychu swoju macžerňu rěč lěpje w čješći mēli. A šerbška rěč je nimale najbohatscha na šwěče, a šchtóž dže ju nawutnyč, tón ma dołho došč wutnyč, přjedy hač ju trochu móže. Duž, lubi Šerbjo, wuticže němšku rěč; pšchetož bjes teje njeńdže, ale pschi tym wažče šebi swoju macžerňu rěč jako najwažnišchu ša šo. Potom was Ššchědenak do sdželaných ludži licži, wěšo, hdyž hiščeje něšcho druge a šecže k temu pšchindže. Š sdželanosći mjenujzy dale šluscha, šo šo prawje šašdžeržič. Š tym ja njeměnju, šo wěšč prawje šo poščonicž a bližšeho titul prawje prajič, a šo wěšč, šcho mašch pschi jědži na widliczi bracž a šcho na

nóž, ně, to mēnjene njeje. Wjele bóle mašch šo pšhečžiwu swojemu bližšemu po ššchěčžijanskej wučžbje šašdžeržecž. Šdy by mi na pšchiklad wučženeho cžlowjeka pšchiwjedł, kiž rjenje rěči, a kiž ma najwšchšchi wobkhad, kiž pak by še šwójimi ščuzobnymi šle wobkhadžal abo by jebał, abo by lichowanštwu hnał abo by šo s hordosčju pułak a na niščich ani njepohladał, hšaj, tajšeho bych njesdželaneho mjenowal; pšchetož šprawnu dželacžer, kiž košu a žypy trjeba a kiž šwójemu bližšemu pomha, hdyž móže, wjele ščow metrov na rěblu sdželanosče wyššče steji.

Š šecžemu pak je k sdželanosći rjana drašta trjeba. Niž wšchak šwonka, wo tej šmy přjedy hižo porěčželi. Ale ta drašta, kiž pšchěd Bohom a cžlowjekami płaczi: drašta njewiny. Štaj staru hrěšnižu do jstwy a napowškej ju še šomotom a židu a natyčaj jej do wuchow ščoto a na poršty přersčćenje a pšbla njeje štaj njewinowatu hólčžu w jednorej płatowej šufnicžy bje wšcheho debženja, kotra s njeju by šo čži bóle lubita? Wotmolwenje njeměhlo na dwoje wupadnyč. Runje tak je tón cžlowjek sdželanu, kiž ma draštu pobožneho žiwjenja na šebi, a šary hrěšnik pschi wšchěch čželnych a duchowných darach je njesdželanu. Šdy by šo nětko prašchal, šcho čže sdželaneho čžini, je wotmolwenje lóhke. Šdželaneho čžini čže jeno ššchěčžijanska wučžba. Ta wučži čže, šwoju macž a s nej tež macžerňu rěč w čješći mječ, bližšeho lubowacž a pšchěd Bohom bjes poroka šhodžicž. Ššchěčžijanska žyrkej je ta wyšoka ščula, kiž ludži sdželaných čžini, pšchetož druge ščule wobdželaju rošom a pomjatk abo čžinja ruzy wušchitne, šo šhumšchne wězy dokonjatej, ššchěčžijanska žyrkej pak wobdžela wutrobu, šo by ta sdželana byta a žyly cžlowjek rjane šnamjo Božeje podobnosče był. Š teho widžič, šo sdželaných w hrodach a w niščich hětach, pod kónu a ša pluhom nadenžesč. Hladaj, šo by šam tež do nich šluschal. Wšchako wěšč, šcho je k temu nufne. Duž w Bože mje a ničžo ša što. Š lětu, da-li Bóh, budže jich w Šerbach wěšče něšcho wjazy.

Ššotol a Wanda.

Podawł je šerbške šemie Milčanskeho* kraja s lěta 1076.

I.

„Maczi, luba maczi, ja šym šašo pola tebie. Šak šo teho wješelu. Běch šo runje s pošlenzu wušunyla, šo bych trochu do lěža pohladata a na hórku ščta, hdžez Šščoncžanške mjesy mjes našimi šhachčžanštimi džeja; duž tam wjele, wjele ludži wušladach, a čži šhwataču a nješechu přjedy šo ščlómjaneho muža a

* Milčanska běšče to, šchož nětko šornja Łužiza rěta, Łužiza (mot luže, dokelž polna hatom a jěšorow) běšče tehdy kraj něččičkeje Delnjeje Łužizy wokoło Šhocžebuša; pošdžičho je šo tež tuto mjeno na nechdušči Milčanski kraj wokoło Budyšchina pšchenješto.

biľachu s kijemi do njeĥo a potom ľastachu a ľlómjaneho muĥa ľpalichu a woľachu: „Leć horje, leć horje, jerabate woľo, padni dele, jerabate woľo“ a potom dĥechu ľaľo domoj. Maczi, ja ľym ľo teĥo naboľaľa, ľaľto dĥa to je?“

„Luba Lubinka“, wotmolwi macz, rjana źónľta, něĥoĥe 40 ľet ľtara, „teĥo ľo njeľoľ, ale ľo wjeľel. Seľómjany muĥ je Morana abo ľaľ jej teĥ praja „Seľmjerťniza“*. Eyma je nimo, dĥenľa je ľaľo dĥen runje tak doľĥi, ľaľ nóz. Seľmjerťniza, ľiĥ je ľnjeĥiľta a naľ po lodom a ľněĥom dĥerĥaľa, ľe něľto ľwoje ľnjeĥiľtmo ľhubiľta a ľada abo, ľaľ jej teĥ rĥľaju, ľeťniza wot dĥenľa ľnjeĥi. Ty budĥeľa bórľy widĥeć, ľak wľĥudĥom pod ľejnym ľnjeĥenjom ľo ľipowe pupľi wotewrja, a młdre ľiľakľi ľe ľemie ľeľu. Dĥaľ budĥ wľľokemu Bohu Seľwantowitej, ľo je Seľmjerťnizy ľnjeĥiľtmo na ľĥwilľu s ruľi wľaľ a je ľeťnizy daľ; něľto ľo nam wľĥem ľaľo derje płńdĥe. Tamni ľudĥo paľ ľu Seľmjerťnizy ľe wľľy njeľli, pľĥetoz jeje ćaľ ľo ľaľo nimo. Dĥi něľto ľaľo nuts, luba Lubinka, mojeĥo wócĥta ľernicĥa, a wľmi pľaľť mjeľu, ľiĥ ľym wćĥera s ľoćca wľali, a rosměľeĥej ľón w ľaranu. Po ľozju ĥĥemy potom picz, poľozju paľ ľwjatemu Seľwantowitej woprowacĥ, ľo by wón naľĥeĥo nana s wóľny ľtroweĥo domoj pľĥiwieď. Za paľ ĥĥu tudy pľĥeľ ĥĥeĥu ľeďio wostacĥ, doľeľ ľlónzo tak rjenje wohrjema a ĥĥu ľa twoju ľotru, ľa Wandu, draľtu naľĥaľeć. Duĥ dĥi.“ Ĥoľećta, ľubofne ćeťwjenolicećľate 10-ľeťne dĥećio, ľwoje riane rospľećene wľoľy s ćoľa do ľady ľlócĥi, ľwój paľ, ľiĥ jeje ľeľu pľatowu draľtu woľoľo ĥiwota ľromadne dĥerĥeľe, wuĥiľo ľpaľa a něľto maćeťzy ruľu poľoľwiewľi do domu woteńdĥe. Macz ľa dĥećećom ľladaľo ľ njeľju ľdĥuľio rjeťny: „D Seľwantowito, ľiĥ na njeľeľeľaĥ ľnjeĥiľĥ, ľĥľituj mojeĥo mandĥeľľeĥo a wľĥeľ naľĥiľĥ, ľo byĥu doľyli a daľ na ľchemu ľraľeĥ měr, a ľdĥerĥ nam teĥ tutón naľĥ dom.“ Na to dale s rjenje ľwiteje ľudĥeľe ćeťne niľki pľĥeľdĥeľe. Wobľećĥena ľeľe pľatowu doľĥu ľuľnju, ľiĥ ĥyľe ćeťo wodĥewalľe a ľiĥ bu s paľom dĥerĥana. Wľoľy ľeľu ľľadľowane a w niĥ ľo moľaľny diadem wľľe ćoľa ľlyľećeľeľe a noľy ľeľĥeĥej ľtupni, s młdeje ľipoweje ľtory wuľĥiľnje wudĥeľaneĥ, wobutej. Žónľta, Gerťha s mjenom, ľeľe mandĥeľľeľta ľľawneĥo Ĥnaľĥećanľeĥo wicĥaľa**, wobľeďerĥa wicĥeźneĥo ľubľa, ľľawneĥo Dubana. Žiĥ ľubľo, na kotreĥoĥ ľuľaĥ ľo na 20 wozow a runje teľto wjeľe roĥateĥo ľtotu paľeľeľe, a na kotreĥoĥ poľaĥ riane ĥito roľećeľe, ľeľeľeľe troĥu s boka wľy ľ Dĥeľchorowľim mjeľam ľtorkaľo. Domľte ľeľeľe nowe, pľĥetoz wone ľeľeľe ľaľle pľĥeľ

2 ľetomaj twarjene; na niľteĥ murji ľeľaĥu ľyľne ľĥmrećowe ľrjadu pľeťi, ľaľ doľĥe ľamjenje, pľĥeľo jena ľrjada na druheĥ ĥać ĥorje do ľlómjaneĥe ľeľeľi. Woľna ľeľu ľara młećeľe a ľo s woleńzami ľaćeľnĥaĥu. Ruchiny tam njeľe, ale wó ľľtwje ľeľeľe ľrumny něeć, ĥdĥeĥ ľo warijeľeľe a ĥdĥeĥ ľo wjećor ľ wobľwėtlenju ľućľo, kotreĥ ľtare ľĥmrvłki s ĥory dawaĥu, paleľe. Seľ bokoľ doma ľtejeľeľe brolĥen a ĥrolĥ a něľĥto mjeněľĥiľĥ twarjenjom, ľiĥ wuľki rumny dwłr wobdawaĥu.

Wicĥeźny ľnjeľ, Duban, mjeľeľeľe wuľku naľladnoľeć. Ĥoĥ ĥwjeľnjenje ĥiľĥeće ľwoje ľuľi a ľeľy ĥromadne wobľeďaĥu a ľoľby ľwoje ľtadľo na ľĥromadne ľeľomnoľeće ĥonjeľeľe a mjeľaĥu jenoĥ něľĥto poľow ľoľby ľa ľwoje wobľeďeľenľtmo, dĥa mjeľeľeľe Duban poľa a ľuľi a rjany ľeľ, ľiĥ ĥać ľ Warnocĥizam doľaľaľeľe, ľa ľwoje wobľeďeľenľtmo. Teĥ mjeľeľeľe ľam ľe ľwoľim ľonjom ľa ćaľ wóľny ľwoľemu ľraľeĥ pomĥać wozowacĥ. Něľto ľeľeľe runje, doľeľ ĥyľy Wicľĥanľi ľraľ, wot ćeľeľĥiľ ĥłr ĥać do Ĥrolĥa doľaľazny, pod Wicľĥnĥanľeĥo něľľeĥo marťhrabju Ĥľfarda ľľuľĥeľeľe, na wóľnje pľĥećeľiwo Wrolĥeľľameĥ a domaĥ wobďeľeľaĥu jemu pod naľladowanjom Gerťhy a jeje ľtarěeľe dĥowľi Wandy ľĥeľećo njeľwłnizy, ľiĥ ľeľeľe ľeľi w pľjedawěľĥiľ bitwaĥ ľaľaľ, jeĥo roľu.

„Maczi, ľym mēď rosměľĥaľa a woprowaľa, Seľwantowit wěľeće naneĥ ĥiwjenje ľdĥerĥi a my ĥĥemy, ĥoĥ pľĥińdĥe, ľwėťki ľĥećipacĥ a ĥaľoľny rubacĥ a jemu ćeľne wrota ľtajeć a potom ľo wjeľeľicĥ, ľo je ľaľo w domaĥ“, taľle rĥećo, maľa Lubinka ľaľo ľ macĥeri ľľakajo pľĥińdĥe a jej ruľu woľoľo jej ľa ľĥiľu padny.

Gerťha pľĥeľta pľĥaľeć a maľľaľeľe ľwoje dĥećio a ľladaľeľe ľboľowna na njo. Duĥ poľ, ľiĥ ľeľeľe pľĥi niľaj s mērom doľaľ ľeľaľ, wjeľeľy ľaľĥećowľta, ľo ľebra a po pucĥiku, ľiĥ pľĥeľ Seľprewju do Dobruľeľeľe wjedĥe, ćeťeľeľe. Gerťha ľa niľ ľladaľo bórľy wjedĥiľeľe, ćeťeľo dla ľo poľ taľ wjeľeľeľeľe. Runje po pucĥu s ľeľa rjana ľroľećĥena młoda ľnjeĥna pľĥińdĥe; rĥyľe do pľeďka ľtupaľeľe a wēťr s ľejnym i rospľećeľenym niľ wľoľami ľraľeľeľe. Wēľeľe to Wanda, Ĥećećina ľtarěĥa dĥowľta, ľiĥ ľeľeľe na dworje Dobruľĥanľeĥo ĥupana (ľudniľľeĥo ľnjeľa a ľubľerĥa)* Wicľĥa, kotreĥoĥ ľyľ Seľkol ľeľeľe s Dubanom ľobu do wóľny ćaľĥnĥ, poľyľta, ľo by ľo wobľonĥaľa, ĥać ľnana tam ľana poľwjećĥ wot ľyna s wóľny doľĥľa njeje. Gerťha poľoľi ľwoju ľudĥeľku na ľawľu, na kotreĥeĥ ľeďeľeľe, a rućeľe ľo ľeľnnywěľi Wandĥe naľĥećećiwo dĥeľeľe, a Lubinka pľjedny njeje wjeľeľo ľľakalľeľe. Gerťha doćaľacĥ njeľmłĥeľeľe, ľo by poľwjećĥ s wóľny wot ľwojeĥo mandĥeľľeĥo doľtaľa. Duĥ ľo, ĥoĥ ĥiľĥećeľe ľ njeĥ doľĥľa njeľe, ľaľ njeľeľna wopraľĥa: „Dĥaľ budĥ Seľwantowitej, ľo dĥeľĥ, luba Wanda. Za ľo paľu s njeľe-

* Ebyľ tuteĥo wuľonjenje Seľmjerťnizy je ľo poľa naľ s płĥanľeĥo ćaľa ľľĥowal w ľtarym, ľiĥ ľo po wumłećenju wot dwora do dwora mjeľta.

** Wicĥaľoľo mjeľaĥu we wóľnje wjeťeľeĥ ľami ľe ľwoľim ľonjom ľľućeć Woni ľo rĥećerĥam runaĥu a ľeľu něľĥto wĥazny, ĥać wjeľni burjo.

* Ĥupan ľeľeľe ľudniľľi muĥ a runje ľaľ wicĥaľ troĥu wĥeľeľe ľejeľeľe ĥać wjeľni burjo.

rom. Powjes mi, nješešch dobru powjeszcz, so smějemy pokojne, wješeke dny, abo sy srudne wězy nashonika? Duž rěcz, a nješomdž so."

"Pšchihotuj wopor, luba maczi, ja Sswantowita, nješu dobru powjeszcz", wotmolwi Wanda a wsia ruku swojeje maczerje a koscheske ju. "Chzu czi wscho wobšchěrnie powjedacz, šchtóž je mi Mikišch, našch šwěrny pšhecžel a šušod, šam powjedat. Někto pak chzemy domoj hicz, pšchetóž czaš budže, so do jstwy pšchindžemy. Šstónzo šo k wječzoru bliži a ranjšchi wětr pócznje šymny hycz."

Takle šebi powjedachu a wschě tši. Gertha a jejnej dzowzy Wanda a Lubinka, do jstwy šastupichu. "Ach, tak rjenje tu w domje blisko pšchi hrějaznym wóhnju na něšče. Šdy by tola našch nan na wójnje někto tež tajšeje czopteje jstwy mēš! Šchtó wě, šnano w lěšu pšchenozuje a ma hubjene lěhwo ša nóz pod šamrěkom na selenym paprěczu", takle šebi Gertha na swojeho mandželšeho myšleše.

"Njepłacz, maczi", Wanda ju troschtowasche, "ale šyn šo š Lubinku a pošluchaj na to, šchtóž šym dženša nashonika. Do połonja pšchindžech na županowy Mikišchowy dwór. Šdyž rěku pšchebrozdžiwšchi niže mlyna tamnu stroun Šchprowej wustupich a po puczju horje džech a šo k wyškolozajemu dworej Mikišcha bližach, bē moja wutroba potna bojoseče, dokelž njewjedzach, kažtu powjeszcz budu šlyšeczcz. Štupiwšchi š torhoscheczom do dwora, wuhladač Mikišcha pšched lěžu stejo, so pohonczej roskasowasche, šchtó ma popoždnu dželacz. Šdyž mje Mikišch wuhlada, na mēšče mi napscheczimo džěšche, mje š ruku strowješche a do jstwy pšchewodžěšche. Šsym tam š nim a jeho mandželškej powobjedowata (bēhu runje na hlebiji rjaneho šornika pjekli) a po wobjedže šesamka Mikišch durje, so njeby ničtó pšchischedschi myšli, a počza takle: „Ša mēm, šchtó cze še mni wjedže. Wy rada šhonika, šchtó twój nan a mój šyn we wójnje czinitaj. Džat budž Sswantowitej, dotal štaj strowaj. Našch markhrabja Ekkard bēšche jeju, kaž tež wschěch druhich wiczasow a županow a wschěch šerbškich brónitych burow Milczanškeje šemie do Mišchna škasač. Ša šam njemóžach, moje kosče šu stare a brónju nješez wjazny njemóžaja; duž šym domach woštal a šwojemu šynej Ššokolaj czahnyč dacz dyrhjač. Do Mišchna pšchischedschi šhonichu, šo Ekkard na wójnju pšcheczimo czěštemu kralej Wróczišklawej myšli, kiž chze rjanu Milczanšku šemju pod šwoju krónu mēcz. Ekkard wē, šo budže to czežke bēdženje, teho dla je niž jenož šwojich nēmškich brónitych mužow, ale tež naš Milczanow wokoto šebje šhromadžič, kiž wschaf my někto pod njeho šluchamy, a kiž mamy wschaf š nim wojowacz, a hdy by to pšcheczimo ludej našcheho naroda bylo. Ekkard je š wulkim wóštkom na puczju k czěškim mjesam. W dole Šobja je k połodnju czahnyč, a někto leži se šwojim ludom, hđžez Šybnija do Šobja šo wuliwa, hđžez lěšne hory Mišchnjanski kraj wot

Czeškeje džela. Tam štaj tež š nim Duban a mój Ššokol a wobaj štaj nawjedowarjej wjetšich dželow wojowarjow'. Ale šchtó je czi tutu powjeszcz š wóštku pšchijněš? woprašach šo Mikišcha. „Oha pošluchaj', wón dale powjedasche. „Ty wēšch, šo mam w domje wotrocžka, šwěrneho Šunarta. Teho bēhu w pošlednej wójnje š Nēmzami, hđžez my pod póštkim kralom Bolešlawom Šhróbtym šeczi krócž š Nēmzami do bitwy džechmy, šajeli. Bēšche tehy hišchče maty hólczč, ale jeho bēhu w lěšu popadnyli a czěrjadu š nim prjecz, šo by jim pošdžišcho ša njewólnika šluzič. Ša to wuhladač, šo hnydom ša nimi pušchčich, jeho š njepšcheczěške ruki wurubach a wušwobodžich, a dokelž bēšchtaj jeho starschej w bitwje šmjerzcz namakatoj, jeho šobu do domu wsach. Wot teho czaša, je to na wschě 40 lēt, je mi najšwěrnišchi wotrocž byl a je šwólniwy, ša mje žiwjenje woprowacz. Temu prajach, dži a pohladaj, šchtó mój šyn Ššokol cžini. Wón je teho dla šhot, je šo pšches wschě Milczanške lěšy hacž k wóštkaj namakal a je někto dobru powjeszcz pšchijněšł. Šjerad wschaf našchi Milczenjo pod zušym knješom pšcheczimo šwojim krejnym bratram Czešam, kiž maja š nimi jenajtu rěcz a jenajtu wěru, wojuja. Ale woni šu Mišchnjanskemu markhrabji Ekkardej šlowo dali a pošluchnošč šlubili, a Milczan, šerbšči narod, radšcho žiwjenje šhubi, hacž šo šlowo šamje.' To je prawje, ja pšchistajich, pšchetóž šchtóž šlowo šamje, šo boham a cžlowjekam njelubi. Šo bychu tola bóršy šašo domoj pšchischli. „To je tež moje pšhecče; njedat šwojeho šyna w bitwje šhubičž; š nim by moje mjeno hašło a moje rjane šubto by na druhého pšchěšho. Šchtó wschaf na naš wscho hišchče cžata, njewēm, pšchetóž mój wotrocžl je šo wrócziwšchi pucz pšches džel czeškeje šemie wsaf a tam šhonik, šo je kral Wróczišklaw maše wóštko pšcheczimo Ekkardej pošłak, šo by jeho po mōžnošči dołho šadzeržal, šo pak je š wjetšich wóštkom na puczju do našchje Milczanškeje, šo by našche wobtwerdzene mēšto Budyšchin dobył. Šchtó w bližichim czašu wuhladamy, njewēmny. Šswantowit šchituj naš wschěch, a my njedamny pšchestacz jemu woprowacz, šo by nam hnadny byl.' Tak rěčěšche Mikišch, Dobrušchanski šlawny a czešcženy župan, a š tej dobrej powjeszcz šym někto šašo pola tebe, luba maczi a luba šosticžka Lubinka."

"Džat budž wschēm boham, šo je našch nan Duban hišchče pšchi žiwjenju. Duž póčze a chzemy šo k mērej podacz. Pohladaj, Wanda, hišchče do dwora a do hródze, hacž je wscho derje šesamane a wscha czeledž k mērej šo podata a potom nješ Sswantowit našch dom se šwojej mozu šwarnuje ša žyku nóz, a my budžemy — —. Tola pošluchaj, njewotewrihu šo durje? — Je je wětr wotewrik, abo je rubježnik blisko?" Takle šo Gertha, šylny ropot wuštyšchawšchi, šama pšchetorže. Duž šo durje wotewrihu a jedyn š išč wotrocžkom ša dyhom šojo do

istwy stupi, a hdyž běšče ƚo trochu dycha našrebał, počza: „Nještróžce ƚo mojeje powjesece.“

„Ščo dha nješeš“, Gertha na ƚmjerčz naštróžena wuwola, „su našci w bitwje padnyli? Něcz a njemartruj naš i kombženjom!“

„Běch runje wonkač na našcej horje, so lych hałofy wot spulščezanych schmrětow do hromadow kładł, duž pschiběža muž i Wjasonžy; wón čzerjesče do Budyščina, so by městu šjewił, so Wróćizław, čžešci kral, i wulkim wójskom čzehnje, so by Budyščin dobył. Za nětko, so bych ƚo teho pschewědczit, i Noblizam bėžach, hač ƚnano psches nišu horu wójsko nječzehnje, a tam widžach, so po puczu ƚylne wójsko čzehnjese, najprjedy jěšoni, sa nimi kral i wulkim pschewodom a po nim pschžy. Běch čžece blisko pschi puczu sa hustym kerkom šhowany a ƚym ƚebi wšcho nadrobnje wobhladał. Tajke wójsko Budyščin wěsće dobudže. Ženo so njebychu nam našci stót wšali a nam našče bydła nješpalili.“

„Měj džak“, Gertha wotročkeje wotmolwi, „so ƚy nam wažnu powjesč pschinješt. Tola wot Čzechow njetrejabaty ničžo šte wotežatowacz. Woni čhędža Budyščin a zlyh Milčzanški kraj mēcz, ale našče wobšedženstwa woni nam wostaja. Ženo so njeby pola naš i žanej bitwje pschidšło. Duž pójmy a džimy i mērej.“

Gertha dołho woczi sańdželicz njemóžese. Runjež ƚwój njemēr nikomu njesjewi, ju tola wulka bojoseč saja. Nadži ƚo Wróćizławej Budyščin dobyč, tak myšlesče, dha Etkard psched Budyščin počzehnje a w našcej wokolnosci, kiž je hižo telko wjele Milčzanškeje krmě piła, ƚo wulka bitwa bje. Ščo wě, ščo by potom i našcim zlyhm domom a dworom byšo. A tež na Wandžinej woczi ƚo spanje lehnycz nječasče. „Nan je wonkač a županowy ƚyn Šokol i nim. Hdy by ƚo wjazy njewróćit abo hdy by nješpšeczel županowy dwór wšak, dha by ƚo nadžija mojeje wutrobny, junu na županowym dworje jašo młoda mandželita Šokola byč, njedopjelniła. Tola“, tak ƚo trošchtowasče, „Šokol mi ƚwoje šłowo džerži, hdyž ƚo wróći. A wón ƚo wróći; wšchako je i mojim nanom hromadže, kiž budže wěsće nad jeho młodym žiwjenjom ƚwojej woczi wotewřenej džerjeć. Duž i dobrej nadžiju do pschidoda hladam.“

Lubinka žanych starošczow njemějesče. Wona běšče jeniczka, kiž ƚo nad pschichodom Wróćizława wješelesče. Nasajtra čhyšče hicz, so by něšto wot čžešeho wójska wuhladała. „D to budže wješele, hdyž rjane konje a blyskate mječe widžu.“ Škónčnje pak tola wšchěch čžece spanje saja a wšchēm jich starošcz a bojoseč i najmjenscha na šwilku i wutrobny wali.

II.

Budyščin běšče padnył*. Wróćizław tehdy wječor

* Budyščin bu wot Wróćizława w lěče 1076 dobyty.

měščezanske straže pschekhwata. Na ničžo ƚebi w mēsče njemnyšladu a mēščezenjo běchu bjes starošczje a bojoseče ƚo lehnycz ššli. Tamny pošol i Wjasonžy běšče drje hiščece wječor i wrotam pschidšol, ale jeho kłapanje běšče podarmo. Wróćnik běšče wječor dołho na winizy i dobrymi pscheczelemi šedžal a trochu wjazy wina wupil. Duž, hdyž ƚo i ƚwojim wrotam ƚyže, wušny a bórny twjerdže w spanju ležese. Hdyž wotuczi, hižo Wróćizławowe wójsko po Ščiječzanškim puczu do města čzehnjese. W mēsče ƚo nješpšeczela někle hašle dohladaču a i brónjam trubjaču, ale prjedy hač běšče kóždy mēščezan na ƚwojim mēsče na murji, Wróćizławowi wojazy po rělach na murju šlesychu, wróćnikow sabichu a wrota šwoczinjachu. Město bē do šhadženja šłónza w jich rukach. Markhrabja Etkard, wo tym šhoniwšci, ƚebi na Wróćizława nješwēri, a se ƚwojim wójskom do Mišchnja wróćo čzehnjese. Tola tež Wróćizław w Budyščinje wostacz njemóžese. Domach běšče jeho pschitomosč nušna a duž sašo Ružizu wopusčzi. Duž tež Etkard ƚwojich wojatow domoj rošpusčzi a město Budyščin Wróćizławej pschewostaji. Takle pschidže, so wo šredž junija Šokol a Duban štrawaj i tym ƚwojim ƚo wróćizštaj. Wješkole žiwjenje knježese na županowym dworje w Dobruschi a na wječasowym kuble w Šnaschczach, a husto bychu, hdyž hiščece nětko žně wšchē mozy nježadachu, tutej dwē ƚwójbje hromadže ƚo šesčej a potom by stary Mišich ƚo ƚwojich wójskich čzahow powjedal a Šokol a Duban byščaj to a druge pschidaj se ƚwojeje pošlenjeje wójny. Nas tež hromadže šedžachu, běšče runje psched wječorom na najdlějšchim dnju w lěče. Wješni hólzy i kwětkami debjeni won čzehnjedu na hory, so bychu tam woheń sadželali i čžešci bohowski Větnizy, kiž nětko knježi, a wokoło woheńa rejwali a psches woheń wješełi štalali.*

„Bych rad šobu čahnył“, Šokol rjeknu, „njebych wot džensnišeho pucza mučžny był, pschetož tu-ton šwjedžen Šsobotki je mi pschezo luby był.“

„A ja“, Wanda špomni, „pschezo wobžaruju tych ludži, kiž ƚo wo ƚwój nózny wotpocžint pschinješu a to tak čžece njetrejabatšci.“

„Njetrejabatšci?“ stary župan trochu hñewny na nju sawrjebny, „nješu nam našci mēšchnizy to pschikšali, so ƚebi bohowski Větniza to žada, so by naš sa to wohrjewala a našcim žitam šefrawicz dača? Nušne je, so my ƚwojim boham štužimy. Abó je ƚnano tež tebe ta nowa wuczba natykała, kiž Mišchnjanški biskop Benno a markhrabja Etkard wšchudžom roššerjeć pyataj? Ščo dha maju? Wot kšizowaneho něšto bledža a wšchudžom lute kšizje šajaja, kaž bychu sa tepjenje žaneho drjewa wjazy njetrejabatli. Za ƚym tute kšizje w Mišchnje widžal a ƚym wjazy

* Šbytki teho mamy hiščece dženska w palenju kušatnicow na Walporu.

hač jedn pomalik. My Milczenjo wostanjemy swojim boham swěrnj. A njedh bóh Pjerun se swojim blyskom kóždeho Milczana sabije, kiz wěru do swojich bohow saprěwa a so wot němskich měšchnikow do druge wěry sawjesćj da. To praji stary župan Mikisć.

„A ja tež“, pschichłowasche jeho syn Skokol, „niczo wot noweho Boha na kšizju blyšhecž njecham. My Milczenjo dyrbjeli swój tył pod Boha šhibowacž, kiz je tajki słaby był, so je so dyrbjal na kšiz pschibicž dacž? Wšako mamy swojich lěpschich bohow. Swantowita, kiz na wšchě knježi, Pjeruna, kiz s blyskom jědži, Lětnizu a Ssmjertnizu a wšchě druge. Šhto my druhich trjebamy? A czi bohojo, kiz su našchim wótzam pomhali, tež nam pomhaju, so šabo němski pschah wot so czišnjemy. Duž luba Wanda, njerēcž wjazy niczo, so je njetrjebawšči, hdyž naš lud Lětnizy swój wopor pschinješe. Abo s wotkal dha mamy wšchě kwětki wonkuch, kšchćenje na lipje, fjalaki pod ptotom, s wotkal pschěru a žito sa kšlěb a schmreki sa tepjenje a domy? Šsamo wot so niczo njeroscže, to wšcho bohoyo dawaju.“

Takle rěčesche Skokol a jeho wobliczo so kaž pyrjesche pschi lutym šahorjenju sa wěru do jeho bohow.

Njenje so na njeho pschihładowasche a Wanda s radošču na njeho hladasche, pschi febi pak sdychny: „o hdy bych ja wšcho prajicž šmėta, šhto wo naškej wěry myšlu, kiz našchi měšchnizy naš wucža, a wšcho, šhtož šym wot zusy ch poškołow kšchesczijanskeje wěry šhonika a šhto czi wucža, kak bychu so wšchizy džiwali, tola dyrbu mjelcjeć.“

„Ja šym“, wša na to Duban słowo, „czišče twojeho mēnjenja, luby Skokol. My Milczenjo wostanjemy swojim boham swěrnj. To wšak dyrbjy prajicž, tak czišče hubjena kšchesczijanska wěra tež njeje. Za pschi swojim pošlednim pschěbywanju w Mišchnje na hrodže s bisšopom Bennom hromadže pschindže. Wón bēšche luboščizny knjes, runjež kšchesczijan a rěčesche so mnu w šerbstej rēczi a ju jara derje šnajesche. Štejn praschesche so sa mojim domom, sa mojej mandželstej a pschistaji skóncznye, so lěša našymu do Milczanskeho kraja pschindže, do Šodžija, so by tam šaložny kamjeni sa zyrkej položil; pschetož tež Milczenjo dyrbjia Boha luboščje šsnacž, so bychu po tutym žiwjenju wěczne žiwjenje mēli, hdyž budže so kóždemu spodobacž. Potom hiščče wjele wo tym rěčesche, kak kšchesczijanska wěra wšcho hidjenje šafaje a šamu lubošč wuczi a so dyrbi tež kóždy swojeho njepšhecžela lubowacž jako šam so a jemu wodacž pschezo a pschezo šabo. Za šym rad na njeho pošlučal a dyrbjy prajicž: hdyž su wšchizy kšchesczijeno, kajfiž Benno, dha jich wěra cziščje hubjena byčž njemóže.“

„Šaj, hdy bychu wšchizy tajzy byli, kajfiž Benno“, šnapšhecžiw Mikisć, „ale tón je šam tajki a drusy kšchesczijeno su ludaškoje a rubježnizy a mordarjo.“

Šky dha hižo šabył tamneho Šeromy njestutk, kiz našchich wječchow k febi na hosczinu pscheprošy, jako by jich najlěpschi pscheczel był a po hosczinje jich wšchitlich šlónzowacž da*, so jedyn jeniczi tutemu mordowanju czešny? a Šero bēšche tež kšchesczijan. Takle woni swojich njepšhecželow lubuja. Šubakojo su wšchizy hromadže a rubježnizy a niczo dale. A praj, cžeho dla dha naš Milczanow na pokoj njewostaju, ale pschezo na naš čalahaju se swojimi wóštkami? Šdyž jich wěra lubošč wuczi, dha njekmėdža s nami wóžnu wjesć. Nē, ja wot kšchesczijanskeje wěry niczo njerodžu. Najlěpye by bylo, hdyž Benno pschindže, w naškej bliskoczi zyrkej sa swojeho kšchizowaneho Boha twaricž, so my tu zyrkej šabo podtorhamy. Na našču šemju škusheja woltarje sa Šswantowita a niz sa kšchizowaneho.“

„Mi je tež czeško“, Šertha słowo wša, „so čže tutón žusy lud našchich bohow nam wšacž, na kotrychž šym wot džecžatjwa šem šwuczeni. Ale, niczo sa što, luby župano Mikisćho, czi mužojo, kiz su kšchesczijanšu wěru na dworje poškeho krala Šoleštawa wucžili a kofšiz psched nēšcho lětami pola naš pschenozowachu, šu šo mi tež lubili. Woni wjedžachu telko rjaneho powjedacž, so je jich šbóžnik šo jako džeczo narodžil a so wón sa wopor žanych wotow a wozow nježada, ale jenož pobožne, duščne žiwjenje, a so čže wón šlóncznje wšchitlich horkach w njebešach wokoło šo šhromadžicž, a čže jim žiwjenje dacž, hdyž žana bolocž njebudže a žane dželenje a žana šmjercž a hdyž budžeja wšchizy jenač jara šbožowni. Najšpodžiwnišche pak bē mi to, so tuczi mužojo wot swojeho džela sa swoju wěru niczo nimaju, hač lutu prózu a wobczježnosć a šo šlóncznje sa nju žiwjenje wopruija. A wy dyrbjeli pódla byčž, kak rjenje šu woni Wandu, naju džowku, wucžili, so ma namaj poškušna byčž a namaj wšcho na woczomaj wotšladacž. Takle ženje žadyn našchich měšchnikow rēcžal njeje. Duž cziščje hubjena jich wěra byčž njemóže.“

„Šaj“, Wanda Šerczinu rēcž dale wjedžišche, „tuty ch mužow šlowa šym febi šhowala. Wšcho, šhtož šu powjedali, bēšche cziščje nēšcho hinašche, hač našchi měšchnizy rēcža. Čzi wjedža jenož k woporam napominacž a pschichod wēšchicž a dale niczo. Š kak bych šo wješelita, hdy bych tajkich mužow w bliskim Šodžiju šabo widžala, ja čhyła tam rada šhodžicž na jich šlowa pošlučacž; šnano je tola jich wěra prawišča dylki našča.“

„Šhto!“ Mikisć šawrješny, „kajfe rēcže! Dubanje, wostanje twoja džowka pschi tajkim mēnjenju, dha šym ja se swojim šynom dženša pošledni krocž w twojim domje był. Šjerunowy blyš njecham na

* Š lěče 939 Mišchjanski maršhrabja Šero 30 šerbšchich knješow na hosczinu pscheprošy a jich sa šlidom šlónzowacž da, jenož jedyn wječh Štodorjanow czešny.

ſwoju głowu męcz. Za woſtanu ſwěrnj ſwojim Mił-
czjanſkim boham a polkiwam a ſakliwam kózdeho, kiž
ſwojich bohow ſaniczi a wopuſhczi“, i tymi ſłowami
ſo ſbėhny, ſo by ſtanył.

„Miž tał i hnėwom“, Duban jecho ſa ruku pſchim-
nywſki ſmėrowacz pytaſche, „mój ſmój ſtajuje pſcheczelej
byłoj a pſcheczelej woſtanjemoj, tež moji bohoyo naſchi
ſtari bohoyo woſtanu. Moja Wanda hižo bórny na
druhe myſle pſchińdze; mjedowe leſniwe huby czornych
zuſnych mnichow ſu jej jenož na ſhwilku roſom ſawjer-
czike. Duž woſtań a rėczmy wo nėczim druhim, wo
ſwojich žnjach.“

„Gladaſ“, Gertha rjeknu, „tutón koſczijanž je
Lubinka mi naſhcziſała. Hdyž mōdry koſczijanž kėže,
tež žně dołho wjaży na ſo czafacz njedadža, a bohowna
Lėtniza je bohacze pola i plodami žohnowała. Džat
budž jej.“

„Haj, džat budž jej a na žnjowy ſwjedžen naj-
rjenſki wėnz a najrjenſki ſnop ſa wopor“, pſchipa-
džechu druſny.“

„Miž džat pſchiboham, ale džat Bohu wjetichnemu,
kiž i njejeſ dele deſhcž a plōdne mjedro dawa“, taſke
ſo i boka doma hłōſ ſaſlyſhcž da, a wiſchitzy ſo
wobrocziſchu, ſo bychu hladałi, i czejeho rta tele ſłowa
pſchińdu. Zola dołho na njewėſtym njebėchu. Pſchod
nimi ſtejeſche młody muž, czornu draſtu wobleczeny,
kiž mejeſche ſwój czorny plachcz i paſom wołoko žiwota
hromadze ſepinany. Miłkoſč ſo jemu we woczomaj
ſwėczjeſche, hdyž i zunim hłōſom wſchėch ſtrowjeſche:
„Budž wam wſchėm Bōh hnadny a požoħnuj waſ na
polach a w domje.“

Miłkiſh a Eſokol huėwnje na młodeho mniſcha
hladaſchtej, Gertha pał jemu nėſchto kroczel napsche-
cziwo džeſche a jecho ſa ruku pſchimny a jecho k blidu,
ſa kotrymž wſchitzy ſedžachu, dowjedže a rjeknu: „Mił-
czjana dom je hoſpodliwy dom po waſchnju wſchėch
Eſerbom. Dokelž ſo ſlōnzo kłowa, woſtań, luby
zuſniko, i wotkal tež džeſch a ſchtož tež ſy, pola naſ
a daſ ſebi tu ſpodobacz. Prjedy hacž nam prajiſch,
ſchto ſy, ſyn ſo ſa blido, wſmi ſebi wot naſcheho
khlėba po žadanju a pij i nami mėd, ſo by ſo wo-
kſchewił.“

Młody mniſh cjinjeſche po ſłowach Gerthy a ſo
ſa blido ſyže, tež bórny na pſcheczelnje pſcheproſchenje
khlėb jedžiſche a do wody roſmėſchany a kiſany mėd
pijeſche; potom pał rjeknu: „Luboſny džat wam wſchėm
ſa pſcheczelnu hoſpodliwoſcz wupraju; ſo wjeſelu, ſo
po dołhim puczju tu wotpoczint ſa nōz namałam.
Mjedziwajcže ſo, ſo runje do wiczaſoweho Dubanoweho
doma ſebi ſtupicz ſwažu. Eſym pał wot jeneho
ſwojich bratrow ſlyſchał, ſo je wón pſchod lėtami tež
w tutym domje luboſcziwu hoſpodu a ſa ſwoje ſłowa
a wuczby proſymjenje a pſchitkhiłnoſcz namałal. Duž
ſym tež ja dženſa ſem pſchitſchōł. Hdyž ſo praſhcje,
ſchto ſym, chžu wam powjedžicz. Eſym tež ſerbſheho

rodu. Mój nan beſche pan (knjeſ) w Serbſhcžu pſchi
Halschtronomie njedalofo ſtareho mėſta Lipſka, a jemu
rėłachu Mjeſybor. Do jecho doma pſchińdžechu pſchod
wjele lėtami mužojo, kiž kſheſczijanſku wėru wuczachu.
Mój nan ju njeje pſchwoł a ſkuzi hiſhcze dženſa
Eſwantowitej, ale nam džeczom je wón dopuſhcził, ſo
mōzachmy na zuſnych muži kėdžbowacz. Duž ſym jich
wėru ſeſnał a pſchijał. Za nėtko rėłam Martinus
abo Marczin a ſym wot Miłchjanſteho biſkopa Venno
wupōkřany, kſheſczijanſku wuczbu a wėru w Miłczjanſkej
ſemi pſchipowjedacz. Chzczeli na moje ſłowa kėdžbo-
wacz, chžu rad rėczecz, njechacze-li pał, wam ſwojeho
ſbōznika nanuſowacz njecham; pſchetōž kōzdy dyrbi ſam
wot ſo a ſ dobrej wolu k nam ſo dzerzcz.“

„To ſo mi lubi wot tebe“, Duban ſłowo
wſawſki rėczjeſche, „ſo njechach nikoho k ſwojej wėrje
nuſowacz. Wſchitzy waſchi teho waſchnja njeſu. Za
ſym i wjele ludži rta ſlyſchał, ſo ſcže naſchich bohow
roſhivali, naſche woltarje ſepapaleli a naſchich mėſch-
nikow ſabiwali a potom naſchich bratrow i khoſtaniom
nuſowali, pſchod kſchizom kleczcz a „Kyrie eleiſon“ ſpė-
wacz. Wjeſelu ſo hiſhcze dženſa, ſo ſu waſ wuſmė-
chowali a mėſto „Kyrie eleiſon“ ſpėwali „W kėtku
wōłſcha“. Potom ſcže jich nuſowali, zyřkwije twaricz
pomhacz a na waſchich ſwjatych dnjach w nich lo
ſhromadžowacz. Eſchto na to prajiſch?“

„Haj“, Marczin wotmolwi, „my ſmy tež ſłabi
człowiekojo a mjeſ nami je wjele, kiž we wſchelakich
wėzach ſo pſchehladaju; jich ſmyłki ja njeſakitam, ale
naſch biſkop Venno njecha, ſo bychmy koho do naſcheje
wėry nuſowali, a my k temu tež žaneje mozy ni-
mamny.“

„Nėtko hiſhcze niž“, Miłkiſh jecho ſłowa pſche-
torhny, „ale tał rucze hacž ju ſmėječe, potom budzeče
naſ nuſowacz do waſcheje wėry a tež naſche woltarje
roſbicž a wyſche teho nam naſch kraj wſacz a naſchu
rėcz a naſchu ſwobodu. Za waſ ſnaju, jako liſchki ſo
do naſcheho kraja cziſhcziče, a ſmy wam nuts dali,
potom budzeče jako lawy tu knježicz. Ke mni, Mar-
czino, ſo njeprōzuj. Mój dom ſa tebe na wſchė czaſy
ſamſnjeny woſtanje.“

„Hdyž k tebi njeſmėm“, ſo Marczin ſakitowaſche,
„tež k tebi njeprōndu. Ale ſchtož ty na kſheſczijanow
prajiſch, na tym naſcha wėra we winje njeje, ale hru-
boſcz wſchelakich kſheſczijanſkich mōznych ruczerjow, kiž
po naſchej wėrje ſo njeſabžerža. Naſcha wėra pał
wom ani waſch kraj, ani waſchu rėcz wſacz njecha,
wona chže waſ wot waſchich njepravnych bohow, kiž
pomhacz njemōžeja, k žiwemu Bohu pſchiwjeſcz, kiž
mōže ſam pomhacz. A njeje cziſti kral Wrocziſław,
naſcheho rodu, kſheſczijan, njeje pōłſki kral Woleſław
Rhrōbly, kiž je lėta dołho nad Miłczjanſkej ſemju
knježil a pob kotrehož knjeſtwom je ſo wyla Miłczjanſka
berje mėla, teho runja kſheſczijan był? A Wōr,
ſławnny ruczeł Miłczjanſteho rodu, kiž je pſchod 5 lėtami

Družčjanſke kublo wot biſkopa Venno jo ſ drugim wumėniewſki doſtał, njeje wón tež ſwojimaj ſynomaj dał kſheſczijanſku wėru pſchijec? Sa waſ bliſi ſo najwjetſhe ſbože, njeſtorcziče je wot he!“

„Najwjetſhe ſbože?“ wuſnija ſo Eſokol, „pob cziłowjełom, kiž na kſchizju wiſy, ſo poſtałowacz, dyrbi najwjetſhe ſbože bycz? Wilczan ſo rad pſched žanym kralom njepoklaknje a wy ſebi žadacze, ſo dyrbial na kolonomaj kaſycz pſched kſchizowanym kłóſtnikom? Ja woltaſtanu ſwėrny Eſwantowitej a njecham waſcheho kſchizowaneho.“

„Kſchizowany njeje kłóſtnik, ale je Boži ſyn, kiž je ſo ſam cziłowjeł cziłnił, ſo by naſ wot hrėcha wucziszczil a nam ſbóžnoſc ſa wėcznoſc debył. Tola, ja wėm, dženſa waſ njeſheſwėdczu. Duž dzu wot ſwojeje wėry mjelczecz, kiž mje, kiž ſym tež herbſkeho rodu a prjedy Eſwantowitej pſlužil, wobſboži; jenož jene dzu wam prajicz: Biſkop Venno na pſchichodneho Bartromja do huſpodneho Hodbzija pſchindže, ſo by tam ſwoju macz Beſelu, kiž tam hižo wjazy czaſa, kaž wėcze, pſchebywa, wopytał, a w tych dnjach dyrbi ſo tam ſałožkny kamjeł ſa zyrkej połožicz, hđžež budža ſo wulfe ſtułki kſchizowaneho pſchipowjedacz Hdyž zyrkej ſteji, pſchindžicze a poſluhacizje potom tež wy, ſchto naſcha wėra wuczzi.“

„Niħby na niħby“, wobkruczeſhe Mitkiſch, „a hdy byſchecze mi tajku zyrkej na Dobruſchjanſke hrodziſch:žo ſtajiłi; ja do zyrkwe njeſtupju.“

„Ja pał tam pónbu“, Wanda džeſhe, kiž oni płowczka ſ Marcziłnoweho rta ſhubila njebe. „Wiſheſwėdczicz ſo dzu, ſchto kſheſczijenjo wuczja. Wėcije džał ſa waſchu powjeſcz.“

Hněwny dzyſche młody Eſokol wótre płowa Wandzi napscheczizno prajicz, wona pał ſ tajkej miłoſczi na njeho pohłaba, ſo mjelczjeſhe; tež druſy wotmjelknychu, pſchetož niħto njechafche Wandze na pſcheczizno rėczecz, runjež tež jeje ſtarſchimaj prawje njebeſhe, ſo tał mőznje zuſu wėru ſaſtupowajeſhe. Duž mała Lubinka nuts pſchibėža a k nanej ſo wobroczi ſ tej próſtwu: „Luby nano, wczera beſhe wſchón wjekeky, hdyž ſym czi nomu pėkeł ſpėwala, kiž ſym w Družczach namułta. Ja mőžu ju dženſa hiſchecze lėpje. Chzeſch ju pſlyſchecz?“

„Daj, ſpėwaj“, Mitkiſch jejne wobliczi majkajo praji, a hnydom Lubinka do trunow pſchimajo ſe pėłobornym hłoſom ſpėwajeſhe:

„Eſerbja ſo do Nėmzow hotowachu,
Eſtewczka pał nėmſzy h'ſchecze njemőžachu.

Eſwoje ſej kóniki pėłkowachu,
Eſwoje ſej wotrehi pſchipinachu.

Eſwoje ſej mjecziki pſchipaſachu,
Do pola runeho ſjeſdžowachu.

Prėni krócz na wójnu wuczahnychu,
Wulke tam dobycze wudobnychu.

Hdyž bė to ſhonil tam kral tón jich mjekch,
Dał je jich wſchitkich wón pſched ſebje pſchincz.

Wſchitkich wón jara je wulhwalowal,
Do hrojich wojakow wſchitkich je wſal.

Druhi krócz na wójnu wuczahnychu,
Wulke tam dobycze wudobnychu.

Hdyž bė to ſhonil tam kral tón jich mjekch,
Dał je jich wſchitkich wón pſched ſebje pſchincz.

Dał je jich wſchitkich wón ſwoblekacz
Do ſamoh' czorłocha czerwjeneho.

Tjeczi krócz na wójnu wuczahnychu,
Wulke tam dobycze wudobnychu.

Hdyž bė to ſhonil tam kral tón jich mjekch,
Dał je jich wſchitkich wón pſched ſebje pſchincz.

Dał je wón kőždemu rſy kónja,
Hiſchecze tón ſwėtky mjecz k ſejhrawanju.“

Nutnje poſluhachu wſchitzu. Marcził ſbychnu hłuboko. Eſnano ſo dopomni, kał je pſched lėtami tež ſ mjeczom wopaſany byl a na hońtwje ſo wjeſelil abo ſ mőznym wóſſlom ſa wótcziłſki kraj wojowal. Mitkiſch pał wjekeky ſtaže: „Daj, to bėchu rjane czaſy, hđžež ſmy ſ Woleſławom do bitwy czaħali, kaž tutón ſpėw, kiž Lubinka ſpėwajeſhe, powjeda. W tjiđóž* wőjnach ſmy pod nim dobyli a ja ſym we wſchėch kóbu wejowal. So by ſaſo tajki ſlawny czaħ ſa naſ ſaħwitał! Nėtko tu domach ležimy a na płowa kſheſczijanſkich mnichow poſluhamy. Eſnano ſaſo rjełiſhe czaħy pſchindu. Ty pał, Lubinka, měj wulki džał ſa ſwój ſpėw. Tola nėtko je czaħ ſ namaj domoj. Duž měj džał, Dubanje, ſa lube towaſtſwo, a njeđaj ſebi“ — tole pėſtenje jemu do wucha ſchepnu, — „wot czerneho mnicha hłowu ſawjerczicz a leđžbuž tež na Wandu; pſchetož žónſkich mjehka wutroba ſo lóħko ſa kſheſczijanow wuczbu wotewrja.“

Na to wobaj poſtažeſchtaj a ſo na dompucz po-
baſchtaj. Horlach na horach ſo wjekeke wohenje pa-
lachu k czeſczi bohowki Lėtnizy a Eſlónza, a radoſtni
młobdenjojo pſches palazy wohen ſkačachu a ſabawjadu
ſo hecz do ranja. Gertha pał ſwojemu hoſczej jeh
iſtwiczu pſchipokaſa a bórſy na wiczežnym Hnaſchczan-
ſkim kuble wſcho w cziħim ſpanju ležeſhe.

* Tute ſi wójny, kiž Woleſław ſ pomožu herbſkich Wilczanow pſcheczizno Nėmzom wjeđeſhe, mējachu ſo ta prėnja w lėtach 1003—1005, ta druha 1007—1013, ta tječa 1015—1018.

III.

Běšče pónďzelu po fhwjateho Bartromja. Njenje fłónzo feńdže a rjany dzeń pšchipowjedzi. Wórny po fłónza fłhadzenju fo w rjanej a snatej wšy Hodziju wšcho f ludźimi mjerwješče. Na tym dnju měješče fo tam zyrkwi fałožny kamjeń* položicj. Biskop Wenno tu hižo wjazny dnjow na fwojim kuble pola fwojeje maczerje Besele pšchebywasče. S nim běšče wjele fěrbskich brónjennyh ryczerjow a wiczasow, kaž tež němskich wobrónjennyh pšchisčto. W Budyščinje wščať hiščće czěfte wóisťo ležesče a ničťo njemjedźišče, hač fńano móhťo to fńamo fo na němšťeho biskopa f jeho wóisťom walicj a jeho pšchemóz. Tež wjele wješneho luda fo fšromadzi. Wo fšhesčijanstwie drje ničjo wjedźicj njedchachu, tola wczipnošč běšče jich fěm pšchi-hnaťa, fo bychu fšonili, kažte wšcho budže a ičťo po prawom fšhesčijenjo wuczja. Tež Wanda běšče po dowolnoščji fwojeju starščeju do Hodzija pšchisčta wot Šskola pšchewodžena, kotremuž běšče to jeho nan tež fšćončnje dowolit, fěbi myfło, fo jeho wutroba fa fšhesčijanow fłowa samńjena woťanje. Rano f biskopoweho kubla, kiž pšchi režy ležesče, wulki czah jědnyh po puczju horje czehnjesče, přědbu jědni f bñščczatymi mjeczemi czijęće do želefa fwobleťani na rjanyh fylnyh konjach, potom biskop w violetnym płaščju wobdaty wot wjele měšćnikow a fady njeho pěščzy czah wob-samńnychu. Hdyž běchu hač k hórzy pšchisčli, czah faťa, biskop fo poda tam, hđžež murjerjo ryjachu, fo bychu kamjeń položili, wšchitzy fo wotolo njeho se-řtupachu a něťo pocza biskop w fěrbskej rěczi, kiž wšchón wješny pohanski lud rošymješče, něhđže toľ rěczej: „Hdyž je tu wšchudžom dotal pohanřfa wěra fńejžita a fńu fo ludžo pšchiboham woľali, kiž pomhacj njemóžesa, a hdyž je pšched lěřtoteťkami hač k tuteho kraja mješam f ranja pšches Cyrillowych pšřłow ewan-gelij wot praweho Boha pšchisčol, ale fo řafo řabny, je něťo czah pšchisčol, hđžež fo tež Milczanstemu ludej prawy Bóh f nowa pšchipowjedca, kiž je fo jako tro-jeniczi Bóh řjewit. Žeho mjeno budže fo w tutym domje, kiž fo tu twari, pšchipowjedacj. Wřchitkich pro-fšymy, fo bychu našchu wěru pšchijeli; pšchetož našcha wěra fěbi to žada, ičťož řbože pšchinjeře, fo mjenujzy Boha lubujemy a bližšeho, niž pať jenož tyč, kiž w našchim domje řu, ale wřchěč, tež njepřchecjelow. Duž hdyž budže dom hotowy, řhadžujęće fo w nim, fo byščće řa wěru luboščę fo dohycj dali. Něťo pať fo nječ přěni kamjeń řa zyrkej položj w mjenje trojenicžeho Boha.“ Na to trózy na kamjeń dny, a kamjeń řo položj. Ludžo f nutrnoščju na biskopowe fłowa pořłuchachu. To fo jim lubješče, fo w jich rěczi k nim rěcješče a fo jich k wěrje lubořnje prořchješče. Šinať wřčať běchu wřchelazy druřy měřćnizy k Šserbam

* Hodzija zyrkej bu pónďzelu po Bartromja w lěcze 1076 faťožena.

rěčeli, a duž tež jich dobyli njeběchu. Tež to řo jim řpodobasče, fo wo tym rěcješče, fo ma kóždy řwojeho bližšeho lubowacj. To běchu woni tež řami hižo pšchi fěbi czuli, řo je to prawe, a duž řo czim bóle wřfelachu, řo to tež nowa wěra wuczješče. Najnutri-ńiščo běšče drje Wanda pšchipořłuchala. Wona ani wócžta wot biskopa njewotwobroczi a dženřa bñščczate brónje ryczerjow a wiczasow a jich konje na nju žaneho řacziščca njeczinjachu. Šskol pšchi jeynym boku měješče bóle woczi wotewřjenej řa zuryč a řnatyč ryczerjow. Wón běšče wřčať f něťotrymi hjes nimi wě wójnje pod Šřardom byť a f nimi řpřchecjeleny, na biskopowe wustupjenje řo pať hñěwasče, pšchetož to jemu do hłowy njedchasče, řo dyrbi něťo řnamjo Čorneho a Běšeho Boha f hory dele řladacj na zyrkej řchizowaneho. Žako pať biskop rěczej pocza, tež f napjatej nutrnoščju pořłuchasče, řo ani řłowczta njeshubi, a hdyž biskop wo tym rěcješče, řať mamy tež njepřchecjelow lubowacj, f hłownu řnamjo pšchi-pšnacza řejni.

Duž hiščće dleřki czah w Hodziju wořta a wo nowym twarje rěcješče. Čzi jeni měnjachu: nječ řo twari, nař w nim ničťo njewohlada, druřy řafo běchu njemđri na biskopowe řpoczinanje, řo bojo, řo tež ře řwojimi bohami wo řwoje řbože, řwobodu a rěč pšchitdu a řeczi čzyřče wotczafacj, řčťo budza řuřbnizy w zyrkwi rěczej. Šskol a Wanda řo tež řćonč-nje na dompucz podařtaj a jimaj řo mnič Marčjin pšchida, kiž běšče pšchi řwjatocžnoščji řobu byť a čzyřče hiščće do Družķez. Dořho hjes řłowa porńo fěbi džěchu. Hdyž běchu na řelenu řchczejřu pšchisčli, kiž f Hodzija do Hnařķez wjedže, mnič pocza: „Řhwaleny budž Bóh, řo řtaj wój kóždy ře řwojeho nadobneho doma pšchisčťo, na řwjatocžnoščji naščeje zyrkwi džel bracj. Že řńano dobre řnamjo, řo wjazny daľoťo wot naščeho praweho Boha njeřřtaj?“

Na to Šskol, trochu hñěwny, řo běšče mnič Marčjin řo k nimaj pšchidať, wotmolwi: „Radžija na nađu wotwobrocjenje wot wóťžow řdobneho wařčnja a jich wěry njeje. Duž lutuj wřchěč řłowom, pšchetož wřchě řu podarmo, a hdy by jich řelko rěčřať, kaž řapřow wody w tutej rěczy bęži.“

„Řaťe“, mnič f mĩnym hřofom a hje wřčeho hñěwa řřěny, „řym tež ja rěčřať, a tola běšče Bóh pucz namakať, řo moju řwjerdu wutrobu řmješęzi; tež tebe móže jeho řuka pšchemóz. A řčťo dha ty, luba Wanda“, řo k Wandje wobrocziwřchi dale rěcješče, „Ř dženřniřchemu řwjedźenjej prařiřč? Řať řu řo čzi biskopowe řłowa lubite.“

„Řa řo“, wona wotmolwi, „na jeho řłowach na-pořłuchacj njemóžach. Wřčho, řčťož rěcješče, běšče, kaž by f řěpřšeho řwěťa pšchisčťo. Pšchede wřchěm, řo mamy tež njepřchecjelam lutu dobrotu czimicj, tuta wuczřa f biskopoweho rta je moju wutrobu dobyťa. Hdyž řu wřchě druře wuczřy řchcčijanřřeje wěry po-

domne, wona sła ani njeprawa njeje. Ssnano by tola na czaŕu było, hdy bychmy ſo ł nowej wěrje wobrocziłi. Naſchi bohojo naſ tola njeſtyſcha. My ſymy ſo ł nim wołali a pſchezo ł naſchej mozu do ſady dze a zuſi nad nami knježa. Za ſym ſebi hižo dołho na to myſliła, ſo naſchi bohojo niczo njeſhu.

„Ale Wanda“, Ssokol wſchón naſtróžany rjeſny, „kaſke ſu to rěcže? Chzeſch ty wſcho lěpje wjedzeć, hać naſchi wótzojo a mječnizy? A hdyž je naſcha móž nětko ſłaba a my ſwojich kralow wjazy nimamy, czi hižo ſaſo pſchińdu. Ty tola wěſch, ſo woni ſpja, hać czaſ njeſchińdže, ſo ſo wrócza, a ſo ſaſo Miłčanſki lub pod ſwojim kralom bydli. Tamle ł ranju hora Lubin ſwoju głowu sběha. W njej poſleni móžni kralojo, kiž běchu w krawnej wojnje tónž wſali, ſpja. Tak dołho, hać te cjerne ptaki hiſcže horu wobłętaju, woni dale drėmają. Hdyž pał ſo te sběhnu a horu wopuſcza, tehdy kralojo wotzuczja a ſa ſwojimi lebijemi pſchimaja a hora ſo wotewri a woni wuńdu a ſwój lub ſhromadza. Potom budže wulka bitwa wſchěch ſerbiſkich ludow ł Nėmzami a dobyče bubže naſche a žabyn Nėmž wjazy na ſerbiſkej ſemi ſtać njebudže. Dołho wjazy tracz njebudže. Ssnano mój hiſcže tutón czaſ do- czałamoj. Potom budžemy ł naſchimi bohami ſaſo wulki lud. A kſcheczijanſki kſchizowany Bóh wjazy ani jeneho pſcheczela njeſmje. A Wanda“, tole poſlenje Wandže rjeſny, „pſcheczelich ſo ty ł nowym Bohom, dha naju ſchceſki rójno pońdžetej; pſchetož župan Miłkiſch ženje njeſchida, ſo pſcheczelniza kſchizowaneho Boha do jeho doma pſchińdže.“

Wanda mjelcžeſche. Stryknoicž jejnu młobdu wutrobu ſaja. Luboſeć ł jeje ſtarſchimaj a Ssokolej a ł ſtarej wěrje ſo móžne bėdžeſche ł luboſeću ł nowej wěrje. Kotra ſłoncžnje dobudže? Na jenej ſtronje je Ssokol a jeho rjany dom a luboſeć ł njemu. Chzeſchli tam, dha pał rěła, nowu kſcheczijanſku wėru ſacziſnycž. Na druhej ſtronje ſaſo kſcheczijanſka wėra, kiž bėſche ſe ſwojimi wuczabami tajki hłuboki ſacziſcž na nju ſcziniła — ale chzeſch-li jej pſchpadnycž, maſch ſo wotrjez lubowanemu Ssokolej. O, hdy je wupucž ł tuteje wuſtoicze? Hdy by mi ſchto ł dobrej radu bliſko ſtał?

Marczin ju kwiłtu w jejnch myſlach woſtaji. Jemu Wandžina pſchithilnoſeć ł Ssokolej žane potajniſtwo njebė; tež wjedžeſche, ſo by wona radſcho dženſa hać jutſje ſa kſcheczijanſku ſo wuſnała, ſo pał to dla Ssokola, kaž tež ſwojeju ſtarſcheju hiſcže njemóže. Wandžinu ruſu pſchimnywſchi ju troſchtowaſche: „Schto tał mjelcziſch, jačo by něſchto ſrudne myſliła? Naſcha wėra nam njeba ſo rudžicž, ale wucži, ſo mamy wſchė ſwoje ſtaroſe na Boha cziſnycž; pſchetož wón ſo ſa naſ ſtara.“

„Haj, ſa waſ“, Wanda głowu sbėhnywſchi ſaſo rjeſny, „ale ſa naſ ſo waſch Bóh njeſtara a kał dha chze ſo ſa mnje ſtaracž?“

„Tež ſa tebe ſo ſtara a chze, ſo by wſchitkim ludjom pomhane było. Tež runje ſrudnych a tyſchnych ł ſebi woła: Bójce ſem łe mni wſchitzy, kiž wy ſpróžni a wobceženi ſcže, ja chzu waſ wolkſchewicž. Wſmicže na ſo mój ſpſchah a wulicže wote mnje, dha budžece wotpoćinił namaćacž ſa ſwoje duſche, a tež na tebe Bóh hlada. Duž njeboj ſo a domėr ſo jemu. Wón budže tež ł tobu wſcho derje cziinicž.“

Tola tu je naju ſhromadneho puczja tónž; ja chzu na tónle Družčanſki dwór. Wot nětk wón Miſchjanſkemu biſtopei ſluſcha; a mam tu wſchelake ſarjadowacž. Duž džitaj a wobkhowajtaj w dobrym pomjattku mnicha Marczina, kiž njeby žaneho mjetscheho wjeſela ſnał, hać ſo byſchtaj tež wój w kſcheczijanſkej wěrje to ſame ſbože namaćoaj, kiž je wón ſam w njej namaćal.“

S nim ſo rožžohnowawſchi Wanda a Ssokol mały puczil wot Družkež do Hnaſchež ſaſo ſamaj džeſchtaj.

„Wot dženſniſcheho dnja“, Ssokol pocza, „mam wſchah trochu hinaſchu myſł wo kſcheczijanſtoje. Czi nėmſzy kſcheczijanſzy ryczerjo, kotrychž ſym w wójnach ſeſnał, bėchu ł džeła hrubi a hroſni a jich wjeſele je, naſ ſahanjecž; ale tutaj dwaj, Marczin a Benno, mataj hinaſcheho ducha, a hdyž móžetaj taj w nowej wěrje być, wona hujena njebudže. Naſchim boham ſo wotrjez, pał je mi njemóžno. Za njewėm, ſchto bych ſapoczał. Jeno taj, luba Wanda, ſwoju luboſeć ł nowej wěrje, ſo mój nan Miłkiſch njeby w tutym naſtupanju wjazy ſhonil, hać hižo wė wot tebe; hewal naju ženje mandželſtwo njeſjednoczi.“

„Ach! chzu wſchah po twojej radže cziinicž“, Wanda ſdychny, „ale je tež prawje, ſo tał ſa hinaſchu wudawacž piched twojim nanom, hać ſym? Dyrbju jeha tał ſiebacž? By wón pſchidał, ſo ja Sswantowitej wjazy woprowacž njecham? A jemu woprowacž, to wjazy njemóžu. S wutrobu ſym ſa nowu wėru dobyta. Tola Marczin prajeſche, cziſcže ſwoju ſtaroſe na Boha, wón ſo ſa waſ ſtara. Wofarimoj ſwojeje, ſnano njebeſta móž wſcho na dobry tónž wuwjedže.“

„Haj, teho chzemej ſo nadžecž, ſnano Miłkiſch, mój nan, ſwoje hidženje noweje wėry w tej ſamej hylnoſczi njewobkhowa.“

S tej nadžiju ſo rožžohnowawſchtaj.

IV.

Na Hnaſchežanſkim wicžežnym kuble a pſchede- wſchėm we Wandžinej wutrobje wjeſele njebybleſche, a tež na županſtoje w Dobruſchi njebėſche wjazy kaž bėſche było. Schto dha bėſche ſo ſtało? Duban bėſche raſ ł Miłkiſchom rěćal a prajil, ſo je ſo Miłkiſch ſe- ſtaril a ſo by županſtwo ſwojemu jenicžkemu ſynej dał a ſo by ſebi mandželſtu wjał a ſo je Ssokol wo Wandu proſył a wón jemu ju pſchilubil a ſo by

nětko tež Mikišč ſwoju dowolnoſć ſ ſwojſkej dał. Mikišč běſche ſ radoſću na to wotmolwił, ſo je to tež žadanje jeho wutroby; pſchetož Wandžine waſhnye ſo jemu wulzy ſpodboda, a wón je pſchewědčeny, ſo Šokol w zylej Milčžanſkej podobnje hódnu mandželſtu namakał njeby. „Tola jene ſebi wuczinju“, běſche prajik, „lubſež ſ nowej wěrje dyrbi wotpoložić“.

Duban běſche domač Wandže wſcho wupowjedat a tež Mikiščowe žadanje: luboſež ſ nowej wěrje dyrbiſch wotpoložić. Wanda běſche najprjedy ſ wulkim wjeſelom poſluchala a by najradſcho wyſtala nad tutej powjeleſću; jaſo pał jejn nan ſkónčnje Mikiščowe žadanje jemi, ſo ſylſy ſ woczow ronjachu, „dha je nětko“, wona žaſoſeſche, „wſcho nimo; wěry do ſichžowaneho ſo ſbacž njemóžu; ta je we wutrobje ſakorjenjena a tu ſ njeje čžiſnyč je runje tał njemóžno, taž wutrobu ſamu ſ čžela wſačž a wot ſo čžiſnyč.“ Starſchej běſchtaj jej rečžakoj, ſo dyrbi wěru po možnoſći tajićž, ale wſcho ničžo njepomhaſe. Šsama raſ ſ Mikišchej běſche a jemu do weczow praji, ſo nomu wěru wobthowa, a hdy by tež čžaſ žiwjenja ſwój khlěb je ſylſami jeſež dyrbjala. „Dha“, běſche Mikišč prajik, „je mój dom ſa tebe ſamnjeny“.

Bjes tym wſchěm běſche zyle lěto ſaſchło. Šokol bě bje wſcheho lóſchta a njeměſche na ničžim wjekele a Wanda, něhdy wſcha kčžžajaza, kaž ſčžen ſwoje domjaze dželto ſaſtawaſche. Na Mikiščowym županſtwje kaž na Dubanowym wi:žeſtwje běſche ſlónžo ſboža ſo ſchowalo. Wandu pſched ſamutlenjom Marczinowe ſłowo ſčžerži: Wſchitku waſchu ſtaroſež čžiſniče na Boha, wón ſo ſa waſ stara. Duž pſchidnje Mikišč na khoroložo. Šo wotkhoru, na to pſchi ſwojich 80 lětach žiwjenja ſam ani njemyſleſche.

Běſche runje w tym čžaſu, hžžež je ſlónžo najniže ſtalo a dny ſaſo pomalku pſchibjeraja. Lub ſwječjeſche ſwoje hody po ſtarodawnym wótzowym waſhnyju. Wječor ſo žitny ſnop na blido ſtaji, ſyno ſo pod rub ſčželeſche a na njón poſtaji ſo póſtna wječež ſ polimku rybow a ſuſcheneho ſadu, pječžwa ſ małom a ſ mjedom. Hdyž běſche na njebjju hwěſda ſeichła, ſo ſwěza ſaſwěči a hoſpodač bližeſche ſo hoſpoſy, potom druhim domjazym a čželebži a wokoſchowafche ſo ſ nimi prajo: „Božo, daž nam pokoj“, a kóžby wotmolwi „na wěti (do wěčžnoſće)“. Šo wofna: mjenjeſche ſjednanje a ſapomnjenje prjedawſchich kſchidow. Wſchitzy ſo ſhóžichu, t. r. ſo ſjednachu, ſo bychu w měrje noworobžene ſlónžo dočžakali, a teho dla rěkaču wječornemu ſwjedžennej „hody“*.

Tole wſcho běſche ſo tež w županowym domje čžiniło. Mikišč pał khoru a ſłaby w ložu ležeſche a žaneho ſpanja do jeho woczow njepſchidnje. Praſchachu ſo jeho: „maſch boloſež?“ by ſrudnje rjeł: „ně, žanyč“.

Praſchachu ſo: „ſchto dha čže tyſchi?“ by wotmolwił: „wjele“. „Šchto dha?“ ſo ſtylnje Šokol dale praſcheſche: „Ty tola čžežu wote mnje wſačž njemóžeſch“, bě wotmolwjenje. Šokol wjedžiſche, wſcho daliſche praſchenje ničžo njepomha a ſo tajlich praſchenjom na daſche wotſtaji. Něſchto čžeſke dyrbjefche na jeho wutrobje ležečž; pſchetož tajki poſhmurjeny a ſtylniwy Mikišč hiſchče čžaſ žiwjenja był njebě. Šóbachu na to a druhe, tež na to, ſo ſnano ſo kaže, ſo je Wanda ſwojeho ſyna ſapowjedžik a ſchtož dale běſche. Tola hdy bychu jemu to prajili, njeby ničžo rjeł, hačž: „to njeje, wotaječe mje na pokoj, wy mi pomhačž njemóžeče“. Ale ſchto dha jeho tyſcheſche? Wſchi ſebi, hdyž w dołhich nožach wotzucženy ležeſche, ſpominaſche na ſańžene čžaſy. Pod kralom Boleſławom běſche wojował ſi króčž ſ Němžami a pod nim wulke dobyče ſčžinił. Tehdy běſche ſo raſ ſ jennym ſwojich towařiſchow ſwadžik, wobaj mjecže na ſo wuczahnyſchtaj a jeho młody towařiſch wot Mikišča ſalkóty je ſwojej krowu ſemju maczeſche. Mikišč, hdyž ſwojeho towařiſča, ſ kotrymž bě w pſchewſenoſći žiwy był, pſched ſobu morweho ležečž widžeſche, wobledny a wot wulkich bolocžow pſchewóženy towařiſchej na woblicžo padnje. Šněw běſche jeho pſchekhwatał, ſo běſche něſchto čžinił, ſchtož ſam ſa móžne džežkał njebě. Šnamjo wot njebo ſalkóteho pſchecžela běſche jeho pſchewodžalo na wſchěch jeho puczach a ſchčežekach, wonkach w bitwach a domač na polu a ſamo wo ſnje ſo huſto pſchecžel, woblicžo ſ krowu womačžany, poſaſa a jeho traſheſche. Lubžo bohateho a ſamožiteho župana, kiž pſched Boleſławom, póſtkim kralom, w wulkej čžeſći ſtejeſche, ſa ſbožowneho džežachu. Wón by to tež był, jeno ſo by ſchto jemu pſchecželomu krej je ſwědomnja wotmnyč mohl. Wſchěm ſwojim bohám běſche bohate wopory pſchinjefł, pſchezo běſche wſcho po męchnikow radže čžinił, ſtarſchimaj ſlónžowaneho ſyna běſche ſwój žyly dwór a ſwoje žyłe ſamoženje poſficžik, ale rana w ſwědomnju ſ lětami rolcžeſche. A nětko na khoroložu pſched ſmjercžu jeho bóle dožli hdy prjedy boleſche.

Runjež ničžo wěſte njewjedžeſche, tola čžujeſche, ſo budže ſa pſchelatu krej ſamolwjenje dačž dyrbjecž pſched wyſchſchim ſrudniſtwom, hžžež ſo duſche ſudža. Šchto dyrbi potom wotmolwičž? Haj ſchto? Šo jeho čžwilowaſche a jemu žaneho męra njewoſtaji. Šynej Šokolej běſche nana žel, ale wón žaneje rady njewjedžeſche, dofelž nanomu ſnutſtownu bolocž njefnajeſche. Duž ſo runje tón ſamy wječor, hžžež čželebž ſwoje hody ſwječjeſche, wo durje klepaſche a mnich Marczin ſaſtupi. „Šym“, tał ſo ſamolwjeſche ponižny, „po prawom wupokaſany ſ tuteho doma; ſym pał wo khorofći Mikišča ſchſchał a čžyč hładacž, hačž ſnano mohl ſ jennym abo druhim ſelom, kotrež naložićž ſym wuknył, pomhačž abo khorofež polóžićž. Nježadám ſebi ničžo, hačž ſo mohl khoromu pomhačž.“

* Naſche mjeno „hody“ je potajtim ſ póhanſkeho čžaſa, džen pał ma nětko hinaſche wopſchiječe, hačž tehdy.

„Stup bliže“, Mitiskij kasašče, „dokelž wjeczor po wótzow wašchnju hospodu a fastaranje namatašč; ale twoju lěkarsku radu sřhowaj šebi sa šo. Š křesczijanami nicžo čzinič mēcž njecham.“

„Ja čze s njej wobczěžowacž njecham. Šsnano pať by šo nóz sřerscho minyła, hdy bych tebi něšto s přjedawšich čžakow powjedal a s zušych krajow“, prošeske mnich.

„Zeli šo čžesč“, Mitiskij pscheczelnje wotmolwi, „šy mi witany. Duž póž bliže a šyn šo tu.“

Marczin kasanja njehladašče a bórsy pschi Mitiskichym ložu šedžeske. Dolho tež njetrajeske a wón počza:

„Dženša, Mitiskjo, je wažny džen. Dženša pscheb 1077 lětami šo w małym městacžku w Bethlehemyje w židowstkim kraju, wjele stow mil rot naš, džecžo narodži. To čame dyrbsjeske šo wot řhudeje maczerje do žlobika položičž, dokelž hewat žabyn rum w hospodže njeběšče. Tuto džeržo pať bē wšefnitišče, džyli žane kralowe; pschetož jandželjo w bliskosčzi pašyrjam špěwachu: „Ja pschpowjedam wam wulke wješele, pschetož wam je šo dženska tón šbóžnik narodžit.“ A nětko Marczin dale powjedabše, šo je tutón šbóžnik wotwostl, džiny čžinił a škóncžnje wumrjel, šo bychy s tym našče hrěchi wot naš wšate býle a my s Bohom šjednani mēr w šwědomnju měli — jeno šo do šbóžnika wěrimy — a šo je to řchesczijanow Bóh, Žesuf.

Mitiskij pošluchajšče nutrnje a jaťo mnich na to pschindže, šo móža šo hrěchi wodacž a šo móže mēr do šwědomnja, hłowu šběže a wjazy wócžka wot mnicha njewotwobroczi.

Šdžž bēšče mnich škóncžil, Mitiskij jeho ša ruku pschimnu a rjeknu: „Ty prajišč, šo wašč Žesuf hrěchi wot naš wšimje, hdyž do nješo wěrimy. Praj, hdy bych ja hrěč mēł a nětko šo ř wašče wěrje pschpowbrocžil, moť tež ja hiščeže šwědomnje šjednane dostacž?“

„Šaj, tež ty“, mnich wotmolwi.

„Duž pošluchaj, Marczino, ja čžu čzi něšto s mojejho žiwjenja powjedacž.“ A nětko wón jemu wobščěrnie powjedabše, kať je pscheb 60 lětami šwecžeho najšpěššeho pscheczela w hñemje šakłół a šo jeho prašeske: „Ma tež Žesuf ša tajki hrěč wodacže?“

„Šaj, tež ša tón“, Marczin wobtrucžeske. A na to jemu nětko s biblije najrjeńšče šłowa čžitajšče, kať to: Šawěscže, wón nješeske našče řhorowcže atd., a to drube: Šak je Bóh tón šwēt lubowal, šo je wón šwojeho jenicžeho narodženeho šyna do šwěta póžkal, šo bychy wščitzy, kiž do nješo wěrja, šhubjeni njebyli, ale wěcžne žiwjenje měli, a řecže: Šdžž je wašč hrěč řrejczetwjeny, džy dyrbi jaťo wolna bēly byčž atd.

Dolho wobaj bjes řobu řeczščaj a Šokol pschipošluchajšče. Ša ranje Mitiskij rjeknu: „Marczino,

ja čžuju, twoja wěra je prawa; pschetož ta šwědomnja rany hoji, řštož našča njemóže. Pschindž bórsy šažo, šo bych ja jaťo řchesczijan wumrjel, a to šbože mēł, kiž wašča wěra lubi. Ša widžu, wašč šbóžnik nješa našču řecz nam wšacž a nješa našče řubla ani řwobodu, ale čže jeno našče dušče šbóžne čžinič. Šajtemu šo dlēhe špječžowacž njecham.“

Marczin ruku Mitiskij na čžolo položil a jeho žohnujo rjeknu: „Bóh njebješ a šemje došonjej na tebi došry šapoczžany škut“, a s tym šo wotřali.

Nětko by husczischo pschischol kať na Dubanež tať tež na Mitiskij dwór a by štajnje lubje witany byl. Šas bēšče šo tež Mitiskija woprašal, hačž nješmē pschichodny řkóčž Wambu řobu pschpowjecž. Mitiskij bēšče do teho šwolil. A hdyž Wanda pschindže, jej Mitiskij ruku napscheczimo tyknu a ja lubosnje witašče. „Nětko“, wón rjeknu, „šym tež ja pscheczil řchžžowaneho; čžin mi, přjedy džyli wumru, to wješele, šo prajišč, šo čžješč w tutym domje s mojim Šokolom w řchesczijanškim mandželštwje žiwa byčž.“

Wanda s radoščžu řłakajšče a njemóžeske ani řłowecžka prajičž, tať jara ju tuto šbože pschekhwata. Duž Mitiskij šwoju ruku na nju položil rjeknu: „Dža budž tu šbožowna s mojim Šokolom a řed škitom řchžžowaneho. Ša pať počžahnu s mērom w wěrje do řchžžowaneho, kiž hrěšnikow šbóžnych čžini.“

V.

Šažo bēčžu šo lēta minyłe. Nětko žyrkej w Šodžiju štejeske, a šo hižo lēta dolho wot Marczina w njej řědowajšče. Ša lēto by tež wjazy řkóčž Benno do Šodžija pschischol a by w řerbřkej řeczki Bože wulke škutki pschpowjedal. Mitiskij bēšče šwojkej woczil ř španju šandželil a jeho čžeto bēšče bjes přenimi, kiž šo na Božej roli wokoło Šodžijške žyrtwje řhowajšče.

Wanda bēšče na županštwje w Dobrušči Šokolowa šbožowna mandželška. Šaž hušto byščtej moťkej, byščtej do Šodžijškeho Božeho domu pschischol, na šbóžne šłowa řchžžowaneho pošluchacž a tež domach šo štarasčtaj, šo by šo ewangeliž řoščěrjal. Šola nikoho ř wěrje njenušowachu; „pschetož“, by Wanda prajila, „nušowana wēž wostanje šwončowna a do wutroby njepšhima.“

Šas tež s Šodžija džješčtaj a hdyž bēščaj poš puczja na hórzy pscheb Družčezami, hdyž Budyšinski štary řrób na jenej štronje a ř ranju Čžorny Bóh se štarym woltarjom Čžorneho Boha a w řłódněj nižinje Šodžijšku žyrkej widžachu, šo řydzješčtaj, šo byščaj trochu wotpoczžnyšoj. Šehw Šokol Wambu ša ruku pschimny a rjeknu: „Šak šo tola wščo pscheměnja. Wřyřoki Čžorny Bóh šwój nahlad řhubi a nišli řchžžowaneho došywa. Derje, šo mamy jeho wěru.“

„D ja czi njemóžu dowupowjebacz, kajska sbożowna w nowej wěrje hym“, Wanda wotmolwi. „A febi też myslu, so Wilczanski lud pschego bale a bóle šo k nowe; wěrje pschodobudže.“

„Wěsće“, Škol wobtruczowasche, „pomalu dže, ale hdyž šo raž noweje wery pschimnje, potomu budže ju też twerbje dieržeć. Tak dołho hač šwoju dobru šerbistu rěč wobthowa, budže też se šerbistim jasytkom Woša wjerschneho thwalicž. Ty pak, Božo, šdžerž

Roshlad w šwěcže.

Łeto 1893 je nam mēr šdžeržato. Šizo to došaha, tuto leto do sbožownych lēt licjicž. Wichelake domach-pytanja drje wonkach wostake njeišu, pschede wšchēm mamy na wulku šuchotu škoržicž. Šatōnzo s kōždym dnjom bóle šmalesche a rola bē s kōždym dnjom šuschischa. Tola pak šu šo žně jara derje radšite; a hdyž Wóh luby Šnjes augusta něšdjo rjaneho dešchcža pōšta, tež našymste hróchi rošč počadžu, tak šo šu lube

Šerbista deputazija w Draždžanach.

Wilczanski lud pschi jeho starych wótcžinskich wóčinkach tež pschi nowej wěrje.“

Škōnzo do mřóčel šwěcžesche a wjelebarbna tucjalka šo na nšebju wupinasche. „To je“, Wanda wobšamtnu, „nšebješke šnamjo; nowy Wóh je febi w Wilczanskej šemi šwěrnny pobožny lud namakał. Tón lud jemu šwěrnny wōstanje do wšchego pschichoda.“

S tym džěchtaj domoj, Škol a Wanda, do šwojeho sbožowneho kšchescžianskeho doma.

hosposy šwój šlót šezimwicz móhke. Šchož nětko Šakšu nastupa, žane czežiske domachpytanjje pschischa njeje. Pod lubowanym kralom Albertom našch wótzny kraj dalsche postupy cžinjesche we wšchch wězach. Wulzy šwěšeleny bu kralowy dom a s nim žyžy šakski lud psches narod młodeho prynza, kiž šo 15. januara 1893 šta. Šdyž šu šo se wšchelakich štron k tutej wješelej škladnošczi wyšokimaj štarichimaj prynzej Friedrichkej Augustej a jeho mandželškej šbožopšchecža wuprajite, tež šerbški lud psches wōšebitu se šerbškej draštu wuhotowanu deputaziju šwoje šbožopšchecža wupraji. Deputazija bu s wulkim

powiększowanjom wot kralowskeho dwora wustnamjenjena. Wšćipódla ju wobrasowanu widzišć, a šu na wobrasu tele Eserbowki: knjeni: Šhäferjowa s Saŕenz, Žurowa s Delnjeho Ğunjoma, Štopoma s Nješwacziđla, Bjechowa s Ribonja, Pötkentowa s Nješwacziđla, Mjenowa s Ğzemjerz a knjeźny: Šsmoliz s Lešćawny a Kolliz s Šhröscizj. Se herbskimi šćhuczkami šo wyšokimaj starsćhimaj bližadju a tež małe dary ša nowonarodźeneho prynza Ğobu pšćhinješćedu. — Nowowólby ša šeim šu šo stałe. Dotalny šakłuzbny herbski šapöptanz t. Kollä bu s nowa wušwoleny.

W nješćim kšćezoršćiwje je šo wšćelate wazne stało. W póšmašćim mješće Šchneidemišćl šu studžeti ryli a pšći tym je žyła Ğaša poczäła do hromady jěč, šo je šo wjele domow šakšćpło. Šćönćnjje je šo radžilo, šćrašćnu studžeti šakšćpacz.

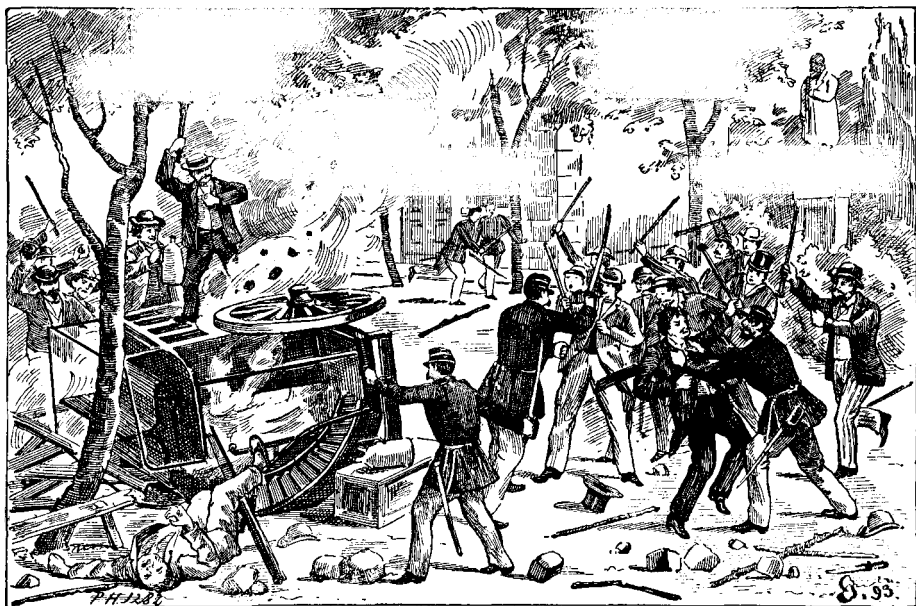
— Barliński šeim, kiz nječäšće do powješćenća wöjšća šwolicz, bu rošpušćženy, a na to s wulkim ropotom nowy wušwoleny, kiz je powješćenje wöjšća pšćidał. Pšći wölbach bė to to nowe, šo šo wšćo bóle pšćečžimo židam mėrjėšće. — Njajšć kšćezor je w nalėczju jako Ğöšć na italskim dworje pobyl a je šwjašć s italskim kralom pšćes to šo wėšćje hišćžje trućizšći šćžinił. Šďyž Nėmšća s Rakuskeje a Šćalskeje w tymle šwjašću wostanje, šo wėšćje wöjnny boječž njetrjebamy.

Rakuska ma pšćežo šama še šobu najwješćju nusu. Njajšć je, šo knježćšćiwu hišćžje pšćežo do teho šwolicz nječä, šo by, kaž bėšće to šo pšćed 20 lėtami šćlubiko a kaž je to do 30 lėtneje wöjnny było, šo Ğjėšća ša šamostatny kraj pod rakuskim kšćezorom jako kralom pšćižćinała. Kaž dotho šo knježćšćiwu temu napšćečžimo šćaja, žyła rjana Ğjėšća njemėřna wostanje. Šćtož šo w nowinach wo tym pišće, šo šu w Prašy a druđžje puki padałe a šo je šo s kamje-njemi mjetäto, to je nimale wšćo nalžane. — Židzi wšćäł w Rakuskeje hišćžje pšćežo wulke šćowo wjeđu a kőžde wulke židowske šćowo ma kraj jara droho placizć.

Franzowšća šo pšćežo bóle t Rakšam lišćžji, runjež Ruška wo nich njerodži, kšćida šo jich pšćiejšćy trjeba. Ğžemu pak dyrbjäł Ruška šćy byčž, Ğďyž Franzowšćo pšćed nim na kolena padaju? — W Nigėš Mortes bėšću franzowšćy dźćäčzerjo šo s nožemi a

šćelbami do Šćalsćich dali a jich wjele šćönžowali, a w Pariju bėšću šo studenci smėšćeli, pšćečžimo polizizć wušćupili a wšćelate wošćy konjazeje želešćizy powröczeli a je šćalili, barifady twarili a druđe nješćasšćiwu čžerili (šć. wobraš). Tola buđu pšćemöženi. — Franzowšći lud je pšćed 100 lėtami (1793) šćwojebo krala šćönžował, wot teho čžäša wjazy žaneho šćoža nima. Pšćetož pšćelata krej šo Ğäčž do póšćnych šćawom wječći.

W Žendželskeje šo wulke nješćože šća. Dwė wulkej lődzi, kiz w šćriedžnyh morju manšćeriwowašćtej, hromadže prašćnyšćtej, pšći čžimž 200 mužow w žokmach šćimjercz namala. — Šće je šo Žendželskeje w šćadnej Šćidšćkej šćešćto, Ğďžez Franzowšća rjany dźel šćamšćkeho kraja šćšćapnu, kiz by šo tež Žendželskeje jara derje do

Šćžil studentow w Pariju.

ħaby Ğodžil. Ale šćto möže wjelekej kőšćž s brjucha šašo wutorhnyčž?

Ruška šo dale bröni. Šćšćoda, šo wona žaneje druđeje wėry nječćerpi, kšćida šćwoju orthodokšćtu. Š tym ludzi jenož do šćetow Ğont, a Ğďyž budže prawy čžäšćtu, budže šo dźiwacž, kašći wotpad šo wot orthodokšćteje wėry šćanje. Šďyž pak ludžo wo tym wjele rėčža, šo Ğže wona wöjnu s Nėmžami, dħa je to jara njerolšćna myšćl. Ruška Ğže Šćonšćantinopel, šo by pšćišććup t morju mėła, dale nicžo. Šďyž budže šćylna došćž, póňdže na tutön wotšćłujeny kőnz, nėmšći kraj pak na pokoj wostaji. Wšće teho jara derje wė, šo by w wöjnje s Nėmžami bėřny šćita była.

Eserbija ma šćože pšćes knježenje mlėdeho Aleksandra. Tutön mlėdy kral wė pučž do ludoweje wutroby. Šćtož je Ğäčž dotal šćłšćečž, je wön dořny.

zapoczątk w knježenju sczinit. Wón je bebi se swojej khróbkoscju a prawdosczju rucze luboscz swojeho luda dobył.

W Amerizy bęšče wulkotna wustajenza w měsce Chicago. Město Chicago stare njeje a psched 20 létami njebešče s molom tajke wulke, kaž Šchorjelz a nětko ma wjele psches milion ludži. Kač wulkotne tam wišitko

Njebeščasčkrabarje w měsce Chicago.

je, s wysče stejazeho wobrasa widžišč. Tutón wobras cji psched woczi staja domy, kažtež w Chicago namakašč. Ze kame maju 12—14 schošom, a dopominaju na tórn w Babelu. Delkad šu wulkotne khlamy, a wysče nich lute bydla. Tajke domy šu swoje 40—60 metrow wyškofe. So ludžo njetrjebali po sthodach kłodžic, jich puščezaty stoł do hornych schošow nošy. Ludžo mjenuja tute domy žortniwje „njebeščasčkrabarje“ (Himmelskrager), dofelz šu tak wyškofe. Na wustajenzy je wjele

widžecz byko, a je šo tam wjele ludži seščto. Tola piškaju, šo s Ameriki kameje jich njeje telko piškichč, kaž beču šo nadželi. W Amerizy wiščaf w nowišchim cžaku s ratarstwom wjazy do přědta hič nječa. Indiska amerikanskim ratarjam konkurenzu cžini a duž woni žanych pjenes wjazy nimaju. Našchim ratarjam šo šamym hubjenje njendže. Tež w Amerizy počznu storžicž.

Na tym njedž je došč. W šwěcže je pschezo hary došč a njeměra wjele. Najložščo tu tón pobudže, kiž je spokojom s tym, ščtož je jemu Bóh dał a kiž šo na swojeho Boha spusčezja. Njedž šu njeměry hiščče wjetšče, tajki ma mēr w Bosy. Ščto lěto 1894 psch-nješe, ničtō njemě. Jeneho pat šobu pschinješe: naščeho Boha. Na tym mamy došč.

Něščto s ratarstwa se šlubjeneho kraja.

Šchneller, ewangelski duchowny w Bethlehemje, piše tole:

Grichiski stawisnat Herodot piše psched nětko 2000 létami wo plódnosci babylonskeho kraja: „Ščtož wěmy, šo Babylonska najbóle ja plahowanje žita hodži. Pschetož žito pschezo 200, haj w dobrnym lěče 300-króčne plódy nješe. Pschicizne a počzne kopjena tam husto porstščeroke narostu, a kajke wyškofe tam jašty a šesam narostu, to hakle prajicž nječam; pschetož ja derje wěm, ščtož šam w Babylonskej był njeje, tón ani to njeměri, ščtož šym wo žicže runje prajit.“ Ščtož nětko dženša psches se sczinu wobrosčzene hona a nimo puštych tonidłow Babylonskeje puczuje, a nihdže ničzo druge njewidži, khiba lutu puščzinu a lute ros-padanki, temu mohlo šo šdacž. So je šo tamnemu staremu stawisnarzej to jenož wudžako, ščtož je w swo-jich knihach sapiskal; a tola je prawo mēr. Pschetož runje kaž Babylonskej je šo wiščem druhim něhdy tak plódnym ranšchim krajam seščto. Ščtož dženša do Palástinu stupi, temu šo tež to wiščo, ščtož w bibliji wo wulkotnej plódnosci šlubjeneho kraja cžitamy, hoła bajka byč šda. Hdže šu te powodžene, plódné hona wostale, wo kotrychž biblija a druge stare piškma tak rjenje rěčja? Hdže je bohaštvo na žicže, hdže šu te rjane počzne ščtomny, hdže te lěšy, kiž něhdy wiščé hory krynjadu? Na jich měsce wuhladáš na horach nahe kamjenje, bjes kotrymiž hubjene stwjelza a mólcžke kercžki rostu, kiž lědma liščtam a ptacžkam nušnu khowantu ščicža. Někotryžkuliz pucžowar je šlubjeny kraj s tym šacžicžčom wopusčezit, šo Palástina ženje tajki bohaty a plódný rjany kraj byčž mohla njeje, kažkiž šmy bebi jón po šwědczenju biblije wot džěcžastwa šem myšlili. A tola je cžicže wěše, šo be Palástina šastarstu najkrafnišči kraj tehdy snateho šwěta, a affyrišy a egyptowšy kralojo jara derje wjedžachu, cžeho dla wo njón w tajkich krawunych bitwach bjes šobu wojowachu. W tym kraju, kiž dženšnišči džet wjazy wobhdlerjow nima hačž město Barlin, měšče ša Khrystušowu cžaj jenicžka provinza

Galiläa po Jozefušowym šwědczenju 204 městow, bjes kotrymiz měsische najmjeńšche 15.000 wobydlerjow. Wšče te njelicjene rospadanki, wšče sašypane kamjentne zifterny, wšče s kamjeni murjowane terassy na hórkach a horach nam šjawnje wobšwědcza, felko pilnych rukow je šo něhdy tam hibato, felko ludži je něhdy šlubjenu

faž puscžina. Zeno w najplódnjšich dolach a wołoko wšow a městow šo hiščeje kraj džela. Šdy by pak šašo dželawy lud tam pšchischoł, mohł kraj šašo na něhdušče waschnje kčječž. Šsnano pak je Bóh žyly kraj tajki pusty ležo wostajit, šo bndu ludžo pščezo pšched woczomaj měli, šačo lud na šo a na šwój kraj

Bethlehemski rótnik na polu.

kraj sežitwjał. Ale bjes próžy kraj šwój plód dawal njeje. Izraelski lud běšče tehdy jara dželawy ratašski lud. Wot teho čaša pak, šo šu šo muhamedanste ludy tam sašyblite, kiž wot kóždeho wolijowza šwój dawł bjeru, a šu wšchón kraj sanjerobžite, wšče lěšy pobite a pola puste ležo wostajite, je šlubjenu kraj

pšchinješe, hdyž Šhrystuša šacžijnje. Zola pak hiščeje wšče te rostliny tam namataš, kiž šu ša Abrahamowy, Dawitowy a Šhrystušowy čaš tam rostite a plody nješle. Duž čžu tu najwaznišče s nič s krotka wopisacz: Figowž je w wšelakim nastupanju špodžitwny šhtom a ša čžitarja biblije je pščezo hódno, šo s jeho

naturu snajomny czinić. W novembriu a dezembriu figowz swoje łopjena sħubi. Ale kaŹ je wón poħledni sħtom, kiŹ ġwoje liŹce sħubi, tak teŹ je prėni, kiŹ naleto saħo ġwoje liŹce dostanje. ĢiŹo sa-poczať mėrza ġo wóćka na ġałosach poħasuja a po wsħem kraju ġo nėtko s wjėhelom praji: figowz wubiwia, duŹ budŹe saħo lėcŹo. Figowz dwóŹy sa lėto se ġwojimi pħodami swjėbeli, mjenujŹy w ġaprleji se saŹ-nymi a w septembriu s pósdnyimi figami. Nasymłke figi ġu te, kiŹ s wjeltħa doŹrawja a ġo potom sħczipaja a teħdy ma teŹ kóŹdy figowz pħody, a teħo dla je nasymłki cħaŹ sa figi tón prawy figowny cħaŹ. Nalėtne figi pať s wulkeħo dħela swotpadaju ġiŹcħe njeŹrawe. JenoŹ nėkotre doŹrawja. DuŹ móŹe kóŹdy teŹ wot zuseħo sħtoma njeŹrawe figi sħczipacŹ a je jėcŹ; psħetoŹ je belu jėdŹene wone derje doŹcŹ ġħodŹa a ġiŹcħe dħenħa ġo tajŹe jėdŹa. Druhdy ġo stanje, so rjany liŹcħaty sħtom naleto Źanyħ figow nima, ġjes tym so je to njemóŹno, so by Źadyń figowz septembra ġjes pħodow stať. ĢdyŹ w wopomniŹħ, teŹ tamne pofłecŹe njepħódnego figowza sroŹymišħ. Mat. 21, 19. Nasħ sbóŹnik na figowzu pħody pyta, so by je teŹ jėdť, runjeŹ sħtom jecho njebėŹeħe; teħe naletne njeŹrawe wón móŹeŹeħe. Sħtom pať, runjeŹ liŹcħaty, ani jenicħeje figi nje-mėjėŹeħe, a to bėŹeħe móŹno, dofelŹ bė naleto a ġiŹcħe prawy figowny cħaŹ, nasymłki cħaŹ, njebėŹeħe. DuŹ wón sħtom pofłta. LiŹce na figowzu ġu jara ġuste a rjane. Ģħuboko dele na semju ġałosy wiŹajua, tak so ġinať ġacŹ sħħileny pod jecho ġałosy stupicŹ njemóŹeħe, ale potom ġy pod tynimi ġałosami kaŹ psħed palazym ġħóŹom, tak teŹ psħed wocħomaj nimofħodŹazyħ sħħowany. ArabiŹy rad w lėcħe pod figowzom ġedŹa a Nathanael bėŹeħe ġo pod figowzom modliť, ĢdŹeŹ jecho niħtó widŹecŹ njemóŹeŹeħe a duŹ ġo tak dħiwa, so bėŹeħe Ģnjesowe duchowne wóćħo jecho teŹ tam widŹaħo.

Ważny sħtom je teŹ woliowz. Storo wsħudŹom wokoło wŹy woliowzy nadenďŹeħe, nėkotre ġu na 1000 lėť stare a psħeŹo ġiŹcħe rjany pħód njeħeja. KaŹ wŹitny woliowz je, tak mało ġebi ġam Źada. ĢdyŹ jón nėkať ġładaŹħ, cħi na sħaŹteji ġorje roicħe a ġwój woliť dawa; cħeħoŹ dla teŹ 5. MłóŹ. 32, 13 reka: „Bóħ dawa woliť s twjerdħe ġamjenja.“ Na sħtomje narosħŹeny woliť ġo na wsħelakore wasħnje naŹoŹuje. Strowy ġwój ġħlėb s woliowm jė a wot-łamanu sħibtu do woliťa tyħnje kaŹ tamna wubowa w Sarepcħe; teŹ ġebi s nim w dołħiħ symłkiħ nozacy ġwėcħi; ġħory pať ġo s nim ġoji we wsħelakiħ ġħorosħcħy. ĢiŹcħe dħenħa je pola ArabiŹkiħ wasħnje, so ġebi kaŹ nėħdy Ģraelszy, Źyħe cħeło Źaħbuj a mėnja, so jich to ġylnyħ cħini. Nasħ sbóŹnik napomina: ĢdyŹ ġo pofcħiŹħ, dħa Źaħbuj ġo s woliowm. ĢudŹo njeħmėdŹa widŹecŹ, so ġo pofcħiŹħ, so njeħy s pofcħenjom wulzy cħiniť. KaŹ ġmilny Samariski temu ġjes rubjeŹnikow padnjenemu do rany woliť a wino lije, tak ġo ġiŹcħe dħenħa woliť s woliowza na wsħe móŹne ġħorosħcħe trjeba. TeŹ

Ģakub w ġwojim liŹce piŹħe: Je sħtó ġjes wami ġħory, njeh sawoła s ġebi starŹħiħ teħe woħadny a njeh ġo modla sa njeho a jecho Źaħbuj a mjenje teħo Ģnjesa a ta modłiwa budŹe teħo ġħoreħo wustrowicħ (Ģaf. 5, 14). S tym njeħyrbu projene bycħ, so mamy teŹ my nėtko s woliowm ġwoje ġħorosħcħe ġojicħ, wjele bóle to reka: ĢdyŹ sħħoriŹħ, modł ġo a njeh teŹ druŹy sa teħe ġo modla; psħi tym pať natoŹ teŹ te lėkaŹke ġredki, kiŹ runje masħ abo kiŹ cħi lėkať sapisħe. Pola Źidow ġo psħi ġosħzinach ġosħcħej woliť na ġłowu wula. Teħo dla porokuje nasħ sbóŹnik (Łuk. 7, 46) Ģħimanej, kiŹ to pola ĢħryŹtuŹa sa nusne njemėjelėde: Ty njeŹyħy moju ġłowu s woliowm Źaħbowal. W 23. psalmje cħitamy: Ty Źaħbujesħ moju ġłowu s woliowm a nalawasħ mi pokne. Ģralojo, profeto!o a wysħħi mėŹħnizy buħu Źaħbowani a ludŹo mėjaħu sa to, so je to swontowne snamjo sa wuħotowanje s Duchom WoŹim. DofelŹ je nasħ sbóŹnik wėcħe teŹ ġam na polacy dħełak, ġusto w ġwojiħ psħirunanjacyħ pólne pħody naspomni. ĢdyŹ je nasħma psħiŹħta, ludŹo woracŹ sapocħnu. Pħuħ na koleħomaj a s wulkej radłizy, kaŹiŹ w Sėrbacy je, ġo tu trjebacŹ njehodŹi, psħetoŹ ġusto ġu wulke ġamjenje na polu, psħes kotreŹ dyrbi ġo pħuħ psħes-sħėħnycħ. DuŹ pħuħ s dołħeje wulkeje radłizy wobstjeť, sa kotruŹ je jena ŹerdŹ jako wojo do pħedka psħicħi-njena, a druħa pať dħe do Źady, a rólnik s njei Źyħy pħuħ wodŹi a dħerŹi. DofelŹ na polu wjele ġamjeni leŹi a wjele sħtomikow a winownyħ pjenow sħeji, ma rólnik stajnje na pħuħ a kóŹu ġładacy a wocħi do pħedka sħoŹenej mėcħ, ĢdyŹ wŹazy sħħodŹicħ ġacŹ pomħacy njeha. To mėni tón Ģnjes, ĢdyŹ praji: SħtóŹ ġwoju ruku s pħuħej sħoŹi a ġłada do Źady, njeje psħiħotowany sa njeħjeŹe krałestwo. Sa cħaŹ ĢħryŹtuŹowny ġu sħi ludŹo ġwojiħ bratrow ġusto s tym ġnėwali, so ġu w nozy njeħjad ġjes psħeħnu nasħli. ĢajŹi njeħjad ġiŹcħe dħenħa jara ġjes psħeħnu roicħe a ma na psħeħnu podobne stwjelzo a na napohlad podobne sorno. DuŹ je jara wulki strach, so ġo psħi pħėcħy tuteħo njeħjada teŹ psħeħna ġobu swutorħa. Na to spomina ĢħryŹtuŹ w psħirunanju wot njeħjada ġjes psħeħnu.

MłóŹħowny satoń, kiŹ ġo teŹ sa sħtó stara a jón sħħituje, sakaŹe, dwoji sħtó ġromadŹe psħaħacŹ, dofelŹ dyrbať pod tym ġħabsħi cħerpicħ. Wo tym wobyħlerjo PałāŹiny dħenħa niħo wŹazy njewjedŹa, a ġusto móŹeħe tam konja a woħoła abo ġamjela s woħokom abo s krunu ġromadŹe pħuħ cħaħnycħ widŹecŹ. TeŹ druħdy rólnik woħoła a ġwoju Źonu do pħuħa sapšħeħnje, sħtoŹ tak prawje siewi, kať ġubjenje ġo Źonsħim w naraŹiħiħ krajinach dħe. Sħtó ġo s dħėku ġoni niz s kħudom, kaŹ w Sėrbacy, ale s dołħej ŹerdŹy, kiŹ ma wótry Źełesny tónz. Młody sħtó drje psħecħiwo tutemu wó-tremu kopa, ale bórsy ġo psħeħwėdcħi, so je wsħa próza podarmo. To ma tón Ģnjes psħed wocħomaj, ĢdyŹ tam psħed Damaskom s Pawokej praji: CħeŹto budŹe tebi psħecħiwo wótremu kopacy, t. r. twoje woba-

ranje pschecziwo kichesczianskej wercje czi niczo pomhacz njebudze.

Znë su wjekele dzëło. Tëhdy wscho won na polo khwata; shtëż sam na nich dobycz njemóże, febi dzëlaczerjow najima. Na torhoszczu a pod wrotami doscz prósdnych ludzi steji, kiz czakaju, hacz jich shtë do dzëła wosmie. Nasrudniški napohlad by byto, hdy bychu tajzy dzëlaczerjo prósdni domach stali, a wontach by so bjes tym zito skasyto. Runje tak srudne by byto, hdy bychu znë sa njebieske bróznje so skasyte a domach dzëlaczerjo prósdni stali. Tëho dla praji tón knjes wo tutych znjach sa njebieske bróznje: Znë su wulle, ale mało je dzëlaczerjow, prosczë teho knjesa, so by dzëlaczerjow do swojich znjow póskłat. Sa byztami, kaž nëhdy Ruth, zony a dzëczi kłosy sberaju a druhdy drje byzzy nëhdyto sa sberarjow se knopow lezo wostaja, kaž Boas swojim czeladnym pschikasa, so bychu sa khudu Ruth nëhdyto lezo wostajeli. Ze zito pschyczene, so hnydom na huno snošy abo swosy. Huno su wontach na wulkich wot murje wobdatych srunaných skłach. Tam so knopy kšëtro tokišo snošga a so wumłócza. To so pak tam trochu hinał cżini, hacz w Sserbach, hđżëz Surij a Jakub a Hanza a Marja i zypami do zita bija, kaž bychu wscho rosbicz chyli. Zypow tu njesnaju. Wjele bóle so zyty dżëń woty a fruwy na woszczë honja, hacz so njeje wscho na dróbnë rostëptaio. Mójjašowmy satoń sakaže, so so wolej, kiz młóczi, huba sawjasa. To so hiszczë dzënska wobledzbuje. Stót smë pschi dzëli jëscz, kaž wjele chze, hdyż wobšëdzeriej zita płuscha; je pak sa dzëło najimany, so jemu huba sawjasa. Kaž dołho ma shtë zito na hunje lezo, wodnjo a w nozy na hunje wostanje, runje kaž w swojim cżaku Boas. Shtëż by to i woczow puszczëł, by bórny niczo wjazy młócizcz njemëł. Wjšche teho też rad njepscchëczëjo woheń na hunje satoža. Jako wóndano wjeczor do Jerusalema dzëch, widżach nasdala tamnu stronu morwego morja mójny woheń sřhadżëcz. Wëšche, jako by so zyła hora palika. Pošdżišcho sřonich, so bëšche sawistny řukšod i bohatymi znjemi nakładžene huno řapalil.

Huno stajnje wyšoko leži, so móže wëtr prawje psches nje ducz. Takte wyšoke huno bë nëhdy Urafnowe huno, na kotrymž pošdżišcho Salomonowy templ stejesche. Ze wscho wumłócžene, so nëtko wëje. To so tak stanje, so so wscho i łopaczu pschëmjëtse, a nëtko pschënza njeđalofo wëjerja na huno pada, bjes tym so wëtr wschu też na dróbnë rostëptanu řłómu i pluwami dale nješe. Pschënza so hromadzi, drobna řłóma so skotej dawa, a wscha mjenje winojta řylnišga řłóma so sa teppenje naloži. Na to hlada Jan kichczenil, hdyż praji: Wón ma wëjërski łopacz w ruzy, wón budze řwoje huno wumjescz a pschënzë do řwojeje bróznje řhromadżicz, ale pluwu budze wón i wëcznym woheńjom řpalicz.

Hólczł pola lekaria: „Knjes lekario, wy byrbicze hnydom pschiccz, nasz nan chze wumjescz.“

Lekar: „Dzi a praj, hnydom pschindu jemu pomhacz.“

Šsudnik: „Kaž mójščëze pola řwojeho dobroczëla řradnycz?“

Wobskorżeny: „Mój Božo, knješ šudniko — w nozj w 2 hodž. — žadyn strajnik — woczinjene wofno — woprabdže, pschi tajkej škadnosći budžiščeže tež wy kradnyli.“

Mudriški mudreho šjeba.

Šmul a Aron sa bli-dom wošebneho hošczenja s druhimi hošczeni bedžitaj a Šmul s hñewom pytnje, so je Aron stradžu z šleborne kızı s blida wsał a je do škórnje tytny. Wórny po tym Šmul šlowo wsa a šo posćiczi, so čže towarštwu šwój kumšcht polašacž a jich wšchěd s tym nanajrješcho sabawicž. „Hladajče, moji knježa, ja tutu šlebornu kızı do šwojeho saka tytnu, a hđže šebi nětko myšlicze, hđže wona budže? Aronje, pschimn do šwojeho lewego škórnia a wuczehñ s njeho kızı.“ Wšhitzy šo na tym džiwayu, hđnyž Aron kızı na tym mješče namaka. „Wy šebi myšlicze“, Šmul dale rěczi, „so šwój šo bjes šobu šrečžatoj. Duž čžu eksperiment wospjetowacž. Redžbujče teho dla. Ja čžu šebi nětko wsač dwě kızı a jej do šwojeho saka tytnyč. Nětko čžu šamo woteńč a wy mōžecze potom tej dwě kızı s Aronoweho praweho škórnia wuczahnyč.“ Pschi tym woteńdže a wšhitko šo tak mješče, kaž beshče Šmul prajit.

Šinal wješne džěczi. Wjele brje šo jim sa hrajanje njełupi, sa to pjenjesh nješbu. Lež tajleho praslota trjeba njeje. Džěczi namalaju wšchudžom něščno lěpsche, na čžimž mōhli šwoje mozy špřacž. Tu je pōt, po kotrymž kaža, tam rěčža, w kotrejž

Na čžumpjelt.

Měšćčanške džěczi w wošebnych brascicžkach kłodža a maju wō štwje wšcho polne kłankow a tonikow a woložanyh wojakow a druheho čžapora, so byčhu s nim hrali. Kunješ šu tele wězy drohe, tola wjele wješhela nječžinja; pschetož pschi wšchěm dyrbja s wjetšča žyly džeti nutšćach wošćacž. —

pluškotaju atd., a na našchim wobrasu šu šebi pschěs šchtom džeku položili, na kotrejž šo Jurk a Hanžla čžumpatej. To je wješhela, po tym wječžet šłodži!

Najšbohatsche měšćčanške džěczi šu kłudšče hacž najkłudšče wješne.

Statistiske a genealogiske powješčje.

Po poslednim liczenju luda w lécze 1890 ma:

Němjski kraj: 545,086 □km. a 49,422,928 wobydł.; křěžor Wylem II., rodž. 27. wulf. r. 1859; křěžorski křónprynz Bjedrich Wylem, rodž. 6. meje 1882.

Sakska: 14,993 □km. a 3,500,513 wobydł.; kral Bjedrich Albert, rodž. 23. haprleje 1828; ženjeny s prynzešynu Karolu s Wafa, rodž. 5. aug. 1833. Křónprynz Bjedrich August Jurij, rodž. 8. aug. 1832; bě ženjeny s portugalskej prynzešynu Hanu Marju, wudowž wot 5. februara 1884.

Bruska: 348,354 □km. a 29,959,388 wobydł.; kral Wylem, rodž. 27. wulf. r. 1859.

Bajerjska: 75,898 □km. a 5,589,382 wobydł.; kral Otto, rodž. 27. hapr. 1848, nježenjeny, totrehož město, dokelž je na duch khorj, jako prynz-regent fastupuje prynz Quitpold, rodž. 12. měrza 1821.

Würtembergjska: 19,503 □km. a 2,035,443 wobydlerjow; kral Wylem II., rodž. 25. febr. 1848.

Badenska: 15,081 □km. a 1,656,817 wobydł.; wulfowójwoda Bjedrich, rodž. 9. septembra 1826.

Awstrijska: 673,463 □km. a 40,968,412 wobydlerjow; křěžor Franz Josef, rodž. 18. augusta 1830.

Italjska: 287,220 □km. a 28,460,931 wobydlerjow; kral Humbert I., rodž. 14. měrza 1844.

Franzowska: 528,572 □km. a 38,219,000 wobydlerjow; prašident republiki Sadi Carnot, rodž. 11. augusta 1837.

Šendželjska: 315,279 □km. a 37,242,000 wobydlerjow; kralowa Viktorija, rodž. 24. meje 1819.

Španijska: 497,244 □km. a 16,952,600 wobydlerjow; kralowa Marija, wudowa 25. nov. 1885 semrjeteho krala Alfonsa XII., fastupuje šwojeho šyna krala Alfonsa XIII., rodž. 17. meje 1886.

Portugalska: 91,260 □km. a 4,576,000 wobydlerjow; kral Korla, rodž. 22. meje 1863.

Ruska: 5,389,627 □km. a 88,356,000 wobydł.; křěžor Alexander III., rodž. 10. měrza 1845.

Turkowska: 172,224 □km. a 4,658,000 wobydł.; křěžor Abdul Hamid II., rodž. 22. sept. 1842.

Grichjska: 64,688 □km. a 2,019,000 wobydlerjow; kral Jurij I., rodž. 24. dezembra 1845.

Rumunjska: 129,947 □km. a 5,376,000 wobydlerjow; kral Khorla I., rodž. 20. haprleje 1839.

Sšerbija: 48,586 □km. a 1,952,000 wobydł.; kral Alexander I., rodž. 14. augusta 1876.

Bošharjska: 63,856 □km. a 1,965,500 wobydł.; wjerch Ferdinand Koburgski, rodž. 26. februara 1861.

Čjornohórjska: 9030 □km. a 245,000 wobydlerjow; wjerch Nikita (Miklawš) I., rodž. 25. septembra 1841.

Bošnážna Amerika: 9,068,272 □kilom. a 57,000,000 wobydł.; prašident republiki Cleveland.

Čgyptowska ma: 1,021,354 □km. a 5,586,280 wobydlerjow; wjerch Abbas Pašcha; 14,000 wojafow; najwjetšje města: Kairo 350,000 wobydł.; Alexandrija 212,000 wobydł.; Suez 150,000 wobydł.; Khartum 50,000 wobydł.

Afghanistan: 1,049,866 □km.; 6,000,000 wobydlerjow; wjerch Abdharaman, 70,000 wojafow; najwjetšje města: Kabul 60,000 wobydł.; Kandahar 50,000 wobydł.; Herat 85,000 wobydł.; Kelat 12,000 wobydł.

Čhinesjska: 8,562,880 □km.; 437,600,000 wobydł.; křěžor Kwang Si, rodženy 1872; 800,000 wojafow; najwjetšje města: Peking 2 mil. wobydł.; Tientšin 950,000 wobydł.; Nanting 500,000 wobydł.; Šhanghai 1,500,000 wobydł. atd.

Japanska ma: 379,711 □km.; 34,338,400 wobydł.; Mikado abo wjerch: Muthuhito, rodž. 1852; 35,400 wojafow; najwjetšje města: Jeddo 1 mil. wobydlerjow; Hokodode 112,000 wobydł.; Jokohama 64,000 wobydł.

Kermuške w sakskej a pruskej šerbiskej hornjej Łužicy na lěto 1894.

26. augusta: Wóšbork. — 9. septembra: Ğodajj. — 16. septembra: Budyštska šerbiska katholicna wošada. — 23. sept.: Bórkhamory, Balow, Wojerecy, Šywwif. — 30. septembra: Budeštecy, Dotha Borschcž, Ğóšnižy, Radwof. — 7. oktobra: Kulow, Wjeleczin. — 14. oktobra: Šbjelst, Ğorni Wuješd, Mužakowiske wošy. — 21. oktobra: Čželno, Huska, Ketticy, Lubij, Lupoj, Nješwaczidko, Barzow, Šaprejicy, Wotrow. — 28. oktobra: Bufezy, Drětwey, Ğrodžičežy, Ğuczina, Tafeń, Kotezy, Kšichschom, Křróšcizy, Kóšaczizy, Radšichow, Šslepo, Šsmilna, Šchježenž, Wufrancizy, Welzej. — 4. novembra: Bart, Budyštska Michaljska wošada, Budyštschint, Delni Wuješd, Klěno, Čjorny Kholmž, Łuczjo, Lejno, Malešchjezy, Mlnakaj, Borschizy, Rychwałd, Šdžary, Šty Komorow, Žarnow. — 11. novembra: Butow, Šablonž, Klufč, Kholm. Njebjelcizy, Štaczjezy, Kafezy, Wochošy. — 18. nov.: Blunjo, Hamory, Kamjeńž, Křejbja, Łaš, Wóšlink, Kalbicy.

